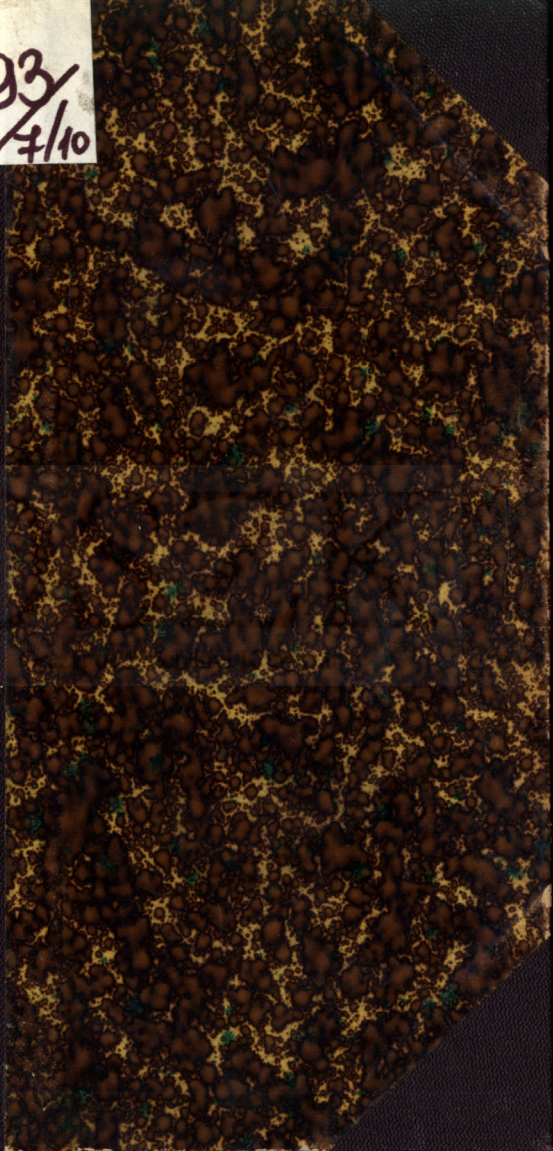

14.993
7/10

Athenaem
olvasótára

KÖVÉR

Tárányfelüők

1850

VII. 10

N.M.

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA.

• VII . 10 .

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

BÁRÁNYFELHŐK.

ELBESZÉLÉSEK.

IRTA

KÖVÉRILMA.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R. T. KIADÁSA.

1898.

~~1. osztály~~

~~643~~

~~(XXI)~~

OSZK

2R

14.993:17/10

~~25.514~~

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Hőveléknapló
1899. évf. 357. sz.

Az Athenaeum r. t. könyvnyomdája.

Báránfelhők.

Idegesen, hosszan vibrált a villamos csöngő a kemény nyomás alatt, a hogyan a megaczélosodott ujj érintette a porcellán gombot.

Zihálva ért föl a lépcsőkön és szakadozott lélegzetvétele még akkor se nyerte vissza a folytonosságot, amikor fölnyilt az ajtó. Szótagonkint ejtette ki:

— Itthon van a képviselő ur?

Mély meghajlással felelt a kérdezt:

— Méltóztassék besétálni, nagyságos asszonyom.

Megsuhogott a fekete selyem szoknya, amint beosont az ajtón.

A legény engedte beljebb hatolni, anélkül, hogy bejelentésére gondolna is.

Monory Rezsónét nem szokták itt bejelenteni.

Mint imént a villamos csöngő gombjára, ugy tette kezét a szemköztes ajtó kilincsére. Egy szempillantásig tétovázott, mielőtt átlépte a tágas, elegáns férfi-szalón küszöbét; aztán teljes rezignációval tette be az ajtót maga mögött.

Ugy a szalon berendezésén, mint minden egyes butordarabon észre lehet itt venni, hogy nem női kéz talált helyet számukra; hogy hiányzik a gondos, a rendtartó asszony, aki fegyelmezze a szeszélyes módon ide-oda gurult zsöllyéket, a chaise-longue lábához szaladt guggonyt, a rendetlenül aláfüggő portière-eket, az ablak függönyeinek megbontott redőit, az asztalkáról félrecsuszott plüss terítőt. De az ezt körülszegő izléses himzés, a tetszetős váncoska a pamlag sarkában, az itt ott szembeötlő apró tárgyak azt beszélnek, hogy még sincs innét teljesen száműzve az asszony. Az ő finom ujjainak produktumai, az ő gyöngédségének megnyilatkozására vall a tömérdek értékes semmi, ami nagyban enyhíti a merevséget, fölmelegíti a hűvös atmoszférát, szinte bóditó illattal telíti a nikotintól fertőzött levegőt. Szóval nem a nőgyűlölő, a troglodita rideg fészke ez, de a legényember szabad otthona, amelynek minden zuga édes emléket és korlátlan függetlenséget sugárzik ki.

Szabadság, függetlenség, legényotthon.

Ő maga legalább annak vallja.

A belépő asszony egy perczig révedezve állapodott meg ebben a szalonban. Megint meg kellett keményítenie az elhatározását.

Megtörtént. Tovább.

A dolgozószoba felé tartott.

Nem várta az elhangzó közhelyet, csak szokásból koppantott kettőt az ajtón.

Éva!? . . . maga az? . . .

Az első meglepetés okozta banális kérdés önkénytelenül csuszott ki a férfi száján, miközben fölemelkedett az asztal mellől, egy darabka fehér papirlapot dobva a levélre, a melynek írásában a váratlan vendég jötte akasztotta meg.

Udvarias körülményességgel nyujtotta kezét az érkező elé.

Éva görcsösen szorongatta napernyőjét egyik kezével, a másikkal bársony gallérját fogta össze mellén.

Egy mozdulatot se tett, hogy elfogadja a nyujtott kezét.

A férfi részéről csodálkozással vegyes kérdő tekintet, az asszonyéről megvető pillantás töltötte be az üres némaságot

— Valami baja van, Éva?

Megint olyan gépiesen mondta e pár szót Osgyáni László, mint aki kötelességének érzi, hogy megindítsa a társalgást s nem talál tárgyat, elég távol esőt attól, amit száz mérföldről kerülni törekszik.

Most már akart szólni, akart felelni a másik, de ajkai olyan keményen szorultak egymásra, hogy két sor foga szinte megcsikorgott belé. Pedig azzal az eltökéléssel tette be lábát ebbe a szobába, hogy az első lélegzettel eléje dönti annak az embernek azt a gyűlöletet, azt a megvetést, amelynél egyebet se érez iránta.

És nem tette. Nem bírta.

Megingott a lábain.

Csupán a merev kötelességnek tett eleget az erősebbik, amikor két izmos karjával körülfogta azt a megelevenedett szobortermetet, a melynek minden porczikája megremegett az érintés alatt.

Ez visszaadta szavát az asszonynak:

— Bocsásson el!

— De . . .

Hirtelen kifejtette magát a kényszerü ölelésből; mert hisz érezte, hogy csakis a nő gyöngesége iránt való részvét vezette most azokat a támaszt-nyújtó karokat. Nincs szüksége részvétre.

Fölemelte arczáról a fátyolt, hogy annál jobban lássa az a másik a feneketlen gyűlöletet, amely egész szívét eltölti iránta.

Tompa hangon mormolta:

— Beszélnem kell önnel, Osgyáni.

Ez a négy szó — tán maga se tudta: miért — megdöbbsentette a férfit.

Tette, amit az asszony kívánt: visszavonta mind a két karját. Pár lépéssel távolabb huzódott tőle. Egy zsöllyét gördített felé. Várakozással teli tekintettel mondta, halkan:

— Parancsára állok.

Éva a mellette lévő kis asztalra tette napernyőjét; odadobta a gallérját, a kalapját. Terhére van az a sok ringy-rongy. Ujjai idegesen igazgatták a szétkuszált kis homlokfürtöket.

Előbb az ablakhoz lépett. Egy-két másodpercig bizonytalanul révedeztek ki szemei. A férfi ösztönszerűleg követte annak a nézésnek irányát. Osgyáni tekintete is ott kalandozott a szemköztes ház szürke tetőzetén, a sokfodru báránnyelű felhőkön, amelyek betarkították az égboltozat kékjét, úgy, hogy csak egy-egy tenyérnyi folt látszott itt-ott az áttetsző levegőből. Ezek a dirib-darab fehér foltok odatolakodtak a nap fényes arczulata elé, amely sokszoros felhő-foszlány mögött nem volt egyéb, mint egy melege, fénye vesztett szintelen korong.

Éva betelt a látottakkal. Lehet, hogy onnét merített erőt, bátorságot.

Elfoglalta az imént fölajánlott helyet.

Most már ki birta állani azoknak a szemeknek nézését, amelyek a hypnotikus engedelmességével követik minden mozdulatát.

Merőn nézett a férfira; aztán nyugodt hangon szólalt meg:

— Tehát vége köztünk mindennek . . .

Csak egy bámuló tekintettel kérdezett amaz.

Mint aki fölényben érzi magát, mert hisz megküzdött a gyáva szivvel, érdes hangon dobta oda:

— Mindent tudok: ön nőszül.

— Mához egy hétre kelünk egybe.

Ez lett volna az egyetlen becsületes válasz, amely megfelel az igazságnak. De hát ki mondhatna ilyet ennek az asszonynak a szemébe. Mekkora kegyetlenség kellene ahhoz!?

Osgyáni hallgatott: csupán krétafehérré lett arcza hazudtolta meg fejének tagadó ingását, amivel ez állítást törekedett megczáfolni.

— Ne hazudjék. Hiába való minden ámitási kísérlet. Egy hóval ezelőtt váltott jegyet Fónay Margittal, a gazdag gyáros leányával. Jó parti. Kitünő üzlet . . . vagy hogy is mondják a maguk szaknyelvén? . . .

És kaczagott olyan görcsösen, hogy ujjai bele-vájódtak a szék karjába.

— De hát kitől tudja? . . .

A kérdezett fölrántotta vállait. Villó fényt szóró szemei csodálatos világossággal hintették be arczát. Maró gúny vonaglott át ajkain.

Ördögileg szép volt.

— Kitől tudom? Naiv kérdés! Hisz nekem is vannak barátnőim: hozzám is eljutnak azok a hírek, amelyek megkeserithetik az ember egész életét. Nagy ideje éreztem, hogy tágul az a kapocs, amely bennünket egymáshoz fűzött, László. Kutattam az okát; de persze nem birtam megtalálni a leggonoszabb gondolataimat is messzire meghaladó igazságot, amig jó barátnőim meg nem sugták: Osgyáni László házasodik.

Fölkelt helyéből s egészen közel lépett ellenfeléhez. Mert Osgyáni László annak érezte magát. Két ellenfél áll szemközt egymással; nehéz tusa előtt állnak; de becsülettel meg fogja vivni a harcot. Így gondolta a férfi.

Egy másodperczig valósággal farkasszemet néztek; míg aztán egy kicsinylő mosoly elvette a komolyság élet, amely a szép asszony arczát egy pillanatig elborította.

— Ugy illett, hogy eljőjtek szerencsét kívánni. Gratulálok képviselő ur.

Ha az asszony szemrehányásokat zudit rá; ha fenyegetődzéssel áll elő; ha a leghevesebb jelene-
teket inszenirozza, mindez közömbösen érinti a férfi szívét; de ez a rövid, kicsinylő modor kihozta sodrából.

Mindent elvárt volna ettől a szerelmes asszonytól, csak ezt nem.

Szaggatottan felelt, tán maga se tudta, mit:

— A nevem becsülete kívánta, hogy . . .

— Hogy csaljon meg egy asszonyt, akinek egész életre . . .? No, hát a becsületnek elég van téve. Végezzünk röviden.

Olyan gyorsan beszélt, hogy egyik szava bele-
reszketett a másikba, amint folytatta:

— A fiatal asszonykákra nézve semmi sem bir több vonzerővel, mint a férj iróasztala; azok a bizonyos rejtett fiókocskák . . . Egyet fordítani az asztal fiókjában felejtett kulcson . . . Mert hisz a férfi mind elég hiu arra, hogy még házassága után is megőrzi azokat az emlékeket, amelyeknek adója már teljesen közömbös előtte. Én is szaporítottam a maga trofeusait. Én azonban nem akarom »selejtezett emlékeimet« kiszolgáltatni annak, hogy

egy szép napon e szavakkal álljon ön elé Osgyáni Lászlóné: »Ah, miféle levelek, száraz virágok, szalagcsokrok ezek, amiket e kis rejtek fiókban találtam?!« Amire ön, a megszorult férj, előreláthatólag ezt feleli: »Együgyűség! Fiatalkori éretlenkedés. Dobd a tűzbe sajátkezűleg, te — egyetlen szerelmem...«

Hát a tőlem származott emléktárgyak nem jók arra, hogy egy édes órát biztosítsanak, amilyen az a bizonyos futó vihar után támadt derü lenne ön és az asszonya között. A leveleimért jöttem. Itt vannak az önéi. Nem biztam a postában, azért jövök magam.

Egy csomó vékony arany-fonállal átkötött levelet dobott az íróasztalra. Ekközben keze megérintette a diszes képkeretet ott az asztalon. Ideges hamarsággal kapta föl.

Nézte egy pillanatig

— Ah, milyen jól van találva. Mert láttam már győztes vetélytársamat, azt elhiheti. Hm! a megszólalásig hű kép: az a semmitmondó, vérszegénységtől fakó arc, a bágyadt nézésű szemek, szögletes idomok. Nem sok kívánatos van rajta az olyan inyencz számára, mint ön.

Kihívólag emelte tekintetét az akaratával tehetetlen férfira.

Égetett, pörzsölt a két szeme.

— Elhiszem, amit mondanak: hogy valódi nábob ennek a leánynak az édes atyja; mert hisz sokkal jobb izlése volt Osgyáni Lászlónak semhogy...

Csufondáros nevetésbe fulladt a mondat vége.

— Kimélje, kérem.

Erélyes mozdulattal nyult Osgyáni a fénykép után. Visszatette helyére.

Háttal állította. Tán azért, hogy ne lássa most azt a kedves, gyermekesen szende arcot, amely csak rövid félóra előtt volt tanuja a kemény fogadkozásoknak, miket itt a magányban tett neki leendő férje, amint hosszan elnézte annak a szelid teremtésnek képmását, aki harmatos ártatlanságában föltétlen bizalommal adja magát neki. Ő rá bizza jövőjét, anélkül, hogy halvány sejtelve is volna arról a multról, ami még oly közel van, hogy szinte a jelen sarkába tapad. Ne is tudjon róla soha! Ez hangzott el ajkán akkor, mikor lelke tele-szivta magát annak a szüziességnek tiszta illatával: »Uj emberré varázsoltál. Tudom, hogy szeretsz, szerelmedért örök hűséggel fizetek. Bizzál bennem. Ne félj . . .«

És hitte és érezte akkor, amit mondott.

Sőt hogy bizonyoságot tegyen szavainak komolysága felől, belekapott abba a levélbe, amelynek irását Monory Rezsőné váratlan belépése szakította félbe.

Az van benne megírva:

»Igen, Éva, hálás szívvvel gondolok mindig arra a szerelemre, amelylyel megtisztelt; de rövid idő óta egy igazabb, tisztultabb érzés kiszorította

keblemből a szenvedélyt, amely eddig hatalmas alatt tartott . . .«

Mennyi bizalommal nézett rá, amíg irt, az a két jóságos szem arról a fényképről. Ugy érezte, hogy egy őrző angyal védszárnyai alatt kel új életének virággal hintett útjára . . .

Angyal? . . . De hát az angyaloknak az ereje megtörik itt a földön . . .

Osgyáni egész testében megrázkódott Éva kezének érintésétől.

A szép asszony a férfi karjára tette kezét, így akarva magára vonni az elcsapongott figyelmet.

— Sokáig váraoztat még?

— Mire?

Messzire elkalandozott gondolatai alig birtak visszatalálni:

— A leveleimet várom.

A rideg hang magához térítette Osgyánit.

Szuró tekintettel szögezte át az asszonyt.

— És ha odaadom?

Gépiesen hangzott a kérdés.

Ujabb vállvonítás előzte meg a választ:

— Csak egy csomó telefirkált papir mondja még, amit e percztől mind a ketten tagadunk. El kell hallgattatnunk azokat a hazug betűket.

Osgyáni hátraszegte fejét. Most már rajta a sor, hogy megvetését éreztesse ezzel a szibaritával. Gunyos hangon kérdezte:

— Mikor játszott komédiát: most, vagy amikor azt mondta, hogy szeret!

— Éppoly kevésbé akkor, mint most. Szerettem a szerelméért, amelylyel áztatott; most megvetem és ezzel vége.

És ezzel vége.

Csak ennyi és semmi több? . . .

Hát ennyit ért ő ennek az asszonynak, aki felől azt képzelte . . .

És ezzel vége . . .

Micsoda ártalmatlan valami a nő hiusága a férfiéhoz képest?! . . .

— Ugy van, vége; folytatta Éva. Közönséges sablonos történet volt ez a mienk; nemde? Olyan unalmas, mindennapi jellegű. Egy szerencsétlen, csalódott asszonyról szól, aki szokás szerint elkésve tanulta meg, hogy a házasság nemcsak egy fényes lakodalmi menetből s abból a 3—4 hétből áll, amely alatt az ujdonsült férj előszedi minden szeretetreméltóságát, hogy aztán annál elriasztóbb legyen a tudatlan, tapasztalatlan asszonykára nézve a volta-képpen élettárs; az élettel torkig lakott, a gyönyörökben megcsömörlött világfi, a sokat élt roué. Szegény leány volt, akinek életpályája, existenciája az, hogy asszony legyen. Asszony lett; boldogtalan lett; a hivatását betöltötte. Csakhamar megutálta a férfit, akihez egész életére le volt kötve. Ott állt ismét egyedül, elhagyatva, megrakva a békókkal, amit a nyomor vert rá. Nem szakithatta

el magát tőle s vele élni . . . Védelem, támasz után kapkodott abban a rettentő egyedüliségben, ahova végzete dobta. — És megtalálta a védelmet és megtalálta a támaszt a — bukásban. Elbukott. Mit bánta! Boldogságot vett ezen az áron. A boldogság megfizethetetlen: nem sokalta, amit adott érte. Ostoba, hiszékeny asszony, aki üres légvárba költözött, hogy menhelyet találj a voltaképpeni élet mostoha-ságai elől. Utólért az élet, hiába akartál megosonni előle. Az a férfi, akiért büszkén viselte a szégyen bélyegét, az a férfi még annyit se ért, mint az a másik. Nos, hát méltó akarok lenni én is tihozzátok.

Kihívó tekintettel nézett a zavaros szemek közé:

— Nem halok bele ebbe az újabb csalódásba; még egy könnyüt se ejtek fölöttem. Megment ettől az önérzetem, női büszkeségem, az önbecsülés. Egy vállrántással rekesztem be a hitvány történetet: ez is férfi, mint a másik, ez is semmi, mint a másik.

Osgyáni belefogódzott az íróasztal egyik sarkába. Agyára fölcsapott vére szétszaladt egész testében. Égette minden izét ez a folyékony tüzzé vált vér.

A sértett hiuság? a megvetés tulkapása vagy a kemény akarattal istápoltság becsületérzés védekezése volt ez? . . .

Görcsösen ökölbe szoritott ujjai között egy darab papir zizgett. Egy levél volt. Onnét került kezébe az alól a fehér papir lap alól; tudtán kívül került kezébe. Ebbe kapaszkodott, mint a vizbefuló

a szalmaszálba. Halk szóval zizegett a papir az idegesen vonagló ujjak között. Vajjon mit mondott az ő papir-nyelvén? Hát ebben a nagy némaságban meg lehetett volna érteni, ha László idegeinek pokoli zakatolása nem kiáltja tul azt a gyöngé hangot, amin az a halkán zizegő apróság susogott.

Minden élő, erősen tomboló érzéke a szemeibe gyült. A szemeivel rátapadt arra az asszonyra, aki ilyen hideg kezekkel, ennyire közömbösen bolygatta föl a multat. Mert dermesztő hidegséget sugároztak ki a fagyos fényt szóró szemek, a büszkén, tudatosan kiegyenesedett alak, az odadobott kegyetlen szavak. De a belső láztól remegő test, az áruló módon meg-megránduló ajkak, azok mást, egészen mást mondtak.

Nézte azt az asszonyt, azt a szép, azt az észvesztőn szép asszonyt, akinek hideg szavaiból, merev vonásaiból úgy tükröződött vissza a mult, mint a sirjaikból följáró halottak; hanem a lázasan hullámzó kebel, egy-egy fölcsapó láng a bódító nézésű szemekből, új életet öntött ezekbe a halottakba...

Nézte azt az asszonyt.

Gyöngén megzörgött Osgyáni kemény markában az a kis papir. Aczél ujjai átfuródtak rajta. Lehet, hogy éppen e soroknál: »egy igazabb, tisztultabb érzés kiszorította keblemből a szenvedélyt, amely eddig hatalma alatt tartott . . .«

Nézte azt az asszonyt és úgy beszélt, mint az álomjáró:

— A tönk szélén állok. Fónay ránthat vissza az örvényből, amelybe alá kell zuhannom. El kell fogadnom a pénzember segítő kezét . . . A nevemet adom érte cserében . . .

Az agyongyűrött kis levél már nem birt hangot adni, pedig még egyre morzsolta ujjai között.

Megismételte:

— A nevemet adom érte cserében. Semmi több. Apró darabokban hullt le a levél Osgyáni kezéből.

Mintha kicsuszott volna a talaj lábai alól: megtántorodott.

Mi volt ez? Hát semmi; — hát minden . . .

Elszakadt a lelkében egy kis szál. Kihamvadt egy vékonyka sugár. Már semmi se füzte a lelki ismeretéhez.

Megragadta az asszony kezét. Oda vont a magához. Bódultan, mámoros hangon suttozta:

— És elképzeld az életet, amelyen át én és te idegenekként haladunk el egymás mellett? — Hazudtál! mondd, hogy hazudtál; hogy egy kinos óra óta nem tettél mást, mint hazudtál . . . ?

Mint egy másik semmi, aki fennen hirdette, hogy az önérzet valamivé szilárdította, Éva odahullt arra a szenvedélyesen ziháló mellre; tehetetlenül, akarat nélkül. Kéjes mosolylyal mondta utána:

— Hazudtam.

Egy héttel később Osgyáni László oltárhoz vezette Fónay Margitot.

Fényes esküvő volt, amely a pénzember bőkezűségét jellemezte.

Kár, hogy ahhoz a pompához, amit az egyetlen gyermek iránt való nagy szeretet fejtett ki; ahhoz a tetszetős képhez, amit a szende, szeretetre méltóságában büvös ara nyújtott, olyan visszatetsző staffaget adott a külső keret.

Az égboltozat kékjét egészen befutotta az a tömérdek fehér foszlány, amely annyi helyet se hagyott, hogy átdughatná rajta fényes arczatát a nap. A nagy, fehér korongnak szintelen, fény és melegség nélkül való körvonalai foglalták el a középpontot a sokrétű báránylehők mögött.

— Báránylehők; azt mondják, ezek nem hoznak rossz időt.

— Én ellenkezőleg tudom; jegyezte meg a vendégek egyike.

Nagyon szétágazott a vélemény a fölött, hogy mit rejtenek maguk mögött azok az egymásra gyűrődött lehők.

Férfi volt... Asszony volt.

Átkerült a luczernásnak s úgy vágott a rozsok közé. Első tekintetre megpillantotta a magas vetésből kinyuló tagbaszakadt szálas férfit, a kinek a kaszája legzaporábban döntötte a rendet.

Ugy ám, mert a többiek cziczáznak, tempóznak, kacsalódnak, mihelyt összekerül az a két ellenség, akik mindig szeretnek hadakozásban állni egymással; de Kazal Nagy András csak a dolga után van. Az ő szeme meg nem akad asszonyfajtán, a magáét kivéve; olyan hűséges ahhoz, a milyen csak Ádám apánk lehetett az oldalbordájához, akkor, amikor Éván kívül más asszony még nem volt a földön.

Az ispán ur olvasta rá ezt a tréfát a mi-naptájt.

Példája volt a falunak Kazal Nagy András már legénykorában is. Korcsma asztala nem érezte sulyát két karjának, cigány soha se huzta a nótáját; aztán bort is csak addig ivott, amig ő birt a szeszszel; amig ő mondhatta neki: »Elég volt!...«

Egyben megakadt rajta szemepárja a me-

nyecskének, ahogy odafelé pillantott. Villant egyet az a két fekete csillag, a kinek égő parázs a közepe. Kicsattanásig égette arczát a fölcsapott vére, amíg kívánatos ajkai mögül előcsillantak a hófehér fogak. Mosolygott. Gonosz mosoly volt az, amilyen egy boszura tüzelt asszonytól kitellik.

Már csak rászól, amint rá szokott köszönteni minden istenfölvirrasztotta reggelen, amióta egy gazdához kerültek. Ma rája süti rut lelkére a bélyeget, arra a lélekre, akiben egy szikrája se lakozik a szeretetnek.

Kissé rekedtté fojtotta benne a hangot a belső fölgerjedés, amint a szorgalmasan arató emberhez ért.

— Ne adjon az Isten semmi rosszat kelmednek, Kazal Nagy András.

Fölvetette a fejét. Hátrasimitotta bodros fekete fürtjeit, amik odatapadtak izzadságkiverte homlokára. Ingujjával végigtörülte olajbarna orcáit. Őszintén, de fagyosan néztek buzavirágszinű szemei az asszonyra. Amugy félvállról, de azért valamelyes visszatetszéssel kérdezte:

— Hát aztán miért is adna?

Fölrántotta vállait az asszony.

— Mert módjában van.

— Nem szolgáltam reá.

Még fényesebben égett az a két fekete szem.

— Nem-e?

Nyugodtan felelt amaz.

— Nem. Miért? Kiért bántana engem az Isten?

Megvillogott az asszony kezében a kis sarló? belenézett az aczél lapjába a kelő nap. A nyak-keszkenője magasra emelkedett gömbölyü mellén, attól a keblébe fullasztott indulattól. Végre kitért belőle:

— Kiért?... Hát én érettem, Kazal Nagy András.

— Ki bántott téged, hogy még te miattad is igazságot szolgáltasson az Isten?...

Mély barázda vágódott a két sűrű, szénfekete szemöldök közé.

— Hát az egész világ, a kinek kelmed adott száját. Már leánykoromban lemart rólam minden tisztességet a kend galád nyelve.

— Ne kötekedj, Magda, mert el találom felejteni, hogy te vagy a gyöngébbik!... Lemart bizony rólad mindent a viselkedésed; hisz úgy viselted magadat, mióta csak anyányivá cseperedtél, hogy nem akadt a faluban olyan, a ki be merte volna kötni a fejedet, Márton Pétert, a Garamy uraság öreg béresét kivéve. Halálba kergette azt a nyomorult vén embert is rövid egy esztendő alatt a kikapós erkölcsöd. Megcsaltad; ma ezzel, holnap azzal.

— Csak tóditsa, tóditsa; illik az kelmedhez, a kinek annyi szeretet sincs a szívében, mint ennek a kettépattant kalásznak, a kiből kiaszott a szem.

— Mit tudsz te ahhoz!?

Önhitten szegte félre fejét az asszony; szinte rikácsoló volt a hangja, amint fölkaczagott.

— Én kérdezhetem azt kelmedtől: mit tud kelmed a szeretethez, aki még senkinek a szeretetét se érezte.

Önkénytelenül esett a szavába András:

— Mit értesz te a szerelemhez, amit más asszony...

Közbecsattant:

— Tán biz Zsuzsánna, az imádságos felesége, aki minden csókja után elpirul és összekulcsolva a kezeit, nagy jámborul fohászcodik: »Bocsásd meg a mi vétkeinket...«

Megint kaczagott; aztán lángba borult az arca, amint mondta:

— Ne ismerjen az asszony se hitet, se Istent, csak azt az egyet, a kit úgy szeret, mint én...

Smaragdöld lett a két szeme, mint a macskáé. Ugy a fogai között morzsolta, de olyan közel lépett Kazal Nagy Andráshoz, hogy arcát érte ennek az égetőn forró lehelete.

— Sok szeretőm volt, Kazal Nagy András?... Volt; de egyiket sem szerettem közülök, mert én csak egyet tudtam volna szeretni, úgy, ahogyan még meg nem volt szeretve senki. De az az egy süket volt, vak volt; pedig kiérezhette mindenik szavamból, kiolvashatta mindenik tekintetemből, amint rajta veszett a lelkem, az üdvösségem...

Vakmerően nézett bele a két fekete szem abba a kék szempárba. Reszketett a hangja Magdának, amint folytatta:

— Nem érte be velem, hogy az ő lelketlensége tett azzá, amivé lettem, de... Emlékezetemben tartom, Kazal Nagy András, két esztendő előtt, Boldogasszony bucsun történt. Tánczra kerekedtünk mindnyájan, amikor kelmed egyszer csak kezén fogta Zsuzsát, a mátkáját, és azt mondta neki: főnszóval: »Gyere lelkem; te nem tánczolhatsz ott, ahol ez a személy tánczol...« Én voltam az a »személy«, András! Kelmed mondta ki rám elsőben azt a nevet, az előtt, aki az én helyemet lopta el a szivében... Ezt akartam elmondani kelmednek; ez kikiváncsozott a széttépett lelkemből. Rongygyá szakgatta a lelkemet, a jóhíremet azért, mert szerettem kelmedet... Hát most már tudja, hogy miért lett Bábó Magda mindenkié: mivelhogy nem lehetett azé az egyé, aki mindene lett volna neki. Bocsássá világgá újra azt a gyalázó nevet, hiszen rászolgáltam...

Még a szó sem érthette volna utól. Gondolat sebességével nyílt szét és csapódott össze a hosszú szálu vetés, a melyen keresztül törtetett.

Eltűnt.

— Eszeveszett! Örült!

Ez a két szó volt a felelete Kazal Nagy Andrásnak arra a szemébe vágott sok badar beszédre. Nagy sokára felelte.

Másnap messzire elkerült Márton Péterné onnét, ahol Nagy Kazal András munkálkodott. De azért látta az az ember a gúnyosan lépkedő, begyeskedőn ringó alakot... Ni, hogy megrengeti a ruganyos csipőjét, hogy megforgatja a darázs-derekát...

— És akad olyan hitvány ember, aki utána veti magát ennek a czéda asszonynak!?...

Az után a hosszú tekintet után dohogta ezt Kazal Nagy András, a melylyel Magdát kísérte, amig csak beláthatta.

Könnyü munka volt abban a táblában, ahova Andrást osztották be. Cserélt a Csiga Istvánnal. Czingár, csenevész legény az, hadd szöszmötöljön itt, ő pedig odament aratni, ahol eddig Csiga István élhetetlenkedett.

Az ut mentén tekergődött az a darabka föld.

Ugy gondolta András, hogy megbánta a tet-tét, mert első reggel, amint Csiga helyett végezte a munkát, Magdát látta közeledni. Erre viszi az utja, mert hát ott arat a külső dülön tul.

Éppen a kaszáját köszörülte Kazal Nagy András. Hosszukat huzott a pengén, hogy szinte szikrát szórt az aczél. Ahogy meghallotta a Magda szoknyájának a ropogását, elfordította a fejét. Fölbáméskodott a fehér felhőkkel tarkított kék mennyboltozatra. Nézte, amint uszott, lebegett az az ezerfodru micsoda a kékszinü semmin; nézte, hogy miképen változik szempillantásról-szempillantásra az

ég boltjának arczulata, azok a redők a homlokán. Beh sokféle gondolat bánthatja, bolygathatja azt is odafönn...?

Már elment az asszony; már csak a lépései verődnek vissza.

Ismét munkához látott András.

Magasról, rézsutosan csapta le a kaszát; egyszer, kétszer, háromszor. Valami zajra megrebbent, félre csuszott a szerszám és jól kifent éle egyenesen oda metszett be a mezitelen lábaszárába.

Összehirapta az ajkait és csak úgy befelé mondta el, hogy: jaj! Hatalmas vágás volt. Vastag sugárban szökött ki a vér.

Abban kellett hagynia a munkát. Egyideig maga borogatta a folyam mentén; de csak nem állt el a vérzés. Jobb, ha haza megy. Majd bekötozi Zsuzsánna és majd elhivja a doktort; mert fele se tréfa ennek.

Hazafelé indult. Piros szalagot huzott utána a lábából kiserkenő vér. Egyben beitta a száraz föld, a föltörött ugar. Éppen beletaposott a lábnyomokba... Kinek a lábnyomai lehetnek ezek?... Nem férfiei; sokkal apróbbak, sokkal formásabbak... Sarkos czipő taposta, magas sarku, amelyet... az az asszony visel...

Beitta a vérét a lábnyom.

Elképedt a szerető hitvese otthon, látásán a sebnek, ami az ura lábán tátongott. Kezeit tördelte és folyton-folyvást csak fohászzkodott:

— Édes Istenem! én jó teremtmény, légy velünk!...

»Az imádságos feleséged...«

Kazal Nagy András szó nélkül rágta tömött fekete bajuszának hol az egyik szárnyát, hol a másikat.

— Fáj, édes uram?...

— Fáj.

Röviden, morcososan felelt; mert hát fájt az a vágás... És fájt a kigyómarás, amit annak az asszonynak a szava ejtett ezen a másikon. Csuf-ságképen emlegette szemérmes voltát, Istenhez való hitét ennek a jó, jámbor léleknek.

— Na, ugy-e már nem fáj, szentem?

— Fáj.

Nem tudta, hogy mit felel.

— El kell hivnunk a kilolgust — mondta kis vártatva.

Elhitták.

A chirurgus bevarrta a hosszú vágást és keményen ráparancsolt a betegre, hogy egy hétig nem szabad munkába mennie.

Türelemmel tartotta be a doktor ur rendelését két napig, aztán még egyig, mialatt úgy becézte, úgy ajnározta a felesége, mint akár azt a kis tehetetlen jószágukat, aki ott csuszkal előtte a földön.

Hogy elnézte azt a csöpp emberkét és azt a szorgosan tevő-vevő asszonyt. Közbeszólás nélkül

hallgatta a lány beszédet. Éppen olyan bárányszelid a viselkedése, mint az ábrázata, melyre csak jószágot, csak jámborságot irt rá az, aki alkotta. Hát ennek az arczatán egy vonásnyi sincs abból a lélekbe metsző gonoszságból, a szemében egy sugárka nincs abból a gyehennatűzből, akiből egy szikra elégséges arra, hogy...

Nézett, nézett abba a szelid szembe, mert hát olyan édes ennek a járása, mint a jó orvosság. Hadd gyógyuljon tőle; hadd hegedjen a lelke...

Azt mondta a doktor ur, hogy nem szabad kimennie; és azt parancsolta ő is magának, hogy: nem szabad...

Hejh, de nagy baj az, mikor az ember saját magának se tud szót fogadni; az nagy baj.

— No, tán csak nem megy el, édes gazdám?

Mélyen a szemére huzta kalapjának a peremét. Fojtott hangon felelt:

— De biz el, lelkem.

— Jól tudja: azt mondta a doktor ur, hogy egy hétig egy tapodtad se menjen ki a házból; és ma csak negyed napja...

— Éjh, nincs nekem maradásom. Nem teremtet engem szentheverdel napján az Isten, dolognak szentelt napon jöttem én a világra: megöl a semmittevés. Megnézem, hogy mit csinálnak a többiek. Ez is jobb, mint összetett kézzel lessem a nap járását. Megtekintem a Tarka Kristóf sógort.

A Tarka Kristóf ott aratott a külső dülön

tul. Ott munkálkodott az asszonyokkal együtt: a Csekély Pannival meg... Márton Péternével: Bábó Magdával.

Lehet, hogy ez kicsapódott Kazal Nagy András elméjéből, máskülönben hogy menne oda, ahol az az asszony dolgozik, akinek a közeledtén a fejét is elfordította...?

Lehet, hogy megfélekezett erről és lehetséges, hogy csak akkor ötlött eszébe, mikor maga előtt látta Magdát, mert úgy elsápadt, mint a beteg színü hold, mikor felhő teszi kórossá.

— Ni csak, hát meggyógyult már András gazda? kérdezte az asszony, aki bomlott kedvben látszott lenni. Hallottam, hogy baja esett. Jó, hogy bele nem halt. Mit csinált volna a felesége...? Hát nem beteg már?

— Beteg vagyok.

Ugy mondta, hogy senki se kételkedhetett a szavában.

Másnap megint kiment, harmadik napon újból. Mikor negyednapon kibandukolt, az volt a legfurcsább, mert hisz akkor tudva-tudta, hogy már nincs a munkások között a sógora. Előző napon összegabajodott az ispán urral Kristóf, hát nyomban kitették a szűrét.

Most már nem mondhatja, hogy a sógorához jött... Hát akkor mért jött...?

— Adjon Isten, Magda.

— Ejnye, de rám ijesztett. Hogy került ide?

— Látatlanul, mint a rossz az emberbe.

Ránézett az asszonyra, a kigyuladt orcájába, meg azokba a feneketlen mélységű szemekbe. Soká nézett, amig beleszédült a nézésbe.

Az asszony kicsusztatta kezéből a sarlót. Utána hajolt, eközben leesett a fölbomlott nyak-keszkenője és födetlenül maradtak gömbölyű vállai, pihegő kebele.

Ugy mondta az az ember, mint a lázbeteg, a kinek hőség tapasztja le a nyelvét.

— »Meg van az szeretve, akit te szeretsz...?«

— Hát olyan nagyon tudsz te szeretni?...

— Már nem tudok.

Keményen vágta be a sarlót, a csomóba markolt rozsba.

Mintha vasból lett volna az a kéz, mintha aczélból lettek volna azok az ujjak! Fölszisszent az asszony, amint Kazal Nagy András megkapta a fürgén mozgó, mezitelen karját.

— Nem igaz, Magda! hazugságban hagy minden porczikád. Tudsz te szeretni és szereted most is, akit szerettél...

— Utálom! Gyülölöm!

Összeszalad a két tekintet: az asszony égő fekete szeme, meg az az olvadozó pillantás. Lángot kapott, lobogott a kék szempár is. Két kezével átölelte az asszony derekát.

— Hát azt se bánom: utálj, gyülölj. csak azt engedd, hogy én szeresselek!...

Minden vére ott lüktetett az ujjáiban, minden vágya ott lángolt a két szemében, amelylyel az asszonyra tapadt. Reszkettek az ajkai, amint susogta :

— Hisz én is szeretlek, Magda, szeretlek, ahogyan te engemet. Légy az enyém, mert én nem élhetek nélküled.

A vére az arczába csapott, aztán leszaladt a szívére, ott fojtogatta. Kerekre nyiltak a nagy fekete szemek, tűzben égtek a kitágult szembogarak. Egyik gondolat a másikat kergette Magda elméjében... Mind elszaladt, mielőtt végig gondolhatta volna...

Vajjon micsoda szavakkal egyeztek meg? Vajjon hogyan kérdezte és miképen adta ő a feleletet...? Csak akkor eszmélt föl az asszony, mikor már messze elhaladt tőle az az ember...

Hogy is volt csak...? Igen, úgy beszéltek meg, hogy Kazal Nagy András eljön ma estére Márton Péternéhez: Bábó Magdához; akkor jön, amikor már elnyugodott a falu...

Forrott minden csöpp vére.

Kötődött, ungorkodott vele, mert ez jól esett a természetének, de erre a fordulatra nem volt elkészülve...

Ebnek dobta a jó hírét, sárba mártotta a tisztes nevét és most ezt mondja: »Szeretlek. Szeress...«

Vadul kapált Magda mellében az a sokat

kinzott husdarab: az a sziv, melynek most szin-
epévé kell válnia. Szerette azt az embert, nagyon
szerette. És most boszut fog állani, olyan boszut,
amilyen a megtaposott becsületért jól esik.

Márton Péterné nem ment egyenesen haza a
munkából. Lekerült a falu aljára, a bükkösbeli
vigyilóhoz. Be is zörgetett Parázs Ferkóra, arra a
duhaj legényre, akinek nem tanácsos világos nap-
pal a falu elé tolnia az ábrázatát, mert ugy hirlik
róla, hogy ő a kolomposa a futó betyároknak, akik
tulnan garázdálkodnak.

Ráismert a legény az asszony kopogására.
Kidugta a fejét a galiba kis ablakán.

— Mi kell, szemem csillaga?

— Ma estére elvárom... Eljön hozzám?

— Akár a legmélységesebb pokolba, ha ott
lakoznál.

— Akkor jöjjön, mikor az alkony már beköti
ennek a kandi népségnek a szemét.

— Bár vakulnának meg fényes nappal, hogy
ne kelletnék annyit várakoznom; hisz nézd, még
csak ahon baktat a nap a Földpupja hegy fölött...

Két mécesest gyujtott Márton Péterné a kis
szobában, ahol özvegy sorát élte, a melyről annyit
tud az a falu...

Odatette a tükör mellé a két mécesest: jobb-
ról az egyiket, a másikat balról. Magára öltötte
a selyem ünneplőjét: azt a haragos vörös selyem
szoknyát, sárga csillagokkal. Jól illett ehhez az

aranyhimes fekete pruszlik. A fejét vörös babos, fekete selyem keszkenővel kötötte be, menyecskesen, kaczéran...

Igy várja a legujabbik szeretőjét.

Hejh, Kazal Nagy András, drága lesz neked a Bábó Magda csókja, akire rá szomjajztál. Valaha a tulvilági üdvösségét adta volna érte, hogy oda hajthassa fejét afölé a büszke sziv fölé — és ma...

El fog jönni Parázs Ferkó, mielőtt az a másik. Bebocsátja előbb ezt és aztán amazt, akit már ketten fogadnak: a fölcusfolt asszony és az eszeveszetten féltékeny kedvese...

Birokra kel az a két ember...

András is derék egy szál ember, de Ferkó mesebeli óriás az erejére való nézvést.

Hire megy annak faluszerte, hogy Bábó Magdán kapott össze két ember: hogy a futó betyárral mérte össze erejét Kazal Nagy András, mert rávágott a betyár szeretőjére. Aztán mehet falu csufjául, ha épen viszi el innét a bőrét; mehet a feleségéhez vissza, mert kiverték a Bábó Magdától.

Ilyen sorban eszelte ki ezt a menyecske.

Hát ilyen boszut még nem állott senki: olyan lesz ez a boszu, mint az olaj az égésre...

Még egyszer farkasszemet nézett azzal a sok gonoszság mestevével: bevillogott a tekintete a négyszögletü tükörlapba, amelyik hizelegve csillogta: szép vagy; szép vagy!...

Szép is akart lenni, hogy annál keservesebb

emléket vigyen magával az a kivért eb a világ-
utjára vagy — a másvilágra...?

Megrebbent az ablakon hallszó zörgésre.

Vajjon melyik?

Parázs Ferkó volt.

Kinyalta magát a legény is istenigazában.
Szemrevaló volt.

Adta a szives vendéglátót Magda.

Egy mozdulat nélkül türte a legény tüzes
ölelését, az ajkára, az orczáira czuppantott csóko-
kat; de nem is érzett abból semmit.

Oda tessékelt az asztal mellé. Eléje tolta az
ennivalót, meg a barna cserépkorsót, amelyet ke-
véssel napeste előtt töltetett szinig Iczignél a leg-
jobbikból.

— No, egyék, igyék, galambom; hisz tudom,
hogy étlen, szomjan jött.

— Eszem: édes mézet az ajkadról; iszom
abból a boszorkányitalból, aki a szavadból fakad.

— Ejnye, ne kellesse magát, mint a...

Odaült a legény térdére és maga emelte Ferkó
szájához a korsót.

Igy már nem ellenkezett. Hosszu kortyot hu-
zott belőle, amelyért még hosszabb csók volt a
fizetség.

Pajkosan játszadozott az asszony a legény für-
tös hajával. Milyen szép gyűrűs, milyen dus; majd
olyan... Nem igaz! olyan nincs... Belenevetett a
szürke szemeibe. Ni, hogy csillognak ezek a sze-

mek; jobban, mint az a buzavirágkék... Hát ez is hazugság!... czirógatta, simogatta az esőverte, napelsütötte orcáját... Lesiklott róla a keze... Arra a szép, olajbarna ábrázatra gondolt...

— No, öleljen magához jobban, mert leesem. Nem kellett kétszer mondania.

Belefogódzott a legény aczélos karjába...

Hát a karja, az van olyan izmos, hogy egyetlen sujtással...

Odahajtotta a fejét arra a széles mellére a legénynek és úgy nevetett bele szeme a szemébe.

— Hátha megcsalnám? kérdezte dévaj nevetéssel.

— Embervért innám akkor.

Ugy mondta, hogy el kellett hinni.

— Aztán ugyan mit tenne vele?

— Szemed láttán fejteném ki a bőréből, a csontjait pedig oda lökném a kutyáknak.

Ezt is megtenné.

— Látom, hogy szeret. Igyék.

Ivott. Már nem kellett sokat kínálgatni. Az első korty kéri maga után a másikat.

Hát rendén van minden. Jöhet.

Hideg czikázott végig az asszony tagjain.

Ugy gondolta, hogy a várakozás zaklatja a vérét.

— Ha nem jönne el? El fog jönni.

Kétségbe vonta az egyik gondolata, a másik erősítgette, hogy: de bizony...

Megremegett az egész teste.

— Mi lelt, lelkem üdvössége?

Odasimult a legényhez.

— Nagyon félek.

— Mitől, édes mennybeli jussom; hisz itt vagyok én. Gulyáshusnak aprítom, aki bántani merészkedik téged.

És megrázta az öklét a levegőben, aztán odavágott vele az asztal kellős közepébe. Dolgozott benne a bor.

Megrecsegett az asztal. Kettépattant a puha fa. Ez halált jelent...

Összeverődtek az asszony fogai.

— Magda! hallod? valaki erre felé jön; az ablak alatt jár?

Hallotta. Nem idegenek füleinek ezek a lépések.

— Megzörgeti az ablakot... Ki lehet az, Magda?

Hát ki kell nyitnia az ajtót; hát be kell bocsátania azt, hogy emez...

Még egyet csattant az asztal. Végig szaladt rajta a hasadás.

— Nyisd ki már; hisz egyre ütögeti a pitvarajtót.

Bábó Magda indult az ajtó felé. Kiment a pitvarba. Rátette kezét a fakilincsre. Fölnyilt a pitvarajtó...

Érezte a testét körülölelő meleg karokat érezte orcáján leheletét annak az embernek...

— Hejh! ki van a pitvarban, Magda?

Onnan belülről rikácsolt a bor gőzétől ködös legény; de a kérdése közben fölczielődött az asztaltól és sarkig kivágta a belső ajtót.

Akkorát bömbölt, mint a sebzett vad:

— Magda!?!...

Parázs Ferkó azzal a fokossal, aki ki nem szakad a kezéből, rá akarta vetni magát Kazal Nagy Andrásra, akinek a két karja most is szorosán ölelte Bábó Magdát.

— Itt a világ vége, Andris! hörögte a legény. Éles sikoly csattant ki Magda ajkán.

— Vigyázz! Megöl!

Olyan erő volt az, amelyet csak a szerelem adhat a gyöngé asszony izmainak. Egy mozdulattal kiszakította magát az ölelő karok közül, egy másikkal kikapta a fokost a bortól elázott legény kezéből.

No hát, tud ő anélkül is.

— Gyere, Kazal Nagy András!

Megvillogott a fokos az asszony kezében. Suhintott vele... Épen a fején találta Parázs Ferkót... Szó nélkül rogyott össze a legény.

Visszaszökött Bábó Magda.

Megborzongott attól, amit tett. Most már nemcsak rossz, de — gyilkos is!...

Kitántorgott az ajtón. Hang nélkül tördelte.

— Pusztuljon innét. Kelmedet akarta megölni. Pusztuljon, nehogy gyilkos hírébe fogják. A kelmed neve tisztán áll a falu előtt. Pusztuljon.

Aztán visszatekintett arra a vérében fetrengő emberre. Megrázkódott. Fölrántotta a vállát:

— Nem engedhettem megölni. Nem engedhettem!

És mielőtt Kazal Nagy András föleszmélhetett volna, mielőtt visszatarthatná, neki vágott a házmelletti buja cserjéknek, neki a vak éjszakának... Eltűnt, mint akkor, ott a magas vetés között.

Hajnalhasadtáig kereste András nyomát annak az asszonynak, de nem akadt reá.

*

Bábó Magda nem ment el másnap az arató-asszonyokkal és nem ment el a következőn se; és nem ment el soha többé.

Hát vajjon hová lett? A föld nyelte el?

Harmadnapon beszélte két molnárlegény a faluban, hogy két nap előtt, éjszaka, láttak valamit a vízbe czuppanni.

Valamit?...

Hát vak sötétség volt. Bajos lett volna meglátni, hogy piros selyem szoknyát, fekete bársony pruszlikot meg piros babos fekete selyem fejkeszenőt viselt az a »valami«.

Hát azt hogy hallhatták volna a malom zugásától, ami utolsó szava volt annak a valaminek:

— Nem engedhettem megölni, mert nagyon szerettem.

Hogy Bábó Magdának nyoma veszett, azzal keveset bibelődtek a faluban, de annál jobban száját tátott az egész környék, amikor hire jött, hogy Kazal Nagy András fölkötötte magát a szénapadlás aklakára; egy nappal később esett az meg, hogy vízbe csupant az a valami.

A lelkiismeret.

Nagy csönd volt a belső házban, mintha még a halk szavu levegő is kiszorult volna onnét.

Ugy nyitott be a pitvarból az öreg, akárha a templom küszöbét lépné át. Lehet, hogy templom is volt az, mert hát imádkoztak odabenn.

Egy asszony imádkozott:

— Édes jó istenem, hozd ma már haza az uramat. Vezesd jobb utra az eltévedt szivét. Mondd meg neki, hogy senkisémet szeretheti őt ezen a kerek világon úgy, mint az ő hűséges felesége. Három esztendeje, amióta a te szent szined előtt megesküdtem neki, hogy szeretem őt, szivemnek egy dobbanása se szegte meg azóta az eskümet.

A gondolat szaván hangzott el ez a fohász annak pedig nincs nesze.

És mégis megértette az a vén ember, hogy az ő leánya most azzal a nagyon nagygyal eredt szóba; és megértette azt is, hogy kiért könyörög a látnatatlanshoz.

Csak barázdás arczának egy fájdalmas rán-

gása mutatta külsőleg: mekkora lelkierősség kellett ahhoz, hogy utját birta vágni egy dörgedelmes kicsattanásnak; »Van is kiért imádkoznod«

Visszateperte a kifakadását; egy lélekzetnyi neszt se adott annak.

Ledobálta a szerszámot az ablak mellé. Lassu léptekkel oda került annak az asszonynak a háta mögé, aki fejét az asztalon nyugvó két karjára fektetve, mozdulatlanul ült. Rátette munkától feltörött tenyerét a bánkódó teremtés vállára.

Csak ennyi volt. Elég is ebből ennyi.

A fiatal asszony fölemelte fejét. Oda fordította apja felé azt a szép orcáját, akire nagy be-tükkel irt egy jól ismert történetet ez a hat hónap.

Az elmúlt télen még boldogság, megelé-gülés virágzott Örzse asszony ábrázatán s most le volt onnét fonnyadva minden vonás, a mi a boldog-ságról beszélhetne.

— Az Isten hozta haza, édes apám.

Igyekezett jókedvet színlelni.

— Megint egyedül vagy?! . . . Pedig már régen kiállott a munkából mindenki. . . .

Az öreg embernek csak az idő-kiszitta-szinü szemei mondták ezt: szóval egy hangot se ejtett ki.

Hej! hisz ha most szóba kaphatna, kidőlne belőle az egész keserüése, ami ott benn rágja a lelkét. Elmondaná egy végtében, amit az imént látott a »Gyüsz te be« csárda ablakán át, amint elballagott mellette; elmondaná: »Tudod, hol az

urad, te bánatodban sorvadozó asszony? Ott enyeleg a csárdásnéval, azzal a mocskos személylyel, a szeretőjével: a Ragya Péter özvegy menyecskéjével. Láttam ezzel a két látó szememmel, a mint az ölébe vetette magát az a világ szennye; amint tüzes csókokban odaforrott lelkük a pokolhoz. És ha nincs velem Munka Gergely, a vinczellér komám, most két ember vére tapad ezen a dologban Istennek szentelt kézen.«

Hátha mindent elmondana, menten meghasadna a szive ennek a nyomorult asszonynak.

Tóth Gábor hallgatott.

Szeretettel veregette meg a lánya vértelen orcáját és fojtott hangon csak annyit mondott, hogy:

— Jó estét, egyetlen magzatom.

Örzse fölállt a lóczáról. Hozzálátott az asztalterítéshez.

Mert itt az estebéd ideje. S akiknek készült a tűzhelyen duruzsoló étel, azok már együtt vannak. Így van ez már félesztendő óta s ma bizonyára nem lesz máskép.

Jött-ment az öreg, mialatt a lánya fölhordta az ételt. Sokféle munkába kapott. Előbb a tarisznyájából szedett ki egyet-mást, azon szöszmötölt; majd a gereblye villáját farigcsálta az éleveszett bicsakkal, aztán a kasza acélját kezdte kifenni. Elfelejtette, hogy ezt már kiköszörülte ott künn a szérün.

Olyan lassan ment minden, mint a terítés annak az asszonynak.

— Tessen, édes apám, itt a leves.

Egy-két kanállal kimerített Tóth Gábor abból a gőzölgő léből. A leánya is úgy tett.

A kis méceses már ott pislogott az asztal közepén, amikor ismét megszólalt az öreg:

— Jóllaktam odakünn, hát azért nem izlett az ebéd, fiam.

Örse nem mentegetődzött, hogy hát ő miért nem érint semmi ételt. Pedig hatféle hazugság is fojtogatta a torkát, amivel a gyermeki szeretet meg akarta csalni az érte aggódó jó apát.

Érezte Tóth Gábor, hogy szavát kell venni ennek a nagy csöndességnek, aki még kifecsegné mindazt, ami az ő búbaborult szivét facsargatja.

Elkezdett beszélgetni. Maga sem tudta, hogy mennyi badarságot összehordott. Se eleje, se vége a sok hiábavalóságnak. A szomszédokról fecsegett; kinek a terméséről, kinek a mult héten elhullott ökreiről. Egyszer aztán Szöllő Istvánnéra fordult a szó, aki tiz nappal ezelőtt a kutba ölte magát.

— Előre lehetett látni, hogy így lesz. Veszsen a vétek terhe a Szöllő István lelkén, az kergette a halálba hűtlenségével; mert megtudta az a szegény asszony, hogy. . . .

No hát ez a beszéd is jól volt megválasztva. A végét bele is fojtotta a bozontos bajuszába Tóth Gábor. Elhallgatott, mielőtt befejezte. Pedig bátorsággal elmondhatta volna végtől-végig afelől az asszony felől, mert az úgy sem hallott mást,

mint a sajtó lelke panaszszavát, azért az érdemetlenért, akit most is úgy szeret, hogy életét odaadná érte.

Hosszu ideig hallgattak mind a ketten.

— Orzse fiam, már kilencz órára jár az idő, azt mondanám: pihennénk le.

Ezt akarta a fiatal asszony is.

Az asztalt majd holnap szedi le, mert most arra is röst.

Hogy hazudott!

Az asztalon hagyta a tele korsót, a legizesebb falatokat annak, akinek a méceses mond barátságos Isten hozottat, már künn a pitvarban.

Ki tette a mécesest a pitvarba: ne botorkáljon a sötétségben, ha hazajön.

Csak egy keskeny, vékony sugárszál szökkent be a világosból az ajtórepedésen át. Meglippent a kerek asztal közepén, ahol bolond tánczot járt egy dió nagyságu körben.

Ki-ki úgy tett, mintha alunnék s óvakodott egy mukkanással is fölverni álmából a másikat.

Mert hát ez a sirbeli némaság, ez a halálos sötétség, jaj be jó az arra, hogy az ember kibeszélhesse magát, amugy istenigazában a lelkével.

Megszólalt Tóth Gáborban is a multak szája: az emlékezet. Reá emlékezett egy édes, jó teremtésre, az ő korán sirba tett áldott hitvesére. Mintha szemrehányásokkal állna eléje az a halott; mintha azt vetné szemére: »Miért is adta kegyelmed az

egyetlenünket ahhoz a híres duhajhoz: a Cserepes Andráshoz? Hány álmában megintettem, ugy-e; de hát nem hallgatott rám? . . .« »Miért adtam oda, lelkem halottam? Hisz ugy elforgatta a fejét szegény gyermekünknek az a legény, hogy bizvást elemésztette volna magát, ha csak egyetlen tiltó szóval is utját állom annak a boldogságnak, amit az mézes hazugsággal lopott a szívébe.«

A halott vádolt; az élő védekezett: »Nem az én hibám.«

Igy mult óra óra után Tóth Gábor fölött anélkül, hogy álom jönne szemekre.

A másik is nyitott szemekkel nézett a fekete semmibe. Ott látta szétfoslani a boldogságát.

Rég elütötte az éjfélt.

— Örzse lányom, mondok, te nem alszol?...

Oh, de nehéz a felelet onnét a párnák közül, a hová beleásta a fejét, hogy meg ne hallják a sirását:

— Dehogy nem alszom, édes apám.

— Veszem észre! . . .

És ennyi szenvedésnek az okozója egy hitvány, egy lélekhóhér. . .

Tányérni nagyságúvá lett a fényes karika az asztal közepén. Kinyilt az ajtó.

Cserepes András behozta magával a mécsest. Letette az asztalra.

Egy-két gondolatig elnézte a leány és apja: mint jön-megy a szobában a fiatal gazda. Inge-

ujjával szikkasztgatta a homlokát; ezzel hütögette a kigyulladt orczáit is. Odaállt a méceses elé. Belebámult a félénken reszkető lángba. A rája hulló fényesség bevilágította az ábrázatát. Szép, gyűrűs haja fél szemére volt csuszva, mintha valaki egy csomóba kapta volna: mintha merő évelődésből üstökön rázták volna. . . .

Megsziszszent az asszony az ágyban.

— Hát kend mindig ilyenkor jár haza?

Nyomott hangon ejtette kérdését Tóth Gábor.

— Mit tudja kend! Milyenkor van most?! Miért nem alszik? Gyermekek, vén embernek aludni kell ilyenkor.

— A fiatalnak meg bitangolni. . . .?

— Ne izéljen, apám uram, azt mondom, mert aztán felelni találok. . . .

— Tán még neked áll feljebb? . . .

— Édes apám!

— Ni csak ni! Hát még téged se hagy nyugodni a kíváncsiság, az utánam való kémkedés ördöge: te se alszol, asszony. . . .?

Tóth Gábor fölczihelődött fektéből.

Egy pillantásig farkasszemet nézett a vejével; aztán visszagyúrte az indulatját. Jóakaró hangon mondta:

— Térj az Istenhez, András fiam. Csak én tudom, hogy mi huz el téged a háztól; de hallgatók felőle, ha jobb utra fordulsz. Nézd-e, egy jó, egy gondos asszony tiszta szeretete környékez a

hajlékodban, hát miért nem éred be ezzel a boldogsággal? . . .

Andrásnak részeg volt a feje a sok bortól és ittas volt benne minden tisztább indulat attól a bűnös szerelemtől.

Hetykén emelte föl a fejét; szembe vágta merész nézésével a vén embert. Az orcáján csaknem foltokat hagyott a sok undok lehelet: a szeretőjének a csókjai. Örzse valamennyit rajta látta; ettől a látástól didergett a teste.

Borizü hangon dobta oda Cserepes András.

— Ne okvetetlenkedjék velem kend, annyit mondok. Mi köze kendnek az én járásomba-kelembe. Akkor megyek, akkor jövök, amikor nekem tetszik. Kire tartozik az!?

— Akire ennek az asszonynak a boldogsága.

Halk hangon felelt Tóth Gábor és csak tekintetével mutatott az ágyban remegő fiatal asszonyra.

— Hát ki bolygatja az ő boldogságát? Felőlem olyan boldog lehet, akár a mennyország angyalai.

— Épen te vagy okozója a boldogtalanságának. Jól tudja ez a szegény teremtes, hogy mi visz el a háztól: hogy szeretőd van s amiatt töltöd. . . .

Asuttogószóba belerikkantott Cserepes András:

— Hát fordítsa jobbra a sorsát. Ha te úgy, én is úgy: tartson ő is szeretőt, annyit, hogy egyik a másiknak adja a ház kilincsét. Felőlem teheti.

— Édes Istenem! — nyöszörögte a sokat szenvedett asszony, aki erre elhagyta nyugvó helyét s úgy, ahogy ott tusakodott az álmatlansággal: azon mód ruhástól leszállt az ágyról. Odalépett az ura elé. Rátette reszkető két kezét arra az izmos karra. Szeme közé nézett. Megpróbálja a lelkével visszababonázni azt a szerelmet, a melyik igaz jusson mégis csak őt illeti meg.

— A szemembe meri azt mondani, András!?!...

Megingott a lábán a gyöngö érintéstől a tagbaszakadt férfi. Egyet vonaglott a jobbik lelke; aztán megint a vétkes szenvedély lett ur fölötte.

— Meguntam a sirás-rivásodat. Miért nem vagy te is olyan szép, olyan csupa tűz, mint az a másik? . . . Nem kellesz se lelkemnek, se testemnek. Hát érd be ennyivel.

Hátra tántorodott a fiatal asszony. Belekapaszkodott a nyoszolya fájába, hogy össze ne essék. Olyan volt az ábrázata, mint a két napos halotté.

— Adjon Isten! Megyek vissza az édesebbikhez.

Fiatal erőt adott a vén ember kezének az igaz szeretet. Kemény marokkal ragadta vállon Cserepes Andrást, amikor épen sarkon akart fordulni, hogy visszamenjen oda, a honnét jött.

— Ittas vagy, nem tudod, mit cselekszel.

— Félre az utamból, — vén bolond! Én mindig tudom, mit cselekszem.

— Akkor hát gazember vagy!

Most már a fiatalabbik kéz kapaszkodott Tóth Gábor karjába.

— Ezért a szóért beléd fojtom a lelkedet! —
hörögte az indulatban fulladozó Cserepes András.

Dulakodás támadt a két férfi közt. Egy mozdulattal elsöpörték maguk elöl azt a gyöngé teremtést, aki apját, urát egyként védelmezni akarta az ő hitvány asszonytestével.

— András! Édes apám!

Oda se neki!

Tóth Gábor az ablakig vonszolta magával a dühödt embert. Ki akarta nyitni az ablakot, hogy segítségért kiáltson, de ahelyett, hogy ennek a kilincsére tette volna a kezét, fölkapta a sarokba támasztott gereblyét. Nem volt vele rossz szándéka, csak azt a megvadult embert akarta eltisztítani utjából.

— Így vagyunk?! No hát így is jó! —
ordította Cserepes András.

Aztán ő maga a másik szerszám után kapott. Fényes kört irt le a levegőben az élesre fent kasza, míg ott akadt meg Tóth Gábor fejének a kellős közepén.

Vastag sugárban szökött föl a piros vér a hófehér haj közül.

Ennyi éppen elég egy ember életének.

— Jézus Mária! . . . András! mit tett kend?! . . . Jaj az apám! . . . Megölte! . . .

És ami rá vall a gyöngye asszony tehetetlenségére, Orzse élet nélkül rogyott le az apja holtteste mellé.

*

Nem könnyü dolog egy halállal alig megküzdött beteget odáig vinni, hogy tanuságtétel végett bemenjen a helységházához.

Tekintettel volt erre az ügyész ur is és megkezdte a tárgyalást.

— Amig Cserepes Andrásné, akiért érte küldtünk, itt lesz, beszélj, édes Pajta Józsi öcsém: mondd el még egyszer, amit önszántodból vallottál a tekintetes szolgabíró ur előtt. Hogy is történt?

A suhancz nem kérette magát.

— Hát ugy volt, tisztelem ássan, hogy ma egy hete hirtelen görcsök fogták el nagyanyót és éjnek-éjszakáján kellett szaladnom a doktor urhoz, hogy gyünne el. Mikor Hiri Péterék portájához érek, hát szemközt jön rám Cserepes Andris bátyám, la. A felső sor felől botorkázott hazafelé, de olyan andalgó léptekkel, mint aki jól be van állítva. Mire aztán hazafelé mentem, — egy fél óra se telhetett ebbe, — hát nagy hangokat hallok Cserepesék háza felől s abban a toppantott nyomban kiront onnét Andris bátyám. Kiváncsi voltam szörnyen, hát rászóltam. Nem hallotta, csak inalt előre. Utána iramodtam. Ugy futott, ahogy a lélegzetéből kitellett; futott egész a régi csőszgalibáig, ott meg-

bujt. Mikorra visszakerültem, már tele volt vele a falu, hogy véreben fekszik Tóth Gábor bátya. Hát akkor elmondtam a téns szolgabíró urnak, hogy mit láttam. Utána küldtek, rá is akadtak a szőlők közt Andris bátyámra, aki tagadott mindent és kézzel-lábbal szabódott ellene, hogy elfogják. De én fogadkoztam, hogy csak ő ölhetette meg az öreget.

Cserepes Andris ott a vádlottak padján most is olyan konokul rázza a fejét: hogy nem igaz. Ólomszint váltott ábrázatán az a kétségbeesett küzködés rögzött meg, ami azt mutatja, hogy érzi jól a vesztét, de azért tagad; mert hát amig tagadni bir, az távol tartja az akasztófától.

Föltárult az ajtó.

Belépett a főtanu.

Cserepes Andrásné megérkezett a törvény hívó szavára, bevallani mindenek színe előtt, hogy a hites ura ölte meg az ő édes apját.

A súlyos betegség még a jártányi erejét is elvette az asszonynak. Roskadozva állt meg.

— Cserepes Andrásné, nyilatkozzék meg kend a lelke szerint. Ne féljen az igazat kimondani; erős őrizet tartja vissza a bosszuállástól azt az embert, aki megölte a kelmed apját. Mert vallja be: Cserepes András volt a Tóth Gábor gyilkosa...? Csak hárman voltak, hát kend tudja legjobban. Beszélje el, jó asszony, körülményesen a történeteket.

Esküt tétettek Örzsével, hogy az igazat, semmi mást, csak az igazat fogja vallani.

Tompa hangon kezdett bele. Szakgatottan ejtette ki a szókat:

— Elszerette tőlem valaki az uramat és mert én a lelkemből szerettem őt, hát majd meghasadt a szívem miatta. Egy fél esztendő óta emésztett a bánat, mert jól tudtam, hogy miért kerüli úgy a házat, mint a megmart eb. Nem birtam jól magamba zárni a bánatomat, hát leolvasta orczám-ról az apám. Isten úgy segéljen: soha se tettem szóvá előtte. Egyszer aztán . . . nem tudom mennyi ideje, de nagyon régen volt . . .

— Ma egy hete, szegény asszony.

— Azt hittem: ma száz esztendeje! Hajnal felé jött haza az uram. Apám szemrehányásokat tett neki, ő kemény szavakkal vágott vissza. Egyik szó a másikat hozta, mignem birokra keltek. Az apám a gereblyével védte magát, András pedig az élesre fent kaszát kapta kezébe.

— És ezzel sujtotta agyon az öreget? . . .

Most már fölemelkedett Cserepes András. Üveges tekintetével belecsimpajkozott az asszony arczába. Leste a nyiló ajkakat, a melyeken el fog hangzani: »Ezzel.« És ez az »ezzel« adja őt a hóhér kezébe. Félt, félt szörnyen a haláltól. Nem csoda! Nagy sorral megy a legfőbb bíró elé.

Az ügyész ur megismételte kérdését.

Cserepes Andrásné merőn nézett arra az emberre.

— Nem kellesz se lelkemnek, se testemnek! . . .

Ez volt az utolsó szava hozzá annak, aki mindene volt ő neki.

— Nem kellesz se lelkennek, se testemnek. Az mondta ezt, akitől annyiszor hallotta:

— Te vagy az én földi mennyországom, te vagy az én mennybeli üdvözülésem.

És aztán:

— Nem kellesz se lelkennek, se testemnek ...

Ezzel a hat szóval volt tele az egész levegő, amit beteg tüdejébe szedett be a megcsufolt hitves.

— Feleljen hát, Cserepes Andrásné: azzal a kaszával sujtotta halálra az apját az ura?

Egy pillanatnyi csönd. Hosszu utat befuthat ezalatt a gondolat. A szív szárnyán még gyorsabb annak a röpte.

Cserepes Andrásné hátraszegte a fejét. Magasra emelte szemeit, mintha az Isten tekintetét keresné velük. Erős hörgés után szakadt föl a szó melléből:

— Nagyon szerettem az apámat ... Nagyon szerettem az uramat ... Azt a kaszát én kifacsartam az uram kezéből ... Nem tudom, hogyan esett ... megöltem vele az apámat ... Hitvány teremtés vagyok. A szívem tett ilyenné.

Elakadt a szava; megállott a lélegzete. A melléből tompa hörgés szakadt föl.

És az asszony, aki végre bírta hajtani úgy a tettet, amint vallja, ott nyomban holtan rogyott össze, mikor kivallotta cselekedetét.

Fölmentik az »ártatlanul« vádlottat s a valódi tettes . . . Hát azt megölte a lelkiismerete.

Ebben megnyugszik az emberi tudomány; ennyi elégséges a mély tudásu emberi elmének.

*

Cserepes András nem sok hasznát vallja a fölmentésének. Mindenki tudja róla, hogy nem ő a bűnös. Aztán mégis úgy bujik az emberek színe előtt, mintha csak az ő kezén száradt volna annak a halottnak a vére.

Eszendő fordulásával már kész vén ember: megroskadt alak, őszbe csavarodó haj, szétkuszált vonások. Pedig hát ő »ártatlan« . . .

A bánat, a szégyen marja a bűnös felesége után, akit megölt a rossz lelkiismeret.

A lelkiismeret? . . . a lelkiismeret . . .!?

Láttátok valaha? . . .

No hát ti csak arról beszéljeteK, amit láttok...

Asszony boszuja.

Még egyet hasított a levegőn a cziprára kifaragott sulyok. Apró vizesöppek pattogtak szét a fehéritetlen vászomból.

Ezt a mozdulatot már csak úgy tette Bacsó Éva, mint mikor az öntudatlanság cselekszik az emberben.

Minden izom reszketett a könyökén felül csupasz karokban. Halántékain vastag sugarakban szaladt szét a vér az ő ér útján keresztül. Olyan pirosta füstötte orczáit a benső fölgerjedés, mint az a keszkenő, amelyik alatt domboru keble zihált a gyors lélegzetvétel közben. Meredten bámultak a nagy szürke szemek, de azért olyan volt az a két szem, mint két tüzgolyóbis. Ott remegett a szó félig nyitott ajkain és nem volt hozzá hangja, amivel kiejtse ezeket a szókat: »Pusztuljon innét«! . . .

Nem hallotta a gondolatát, nem érezte szívének felsikoltását, bátran folytatta Fésü István.

— Csak te menthetsz meg, Éva. Ha a csendőrök kezébe kerülök, a bitófán kell elvesznem . . .

Azt mondta a villogó két szeme, azt mondta a dühtől reszkető teste a még mindig szavavesztett asszonynak: Oda való vagy, te életemnek gyilkosa, te lelkemnek hóhéra!

— Ments meg, Éva, kérlek arra a szerelemre . . .

— Amelyiknek becsületem volt az ára!? . . .

Halkan, a fogai között vonaglott el a kérdés, anélkül, hogy a kétségbeesett ember meghallhatta volna.

— Tegnap virradóra megszöktem a börtönből és a mult éjszaka óta itt bujdosom a földeken. Ide csalt a szívem. Csak ne hallgattam volna okatlan szavára ennek az ostoba szívemnek, amelyik arra nógatott: »Nézd meg mégegyszer a szülő falodat«! . . . Nyomomba akadtak, s alig birtam menekülni, mert üldözőbe fogtak. Belevettem magamat a futó-áradatba s a szennyes vizen át usztam le ide. Most már tudják, hogy a faluban bitangolok. Csendőröket állítottak a határra. Elvágták előttem a szabadulás útját. De hát mit vétettem én?! Megöltem egy embert, aki szeretője volt a feleségemnek — és megöltem a feleségemet, mert gyalázatos volt.

Mikor kimondta azt a szót, hogy feleségem, mintha tüzes csóvát dobtak volna Bacsó Éva vérébe: forrott annak mindenik csöppje. Ugy nézett rá, hogy ha annyi erő van abban a hitvány asszonytestben, amennyi gyűlölség a tekintetében, apró

darabokra szakgatja azt a szálas, izmos embert, akiből még az egy esztendei börtönlevegő se birta kiszivni a régi egészséget.

Tovább rimánkodott Fésü István:

— Tizenöt esztendőt akarnak ellopni az életemből azért az asszonyért, aki már ugysis kirabolta lelkemből a boldogságot. Hajh! meglakoltam, meglakoltam érette, amit ellened vétettem; Éva, keservesen meglakoltam! — Tegnap óta se ittam, se ettem, pihenőre le nem hajthattam a fáradt fejemet. Olyan vagyok, mint a házból kivert eb. Már el voltam tökélve a veszemre, amikor te vilantál eszembe és újra szárnyat bontott bennem a reménység. Aki úgy szeretett, mint te engemet, az nem hagy ilyen nyomorultan elveszni. Engedd, hogy meghuzzam magamat nálatok. Senki se láthat meg ott a faluvégi kis házban. Onnét kionsonhatok, mire az éjszaka rámteríti fekete takaróját. A magas tengerin át, hasmánt csuszva, eljutok a Gabajdidülőig; ott aztán kiszélesedik a világ: szabad futás esik benne. Félek attól a szörnyü haláltól. Légy irgalommal, Éva! Mikor megpillantottalak itt a folyó partján egyesegyedül, azt hittem: fölnyilt a mennyország ajtója. Ma hajnalban láttam, hogy utra kelt az urad, az öreg Márton gazda, a szentmihályi vásárra ment a szomszéd községbe. Két szemmé vált azóta az egész testem. Arra lestem, hogy találkozam veled. Utamba vezérelt a Mindenható.

Valami nesz ütött a füléhez, amire ugy összerázkódott Fésü István, mint akit a harmadnapos hideg bánt.

— Szent atyám, ha meglátott valaki!? Ne hagyj elveszni, Éva! Ott bujok meg a nádasban, a régi csőszgalibában. Mire beszürkül, a hosszú nádak mentén besuhanok hozzád s éjfél táján, ha már minden pihen... Éva, a kezembe tettem le az életemet.

Egy szempillantás alatt elfödte a tóparti káka.

Ugy égett a forró, nedves lehellet az asszony-nak az orcáján, amint Fésü István egészen föléje hajolva suttozta rimánkodó szavait, hogy rányomta a vizes inget, akit remegő kezeiben tartott, ezzel hütögette az égő helyet.

Odameredtek szemei, amerre eltűnt az az ember.

Részvétlen volt az ábrázata, akár az a rongydarab, amit kezei között szorongatott. Ugy állt ott, mintha kővé vált volna a lelke. Megzsibbadt benne minden indulat.

Három esztendő óta nem váltottak egymással egy ígét sem.

Egy nap volt az a három esztendő, — vagy tán annyi sem; mert hisz olyan tengerhosszu idő óta nem élhetne benne ilyen elevenen az a nap, az az óra, amikor utoljára állt szemközt Fésü István-nal. Mintha most fakadna ajkáról az a lelkéből feltört rimánkodás:

— Minden szentekre kérem kigyelmedet, ne hagyjon a gyalázatban! Soha se voltam rossz. Becsületben éltem, mióta csak elárvultam. A két kezem munkája adta szájamba a falatot. A kend édes, mézes szavára dobtam el magamtól a legdrágábbik kincsemet... Nem hagy a gyalázatban, István, ugy-e nem?...

Az a legény pedig, aki kevéssel ezelőtt olyan nagy szavakkal tudta kérni, csak fölrántotta a vállát, jobbról-balra billentette a kalapját, úgy, hogy a pereméje beárnyékolta azt a mérges tüzü fekete szempárját, pödört egyet a kunkora bajuszán s úgy vetette oda a szavát, mintha alamizsnát dobna valami tolakodó koldusnak.

— Kender Magdát szánta nekem az öregem és ha ellene mondok, kizárna a jussomból, földönfutó lennék.

— És az a nagy eskü, amit nekem tett?... szakadozott Éva ajkán a rémület.

— Betartottam hűségesen: Isten úgy segítjen, szerettelek mindig. És ha te is úgy akarsz: eztán se leszünk haragosai egymásnak. De feleségül nem vehetek.

Hogy mi következett ezután, azt már csak az tudja, aki mindnyájunknál többet tud, aki mindnyájunknál többet lát.

Hideg eső verte az orcáját, csipős szél száritgatta azt a sok édes csöppet, amelyek onnét fölülről hulltak az ábrázatára és azokat a sós

csöppeket, amelyek a lelke fenekéből törtek a szemébe.

Ekkor már egyedül volt s nem is a réten, ahol rálesett s megszólította azt a legényt, aki úgy kerülte őt egy időtől fogva, mint a rossz nyavalyást, de ott feküdt a folyó partján, tehetetlenül... Jaj, milyen kislelkü lett! Pedig egy perczre annyi bátorság volt benne, hogy...

Dermesztő hidegség borzongatta meg.

Fölugrott. Szaladt, szaladt arról a helyről, ahova szintén ilyen futvást jött.

Gyáva volt! nem merte megcselekedni... Oh, be gyáva volt!...

Nem, nem három esztendő előtt történt ez, de tegnap... de ma... de a másik órában.

És most ő hozzá jön az az ember!? nála keres menedéket s azzal áll eléje: »Ha te nem könnyörülsz, a bitófán veszek!...«

— Ez lesz hát a büntetés azért, amit ellenem vétettél?... Megérdemelted és ki se is kerüljed ezt a rászolgált bünhödést! sziszegte a fogai közt.

És ha csak a puha gyávaság oltotta belé ezt a retteget? Hátha nem akadnak rá, hisz olyan ügyes, mint a sima kigyó...

Ha nem akadnak rá: ha kisuhan az igazság keze alól...?

Nagyon ocsmány gondolata támadt; utána formálódott a tetszetős ábrázata is. A lelkének a salakja ült ki az orcájára.

Hát rémitő gondolat volt az.

Hirtelen hóna alá kapta a felében kimosott ruhát s olyan szapora léptekkel gázolt át a föl-szántott tarlón, mint akit üzőbe vettek.

Csak a pitvarba, az egyik sarokba dobta le a vizes rongyokat s ezzel újra neki iramodott, de egészen más irányba, mint amerről jött.

Ment, mint a vak; ment, mint a süket: se látott, se hallott. Csak akkor kapta vissza az el-tompult érzékeit, amikor már megcsattant keze alatt a kilincs.

Belépett a téres szobába.

— Mi hozott ide, szép Márton Mihályné?

Összeverődtek a fogai a szolgabíró kérdésére. Testén-lelkén átnyilalt az a hang.

Ni! miféle féleszü teremtés is ő!? ... Ugy megrémült, mintha ő fölötte akarnának itélkezni, pedig hát együtt fognak igazságot szolgáltatni: ő meg a tekintetes ur.

— A Fésü Istvánt keresik, tekintetes uram, ugy-e bizony?

— Azt ám, Éva lelkem és aki nyomába vinné a törvényt, száz forint lesz érte a jutalma.

Olyan szakgatottan hangzott az asszony szava, hogy mesterség volt, aki megértette.

— Mondok ... tekintetes uram ... én ... tu—dok az ... Ist—ván—ról ... Ismerem a bu—vó helyét és ...

— Derék asszony vagy, Éva galambom és ha

jó nyomra vezetsz, menten kezedbe számláljuk a száz forintokat, fényes koronákban.

— Nem kell! Nem pénzért teszem.

Eddig csak úgy beszélt az asszony, hogy egy lépéssel se mozdult arról a helyről, ahol a szobába jövet megvetette két reszkető lábát. A feje előre volt horgasztva, bizonytalanba révedezett a két szeme és csak úgy a levegőnek mormolt. Most azonban hátraszegte a fejét s élesen nézett a szolgabíróra. Szinte rikácsoló volt a hangja, amint megismételte:

— Nem pénzért teszem.

Ebből aztán értett a szolgabíró. Nyilván való volt a falu előtt az a szégyenletes történet, hát megértette a tekintetes ur, hogy ami ezt az asszonyt hajtja a cselekedetére, az több, mint milliószor száz forint.

Jó volt ez így a tekintetes ur szemében. Szinte hizelegve csalta ki belőle a többit.

— Én is ott akarok lenni, mikor az igazság kezébe kerül; mondta kigyulladt arczczal Bacsó Éva.

Ugy eszelték ki a dolog sorját, hogy a csendőrök a nádas jobb feléről ütnek rajta, az asszony pedig balról kerül és valami okkal-móddal föltartóztatja, amig azok odaérnek.

Elmondta Bacsó Éva, hogy a folyó partján találkozott össze Fésü Istvánnal; hogy beszédbe is ereszkedett vele az a nyomorult. Csak arról az egyről hallgatott, hogy tőle kért menedéket az a

hitvány ember. Nem akarta fölidézni a könyörgését. Eh! jobb ezt elfelejteni.

Mikor Bacsó Éva kilépett a faluházának abból a szobájából, amelyikben olyan fullasztó volt a levegő, hatra fordult a nagy, fekete pókláb ott a toronyórán.

Legalább egy óra hosszáig még türelemmel kell lennie, amig megérkezik a várva-várt czinkostárs: a szürke ruhás alkony.

Megelőzi azt a rut lelkü embert s ahelyett, hogy az jönne hozzá, ő keresi föl a csősz-galibában, ahonnét majd nehéz bilincsekben távozik Fésü István.

Sok rétü felhő gyürődött a mennyboltozat kékjére. Azok a szennyes felhők nem engedik kikaplogni a világitó szemü holdat, a szentjánosbogár fényü csillagokat.

Maga se tudta Márton Mihályné: merről felől bódorgott a házukig, de nagy kerülőt tehetett, mert fél hetet huhogott odabenn a kakukkos, mire benyitotta a házikót körülfogó fakerítés ajtaját.

Hosszu az az idő, amelyet várakozással kell átvergődni, de majd csak lemorzsolja valahogyan.

Tágult a keblében a rosszabbik indulat.

Ugy lesz: nyomába vezet az igazság szolgálit. Szemtanuja lesz, amikor vasba verik; ott fog állani a bitófa alatt is, hogy ő rá essék utolsó tekintete annak, aki olyan galádul elfordult tőle; aki miatt annyit szenvedett. Mert csak az a mennybeli tud

róla: mennyi gyalázkodással, mennyi gunyolódással kellett átvergődnie azt az egy és félesztendő, amíg aztán az öreg Márton Mihály utjába vezette az Istennek könyörületesebbik keze,

»Szeretlek, Éva, olyan szerelemmel, amelyet még nem oltott a Teremtő ember szívébe.«

Fellángolt az arcza, amint a forrongó vére megcsöndítette lelkében ezeket a szókat, amiket nem egyszer suttogott fülébe Fésü István.

Végül pedig ezeket:

»Szép voltál, ebből fakadt az én bünöm; gyöngé voltál, innét eredt a te vétked.« Eddig van.

— De van az tovább is, Fésü István!

Belevájta tiz körmét a tenyerébe, vérig.

Édes muzsika lesz az ő füleinek az a hörgés, amelylyel kiszáll a mocskos, a hazug lélek.

Jó lesz így!

Hangosabb lett a szél, amelyik eddig csöndes duruzsolással kerülgette a házat. Nagy szóval kurjantott be az ablakon, hogy még az üvegek is megremegtek félelmükben.

Azt értette ki Bacsó Éva az őszi szélnek ebből az éktelen rikkantásaiból, hogy az is azt mondja: »Jó lesz így!«

És kaczagott a szél azon a recsegő hangján.

És kaczagott az asszonynak lelke közepén az a fekete indulat, amelyik boszuállásra ösztökélte.

Tett-vett a házban, mint a lázbeteg.

Tán maga se tudott róla, mikor egyszer csak

ott nyujtózkodott a piros sávós fehér abrosz az asztalon; mikor fölhordta rá a tegnapi ünnepről eltett maradékot.

Még a barna cserépkorsót se felejtette el, amelyikbe az elmúlt este huzott le az ura a saját termésükből.

Meg fog vacsorálni. Haha! tort ül, a Fésü István torát.

Egyben le is telepedett az asztal mellé, a föstött lóczára.

Végigjártatta a szemeit a rogyásig megrakott asztalon, a sok ékesen kifaragott, dusan föstött butoron, a telisedteli tulipános ládán, a nagy al-máriumon, a gerendákig fölhalmozott ágyakon...

Jó módra vall itt minden. Van rá gondja az öreg urának, hogy semmiben se szenvedjen szükségét az ő menyecskéje.

Bolond szerelemmel szereti feleségét a vén Márton Mihály, nyilvánvaló ez abból a cselekedetéből, mikor szemet hunyt a Bacsó Éva szégyene előtt és hitestársává tette azt a nyomorult teremtest, aki már nem volt eléggé tiszta a leány nevezetre, de eléggé becsületes se arra, hogy asszony néven tiszteljék.

Most már megvan a tisztesség; de a rongyokra tépett boldogsága...

Csak egy élő indulat van most a lelkében, az, amelyik azt suttogja ott belől: »Rajtad a sor!«

»Két nap óta se ettem, se ittam...«

Gonoszul vihogott benne a boszuállás ördöge.

— Mind kevés ez neked, Fésü István!...

Már kezében volt a kés, hogy hozzálát a lakmározáshoz. Egyszer csak megrántotta valami a karját. Valami — tudja Isten: mi? — végigszaladt a testén. Megreszketett tőle. Leejtette a kést. A pengével megállt a kemény agyagban. Azt tartják: váratlan vendég jön...

Mit bánja ő ezt most, amikor egyetlen gondolon kívül nincs benne egy lélekzetre való élet sem.

A boszuérzet ágaskodik benne. Azt mondja: »Vigyázz, meg ne késsél!«

Nem késik meg.

Keszkenőt kapott a nyakára. Olyan hideg van, még a lelke is didereg belé.

Annyi időt sem engedett neki a siettető ösztöne, hogy az ajtót betegye: félig nyitva maradt utána a kis rácskapu.

Üzte, kergette a szándéka.

— Dicsértessék, Éva néne.

— Mindörökké.

Csakugy magában suttogta ezt Bacsó Éva, mert annyira megriasztotta az a csöpp jószág: a Kazal Péter apró fia, aki a házuk küszöbéről köszöntött raja, hogy még a hang is a torkán szakadt.

A szive közepébe hasított az a vékony gyermekhang. Pedig mennyire szereti ezt a kis poron-

tyot, aki szintén harmadik esztendejében van s akit szintén — Palikának hívnak . . .

Most nem kívánczozott a piczi karok ölelésére; most nem vágyott a kedves pittyegeése után.

Kikerülte a gyereket, s hogy ne kellessék keresztül menni a portájukon, hát arra vette utját a Berbőék háza felé. Onnét a sarki lankásnak vágott és szélesebesen törtetett a kacskaringósan tekerődző uton.

Nagy kerülőt tett: letért a falu aljára, a kis kápolnáig, amelyik a temető bejáratánál gubbaszkodik. A temetőn át vette utját; mert ha megkerüli, jó fél óra késedelem volna; pedig nem akar megkésni.

Gorombán bánt vele a metsző szél: marokra kapta a bő szoknyát, majd letépte nyakáról még a keszkenőt is. Ugy akart elbánni ezzel is, mint azokkal a szürke rongyokkal, amelyekbe a hold takaródzott. Minduntalan lerántott egy-egy darab felhőfoszlányt a hold jámbor ábrázatáról s ilyenkor látni lehetett ennek ezüstszinü arczbőrét.

Egészen kimerült a nagy tusakodásban az asszony. Már csak úgy vonszolta magát a kettős vihartól megtépve: a kisebbik kívülről s ott benn a mérgeesebbik dühöngött, amelyik iszonyatos boszúállásra sarkalta.

Már csak bukdácsolt előre; de azért ment, erős akarattal.

Szét se nézett azon a némaszóval kesergő tanyán, ahol hang nélkül beszél a legborzalmasabb panasz; ahol minden oly rémesen csöndes. Minden félelmes csöndben végzi munkáját.

A magas fakereszt az ő ölelésre terjesztett merev karjaival; az undok büzü fekete bogár, amelyik alattomosan csuszik odább a szürke homokon; a tunya csiga, amint láthatlanul lassan viszi előre az ő dobra nem üthető házát az odvas fejfán; a galád vakond, amely körülaknázza a hantokat: ajtót vág magának oda, ahova csak az ő fajtájú utálatos csuszó-mászó bejáratos...

És Bacsó Évának egy szál haja se görbül a borzalomtól.

Nem fél, nem irtózik, nem enged föl benne a szánalom.

Belebotlik a vakondturásba, belecsetlik egy kidölt kőkeresztbe. Keresztül csörtet, vadul gázol át a hantokon.

Megint megbotlott. Fél térdre esett.

Jaj! nehéz felszedni a kifáradt tagokat.

Kidugta szőke fejét a hold. Oda bámult arra a piczi halomra, amelyiknek fejfáján csak valami fekete ákom-bákom jelzi a fölirást. Nincs rajta név. Nem tudtak rá mit írni. Hejh! pedig de sokat lehetett volna fölírni arra a sárgára mázolt puha fára.

Tán három lábnyi sir takarja a csontjait annak, akit gyűlölt az édes anyja, amig rá nem

vetette az ő mindent mondó szemecskéjét és aztán szívet facsaró zokogással helyezte ide Bacsó Éva élő tanuságát a gyalázatának, utolsó darabját a széttépett szívének . . .

A kis Pali sirján tört meg az anya kifáradt teste.

Csak aztán látta, hogy a fia sirja az, amelyik mellett zihál, piheg.

A gyermeke sirja!?! . . .

Belecsimpajkozott a parányi fejébe. Szemei oda kapcsolódtak a fekete ákom-bákomra és szinte tajtékoztak az ajkai, amint megszólalt, éles, remegő hangon :

— Te érted és én értem... Megfizetek neki.

Egy szempillantásra elbujt, aztán ismét előbukkant a fényes hold.

Tán Bacsó Éva üzenetét vitte el annak, akinek szólt...? Tán feleletet is hozott rá...?

— Érted és értem! suttogta még egyszer az asszony. Aztán fáradtan ejtette fejét a gyermeke fejéjére.

Meglippent valahol a gyors röptü szél. Egy perczre behuzta szárnyait. Pihenőt tartott. Még egy fűszál se mozdult. Mintha megbénult, mintha minden meghalt volna, amiben csak egy mozdulatra való élet volt.

De hát akkor mi volt az, ami egész testén átczikázott Bacsó Évának? ami megremegettette? amitől megrázkodott? . . .

A gondolat gyorsaságával szökött föl amellől a sirdomb mellől.

Hetet kongott a kápolna harangja.

*

Bacsó Évát cserben hagyta az öntudata egész odáig, amig ott állt a hold világától fényes galibában; amig füléhez ütött az ismert hang; amig körülfonta a két kar . . .

Annak a két szemnek a tüze gyújtotta uj életre a megsibbadt lelkét; a két karnak érintése melegítette föl ismét a meghült vért a testében, az a forró lehellet festette megint pirosra az előbb halottfehér arcot.

— Tudtam, hogy te léssz a megmentőm! Imádkozzék a boldogságodért az, akit jobban meg fog hallgatni a mindenható, mint a bűnös apját: áldjon meg az angyalok közé költözött kis lélek, — kis fiunk.

Szorosan ölelte magához Fésü István az aszszonyt, aki az imént ész nélkül támolygott be a galibába; aki egyenesen hozzá rohant, megragadva két karját.

Onnan kívülről, a messzeségből hangok hallszottak.

Még messze vannak innen, de hamarosan ide érkeznek . . . Már zizegnek a nádak.

Reszketett az asszony hangja, tagonkint ejtette ki a szókat:

— Nyitva van a kerítés ajtaja... Terített asztal várja... Pihenjen ott ki... Gyűjtsön erőt... aztán vezérelje az, aki mindent tehet...

Kiszakitotta magát Fésü István ölelő karjaiból. Férfi izmaira valló erő volt az, ahogyan kiteszkolta a szűk ajtón:

— Siessen!

Még egyszer hangzott:

— Áldjon meg az Isten, Éva!

*

— Nos, Márton Mihályné, ott benn van a... Roskadozva állt az asszony a kunyhó ajtajában. Reszketett az egész teste.

Hang nélkül suttogta:

— Már nincs itt.

— Elszökött?! Megkéstél, szerencsétlen?!...

— Meg.

— Merre menekülhetett?

— Arra.

Ellenkező oldalra mutatott a remegő kar, mint a merre Fésü István szabadulása felé tartott.

— Gyorsan utánna, emberek!

Merőn nézte az asszony, amint a csendőrök mind távolabb léptettek a céltól. Aztán ő maga

is futott, futott vissza — ahhoz a kis sirhoz. Ráborult, újra átölelte a fejét és hangosan mondta, hogy meghallja oda lenn az a kis senki:

— Megmentettem az apádat!...

Egy szempillantásra elbujt a fényes hold.

Tán Bacsó Éva üzenetét vitte el annak, akinek szólt...?

OSZK

Nemzeti Széchenyi Könyvtár

A legjobb barátja.

— Na Gábor, nyomára jöttem a találkozási helyüknek . . .

Balla fölkapta a fejét. Villogó tekintettel nézett a belépőre.

— A kis erdészlak, a pagonyon túl, a bükösben; folytatta szinte győzelmes arczkifejezéssel a földbirtokos szomszédja.

Belevetette magát a szoba közepén álló karosszékbe, szemben az íróasztal mellett foglalatoskodó házigazdával. Keményen vágta oda:

— Ott találkozik mindennap azzal az emberrel.

Ballának arczába csapott a vére. Idegesen rángott meg az asztalra fektetett két karja. Ököltre szorult kezei láthatólag remegtek. Ráemelte téveteg tekintetét a szemközt ülő férfira. A tekintete kérdést fejezett ki, de a hangja megtagadta a szolgálatot.

Amaz elérte a pillantás jelentőségét.

— Egészen pontosak ez értesüléseim, barátom,

a legközvetlenebb forrásból meritettem. Rájuk lesett az egyik erdőkerülő: a vén Kontra, a kocsisom testvérbátyja. Szeretett czimborámról, kebelbarátomról volt szó, hát szívvel-lélekkel belementem az odiózus ügybe.

Nagy sokára, nagy nehezen szakadt föl a szó Balla melléből:

— Megölöm!

— Férfihoz illő beszéd. Számithatsz ránk.

Kihivja, halálra szabdalja ezt az irigyelt gézen-guzt! — Erre gondolt; erre a gondolatra csillogott meg kihamvadt szemepárja Tarcsay Ivánnak, a volt Don Juannak, aki sehogyan se bir beletörödni, hogy a nőhódítás terén tett diadalai már csak emlékekké ósdiasodtak.

— Megölöm azt az asszonyt! hörögte magában reszkető ajkakkal a másik. — Ha tudnám, mikor szoktak találkozni? . . .

Ezt a kérdést magához intézte Balla, de más adott rá feleletet:

— Minden délután, ugy alkonyattájban. Amig te gyanutlanul végzed munkádat, itt a gazdasági könyvek száraz számai között, ő addig . . . kilovagol . . . Az orvos rendelte . . . A testmozgás javára fog válni, mert gyöngélkedik . . . A kitünő paripa már jól ismeri az utat. Rábizhatja magát a szép urnő: egyenesen az erdőszlak felé tart . . . Ott várakozik rá a . . .

Balla fölszisszent. Egészen fehérek lettek az

ajkai, amint görcsösen összeszorította. Esdeklőleg függesztette szemeit a beszélőre: hogy ne folytassa . . .

A kebelbarát nem értette meg. Befejezte a mondatot . . . a boldog vetélytárs: a csinos szolgabíró, házadnak ezelőtt gyakori vendége . . .

— A zshivány! A becsülettolvaj!

— Ugy mondják: az erdész ilyenkor bebandukol a faluba, vagy egyet fordul az erdőben, hogy ne legyen utjában a gerlepárnak . . . Tyhja, nagy potentát a szolgabíró az efféle ember előtt, föltétlen engedelmességgel tartozik neki; ha önmaga javát tekinti, és így . . .

Balla fölugrott. Rikácsoló hangon esett a szavába.

— Az Isten szent nevére, ne folytasd! Nem akarom tovább hallani! . . .

— De a becsületed, barátom, a becsületed!?

A becsület!? . . . Az, az: a becsület, — de meg a szive, amelyik késélesen hasit át a mellén . .

A becsület és a megcsufolt szerelme! . . .

— Rajtuk rontok!

— Helyesen.

— Még ma este.

— Egyedül nem bocsátunk, veled tartunk.

Komoran, megütközéssel nézett Balla.

— Velem tartatok? . . . De hát kik? . . .

— Nos, én, Kovács Tami és Maklárý Feri.

Összeránczolta a szemöldökeit. Kesernyésen mormolt.

— Hát azok is tudják már? . . . Hát piacra került a gyalázatom?! . . .

— Barátom! Itt már nem lehet leplezgetni, szépítgetni. Tanukra lesz szükséged, Gábor, és kik lennének nagyobb készséggel szolgálatodra, mint legjobb barátaid? . . .

Egyhangun, tompán dünnyögte:

— Köszönöm.

— Csak titok maradjon ám. El ne áruld magadat, mert ha megsejti, nem megy bele a kelepczébe. Erre a csuf szóra összerázkódott Balla.

Amaz folytatta:

— Majd ott találkozunk, a ferde dülön tul, a lankás mentén s úgy vágunk át a füzesből a nagy erdőbe.

Ebben egyeztek meg délelőtt.

Balla Gábor egész nap nem hagyta el a dolgozó-szobáját. Mikor ebédre hívta a cseléd, azt üzente tőle, hogy csak egyék ma nélküle az asszony, mert neki tengersok dolga van.

Meg is ebédelt a nélkül, hogy akár azelőtt, akár azután átlépte volna a férje szobájának a küszöbét.

Mit törődik az ő vele! Ennyiről már meggyőződött Balla. Hisz régen sötétlik lelkében a kinzó gyanu, hogy nem szereti őt az az asszony, amidőn sáppadozni látta üde, szép arczát, ha ő csak közeledett is feléje, amikor még kezének érintésére is megborzongott . . .

Azt mondta: ideges, beteg . . .

A fiatal vérnek ösztönszerű tiltakozása volt a magára hazudott érzelem ellen . . .

— De hát miért lett a feleségemmé, ha nem szive szerint lett azzá?! . . . Ki kényszerítette e lépésre, hisz nem volt se apja, se anyja, akik befolyásolhatták volna? — hajtogatta magában nagy idők óta a férj; s nyomban meg is adta rá a feleletet ő maga. — Ki? — hát az a sok rossznak részese, a véletlen, amely úgy intézte, hogy az alig 18 éves, gyönyörű teremtés éppen Balla Gábor leánykája mellé került, mint nevelőnő.

Csak később látta be a ház ura ez állapot tarthatlan voltát, csak akkor, amikor látta azt a gunyos, kétértelmű mosolyt, amelylyel lépten-nyomon találkozott.

Nem vetett számot a ferde helyzettel, amelybe a szegény leányt sodorta az, hogy egy fődél alatt él a magányos, özvegy emberrel. Ugyancsak hálás anyag a társaság botrány után szimatoló kopói számára.

Nem lett volna becsület elébe nem vágni a már-már száját nyitott pletykának.

Fölleplezte a leány előtt a valót. Fölvilágosította, hogy neki nem szabad visszaélnie tudatlanságával, megmondta neki, hogy jó hírére való tekintettel el kell hagynia a házat . . .

Bánatos arcczal hallgatta a leány. Érzelmes szavakban hálálkodott az élvezett sok jóért, mikor

pedig arra került a sor, hogy elhagyja a házat, Bella sirt, zokogott . . . Oh, az asszonyi könnyek! Valóságos aquatofana ezeknek mindenik csöppje a férfi szívébe, a vérébe . . . Halálra mérgezte benne a józan értelmet.

Ebben az önkivületi állapotban ejtette ki azt a néhány szót, hogy hiszen a világ legboldogabb emberének érezné ő magát, ha Bella örökké nála maradhatna; ha egész életében a házánál tudhatná, mint ennek jogos, mindenki által tisztelt asszonyát . . .

Mintha egészen természetes dolog volna, amit hallott. Nem szörnyedt el a gondolattól, hogy ő, az alig 18 éves leány, neje legyen a 45 éves férfinak. Édesen mosolygott az arcza, biztatón csillogott a szeme . . .

Fél évig azt hitte, hogy egy darabka mennyország szakadt le a földre, akkora, a mekkorában éppen elférnek ők hárman: ő, a feleség és az egyetlen gyermeke.

Folyton derült, ragyogó mennyországot sugárzott ki annak az asszonynak az egész lénye.

Egyszerre azonban felhő bocsátkozott a fényes arczra, elborult az üdvösséget magában rejtő szempár.

Bella komor, majd izgatott lett. Ingerelte, zaklatta minden csekélység.

Azt mondta, hogy rossz a gyermek s a tizenhárom éves leányka úgy viselkedik, mint valami nyolcz esztendő, rakonczátlan gyerkőcz. Czélszerűbb

lenne beadni valami intézetbe, mert így tarthatatlan ez élet.

(Pedig úgy ragaszkodott hozzá ez a leányka, annyira csüggött rajta. Szegény kis teremtés! még hat esztendő se volt egészen, mikor elvesztette az anyját. Vágyott a szeretetre, arra a gyöngéd érzelmre, amelyet az apa, a férfi lelkében nem találhat föl . . .)

»Rossz, csintalan, vásott . . .«

Igazat adott Bellának. Végre is a fiatal asszonyka csak nem ronthatja életét egy elkapott gyermekkel. Majd helyrehozzák kissé, aztán jobb, ildomosabb lesz, s akkor a mostohája is jobban fog hozzá vonzódni.

Beadta a székvárosba egy nevelő intézetbe. Bella előtt nem árulta el, hogy mennyire neheze esett ez.

Rés szakadt a mennyországon, annyi, a mennyit egy látszólag parányi bánat ütött rajta, amelyet vigasztalgatással, önmegnyugtatóssal próbált foltozgatni. Nem sikerült, ez a szakadás csak tágult, egyre tágult . . .

Bella kedélyállapota nem fordult jobbra, sőt még ingerlékenyebb, még akadémikusodóbb lett. A gyermek után a cselédekre került a sor. Mindenki utjában volt, akit csak maga körül látott.

Hát ő ezen is segített... És még se segített...

A felesége viselkedése mind magyarázhatlanabbá vált, míg végre kipattant a fájdalmas igaz-

ság, a mely egész sulyával szakad az ő gyanutlan, attól az észvesztő szépségtől annyira megvesztegett szívére. Mindenkit eltávolított környezetéből, de aki leginkább terhére, gyötrelmére van: a férje mellette maradt.

Ez a fölfedezés rettenetes volt; hanem nem áltathatta magát a tényekkel szemben.

Megérdemelte, amikor magához lánczolt egy ilyen fiatal teremtetést. Oktalan, lelketlen cselekedés volt.

A lehető legidealisztikusabb érzés ejtette hatalmába.

Ugy tekintette ezt az asszonyt, mint az oltár-ról elrabolt szent képet. Elrabolta, meglopta tudatlanságában.

Egy tönkre tett fiatal élet, amely az ő lelkiismeretét terheli.

Hátha a jövőjét biztosítva, visszaadná a szabadságát? . . .

Valódi regényes hangulat borult rá, amidőn egyszer csak . . .

Már nem is tudja, nem emlékszik rá, hogy: hogyan kapott lábra ez a gyanu? . . .

Ugy kezdődött, hogy föltünően sokat emlegették előtte Katona Dezsőt, a fiatal szolgabíró, a megye Alkibiadeszét. Katonáéval egyidejűleg hangoztatták mindannyiszor Bella nevét. Eleinte ügyet se vetett erre; de aztán — tudja az a mindenható, hogy miért? . . . — kezdte boszantani a

dolog. Egyszer — csak úgy önkénytelenül — azt vágta oda Tarcsaynak:

— Hisz már nem is járnak a házunkhoz a szolgabiróék; sem a felesége, sem Katona.

— Katona sem!?!... hm! hát mégis van benne annyi ethikai érzék?...

Ez a pár szó feneketlen örvényt nyitott meg előtte. Ez a pár szó sokáig rágódott a lelkén, amíg végre kitört belőle a kérdés:

— Te tudsz valamit Belláról!?!...

Tarcsay vállat vont.

Nem mondhat semmit.

— Mint vélekednél az olyan barát felől, aki efféle hírekkel bolygatja meg lelked nyugalmát.

Ennyi éppen elegendő volt. Tovább nem faggatta. Ebből füzött össze sok mindent, aminek semmi jelentőséget se tulajdonított ezideig.

Tarcsay már bizonyára tudja régen.

Akkor gondolt vissza arra, mikor egy délután benyitott a kis szalonba. Ott benn heves szóváltás folyt, amelyből csak egyetlen fölkiáltást hallott meg, Bella vetette oda Tarcsaynak:

— Szemtelen!

Nem is tudakozódott tőle a heveskedés okáról. Megint rossz szeszélyben van? gondolta.

Utóbb meglelte a magyarázatot: a jó barát kétségkívül szemére lobbantotta az asszonynak azt, amiről már mindenki tudott, a férjet kivéve; erre illette őt Bella azzal a gyalázó jelzővel?...

Ugyan e délután tette az első, célzó megjegyzést ő előtte Tarcsay Iván.

És a nagy idealizmus odáig sülyedt, hogy czinkosává fogadta azt a melegen érdeklődő, szolgáltrakész barátot. Az leselkedett, az kémkedett az asszony után; az tudott ki mindent: hogy Bella már leánykorában szerette Katona Dezsőt és csak azért lett Balla nejévé, mert nem akart eltávozni a környékről; nem akarta elhagyni ezt az embert...

Hát el lehet azt hinni!? . . . Lehetséges-e hitelt adni az ilyen galád mende-mondának, bizonyosság nélkül? . . .

És ma bizonyosságot akarnak neki szolgáltatni.

Rajta áll, hogy légyotton érje a feleségét a — szeretőjével? . . .

A vére hol az agyára, hol a szívére szaladt. Ott is, itt is pokoli zaklatást vitt végbe.

Egy-egy perczre visszadöbbsent attól, amit tenni akart, ami aljasság, alávalóság... Hát nem volna-e jobb elüzni magától, anélkül, hogy . . .

Aztán még se hagyta békeességben a vére, az emberben a rosszabbik ember.

Jóval alkonyat előtt elkészült a kimenetelre. A zsebébe tette a hatlövetű revolvert. Szüksége lehet rá.

Egyszer-egyszer az villant meg benne: hát ha csak gyalázatos ráfogás az egész?

Az ablaknál leste a gyorsan uszó sokszinü felhő-foszlányokat, azokat az ipri-apró fehér, lila,

rózsaszín és szürke rongydarabokat, amelyek betar-
kitották az égboltozat kék alapját. Már csaknem
egykedvűen bámult bele abba a levegővel telített
semmibe, amikor egész testében megremegett...

Bella léptetett a sorompó felé vigan nyerítő
paripáján. Mylord, az ujhollandi kutya, ott ugrál,
ott csahol a ló lábai körül.

Balla Gábor látta, nézte azt a gyönyörű ala-
kot és egy másodperczre az ablak felé fordult az
az ördögileg szép arcz...

Féktelen vágy lobbant föl a lelkében: ráfogni
a fegyvert és lelőni azt a... Így csak a gyilkos-
ság terhe szakadna a lelkére s az fél olyan súlyos
se lehet, mint becstelenségnek tudni ezt az asszonyt...

Hej! megbillent a lelkének az egyensulya s
az ilyen ember már csak a pillanat rabja.

A fegyvert tényleg előrántotta, de aztán újra
visszacsusztatta a zsebébe. Fejébe nyomta a kalap-
ját, mélyen, hogy a pereméje beárnyékolja az arczát,
melyen kétségkívül rajta vivódik a lelke küzdelme.

A tornácra lépett s ugyanilyen tehetlenül
imbolygott előre a széles országuton.

Mind a hárman ott voltak már a kitüzött
találkozó helyen: Tarcsay, Kovács és Maklárý.
Megelőzték.

Olyan bántó kandisággal siettek eléje. Tar-
csay Ivánnak ki volt gyulva az arcza, élénken vil-
logtak apró szemei. A másik kettőnek afféle együ-
gyü kíváncsiság ült a vonásain.

Előre nyujtott kezekkel közeledtek.

Szinte megdidergett. Mintha a lelkébe nyult volna az a három idegen kéz . . .

— A barátság! A baráti indulat . . .

Ez hangzott minden oldalról.

Ugy?! Igen: a baráti érzet felemelő hatással van a lelkére, mint minden nemesebb gerjedelem.

És ennek daczára úgy érzte, hogy fokokonkint esik alább minden egyes kézszorítás után, amelyet ilyen alkalomból, ilyen czél előtt vált.

Megborzongott. Nem, nem fog kémkedni, nem kell semmi bizonyosság. — Az asszony nem szereti őt, hát menjen utjára, semmi gondja a többivel . . .

— Nézd, már ott toborzékolnak a lovak, a bükkfához kötve. Itt van már mind a kettő.

— Előbb a férfi érkezett meg. Onnan lestük a füzesből.

— Ha láttad volna, milyen vágyó tekintettel várakozott az ajtó küszöbén, az asszony pedig, hogy röpiült a karjai közé!

• Balla megingott a testében-lelkében. Dadogva kérdezte:

— Merre menjünk?

Nem látott. Áthatlan sötétség borult a szemére. Vezeték, mint a járnai tanuló porontyot.

— Csak erre, erre . . . Itt kifordulunk a fasorból és közvetlen a lak elé érünk. Hamar oda jutottak.

Balla intésére a három férfi kissé hátrább

huzódott. Megbujtak annak a két szorosan egymás mellett álló terebélyes bükkfának árnyában, amelyeknek összefonódó koronái elválhatlanná teszik a két fa-óriást. A környék uraságai úgy hívják ezeket, hogy Castor és Pollux. E mögül ügyelt a három férfi arra az egyre.

Buja bokrok szegték körül az erdészlakot, csak egyetlen iharfa hórihorgaskodott előtte.

Balla megkerülte a viskót, figyelembe se véve a hátsó ajtócskát, amelyen könnyü szerrel a szobába toppanthatott volna, ahelyett, hogy a pitvarnak kerüljön.

Az onnan nyíló ajtó be volt téve. A ház előtt, az agyagos talajon, frissen taposott nyomokat látott. Bella apró lábainak körvonalai és azé a másiké . . .

Még egyet rándult az egész teste, aztán biztos léptekkel a bejárat felé tartott.

Most már csak egy gondolat töltötte el a szívét, az elméjét: megöli irgalom nélkül azt az asszonyt.

A füleit betapasztotta a fejébe tódult vér, hát nem hallotta azt az elfojtott mormogást . . . Széles eresz borult a kis ház fölé s így a félhomályban nem látta azt a sötét valamit, ami az ajtó előtt terpeszkedett.

Akkor rezzent csak össze, mikor csaholásféle vonitássá élesedett ki a mozgás és amint a nagy fekete kutya fölczihelődött a küszöbön való fektéből.

Csöndesen szólt rá. Ujjaival csettintett neki, majd kedveskedő hangon próbálta csititgatni.

A kutya nem ismert rá gazdájára; vagy tán épen abbeli örömében, mert fölismerte, erősen és több ízben vakkantott.

— Nem hallgatsz! — csikorgatta fogait Balla. És hogy a kutya egyre pöfögött, megkapta a bundáját a háta közepén, úgy, hogy szinte a husába vágta aczél ujjait.

Mylord fájdalmában fölvakantott. Vakmerően szembe nézett, rávicsoritotta a fogait, neki ugrott urának. Két talpát rátette gazdájának két vállára.

Heves dulakodás támadt.

A hatalmas állat akkora erőt fejtett ki, hogy Balla azt hitte, már nem birkózhatik vele.

Valósággal dühödtté vált. A szemei szinte tüzeltek, a szája tajtékzott. Közel volt hozzá, hogy leteperi az urát.

— Eh, veszett döge, még utamad állod!?

Egy elszánt, ügyes mozdulattal sikerült elhárítania magáról a két nagy talpat és megelőzve a kutyát, amely ismét neki akart ugrani, kirántotta zsebéből a revolvert és rásütötte.

A durranás végig süvöltött az erdőn.

Csönd következett, csak épen a szél loholt keresztül nagy sebtében.

Tán ez bolygatta meg a ház mögött a száradó cserjéket, melyeknek kopasz vesszői pattogva verődtek vissza.

Nem a szél volt.

Balla Gábor a kis kaliba ablakán át láthatta

a tova iramodó párt. Azok törtettek keresztül a ház tulsó felét elkerítő eleven sövényen. A hátsó ajtón suhantak ki arra a zajra, amely a ház előtt hallatszott, és a pitvar felől a szobába közeledő léptek neszére.

Megosonnak előle.

Az ajtót, amelyen kisuhantak, bezárták maguk után.

— De ez nem menti meg őket! — rikácsolt észvesztetten, dühtől reszketve Balla Gábor, aki lángoló szemekkel követte azt a kettőt, amint ott bukdácsoltak a hepehupás uton.

Beüti azt a kis üvegtáblát, mely ablak gyanánt van a falba vágva; azon át czélba veszi... nem tévesztheti el... megöli mind a kettőt!...

Izmos öklét fölkapta s úgy irányozta neki az ablaknak...

Mintha többől lemetszették volna a két karját, úgy hanyatlottak alá. Merev mozdulatlanság ömlött el egész testén, csak a szemei, azoknak erősen kitágult csillagai mutatták benne az elő embert. Rámeredt arra a négyszögletű kis ablakra, az ablak kellő közepére, ahol ez a név volt bevésve: »Margit.«

Több, mint nyolcz éves történet. A vihar e lakba kergette az erdőben sétálgató kis családot a férjet, azt az angyalasszonyt, meg az öt éves kis leánykájukat. Az apa, hogy valamivel szórakoztassa az eleven, nyugtalankodó kicsikét, fölállította egy székre és a gyűrűjével bemetszette az ablaküvegbe

a nevét. Akkor tanulgatott olvasni az édes anyjától. Tapsolt a kis kacsóival, mert ki bírta betüzni, amit apa nagy vonásokkal oda karczolt: a mama és az ő nevét: »Margit.«

Margit! . . .

Tán pár hónapra rá meghalt az egyik Margit; de a másik . . .

»Nyugodtan halok meg, mert hisz te rád hagyom a mi drága kincsünket . . .«

*

— Az asszonyt?

— A kedvesét?

— Mind a kettőt?

Ezek a kérdések keresztezték egymást, mikor Balla Gábor nagy vártatva megjelent az erdészlak ajtajában, amelynek közvetlen közelébe ért a három czimbora arra a lövésre.

Tarcsaynak szinte reszketett a hangja:

— Nem helyesen cselekedtél, Gábor . . .

— Ki kellett volna hívnod . . .

— Párhajban kellett volna megölnöd a csábitót . . .

Ránézett arra a három megrettent férfira, amint félénken pislogtak körül, hogy vajjon miképen meneküljenek a csávából?

Kesernyésen mosolygott:

— Persze, így kellett volna tennem. Csakhogy a felbőszült ember nem mindig képes a jobbig fékezni magát. Hát ezt meggondolhattátok volna . . .

— De hát melyik az áldozat?

(Ezt már egyszerre és egyforma remegő hangon kérdezték.)

Balla arczában egy csöpp vér se látszott, csak a szemében rezgett egy tiszta könny, amint arra a vérében elterült állatra vetette azt.

— Melyik? a legártatlanabb. Becsületes ösztöne megérezte, hogy milyen veszedelem fenyegeti a gazdáját . . . Meg akart akadályozni a legnagyobb bűn elkövetésében . . . Megtette . . . És mivel háláltam meg? . . .

Balla Gábornak szinte elfulladt a hangja:

— Mennyire igaza van a nagy költőnek, mikor azt mondja: »Nincs kegyetlenebb állatja az Istennek az — embernél« * . . . És nincs hálátlanabb sem! . . .

Kezével végig simította a homlokát. Magához intette az egyik erdőcsósz, aki a lövésre hajtott elő. Szilárd hangon mondta:

— Hej, Gerő Gergely, gyere ide. Hozd utánam ezt a szegény párát. Siess, mert estére már a székvárosban akarok lenni — a leányomnál . . .

Mert van nekem egy gyermekem is, urak . . .

Gyere, elföldeljük előbb ezt a jó, ezt a húebet. Ennyivel csak tartozom neki; — ennyit csak megérdemel tőlem — a legjobb barátom.

* Jókai. Trenk Frigyes.

A modell.

B. Róbert, a kitünő szobrász — hosszú unszolás után — így kezdte életének egy epizódját:

Bosszusan csaptam le a hirlapot, miután már harmadik hete eredménytelenül tétettem közzé felhívásomat. Aladár észrevette izgatottságomat; felállt az asztaltól és mosolyogva csóválta fejét.

— Meglásd, Róbert, el fogsz késni a pályázatról e különczködésed miatt! — szólt barátom jóindulatu intéssel: megveregetve vállamat.

— Különczködés! mit nevezesz te különczködésnek?! — kérdeztem türelmetlenkedő méltatlankodással. — Kényszerűség, barátom! Elkésem? de hát mit tegyek, ha nincs mintám? Eszmém kiviteléhez egy tökéletes szépségre van szükségem.

— Ej, hisz van elég csinos rendes modelljeid közt; de nem, — neked valami új, valami különös kell!

— Hagyd el, barátom, te ezt nem érted! Én egy kifogástalan szépséget keresek, amely megfelel a »Jó és gonosz« motivumának. — Ismered ter-

vetet: a jót és rosszat egy és ugyanazon nő által akarom személyesítettetni, azaz kifejezni és megértetni ennek egyesített fogalmát: a nőt.

— Igaz, hogy én, mint orvos, csak laikus vagyok művészeted megbirálásában; de azt az egyet magad is beláthatod, hogy ez olyan hóbort, amilyenre csakis egy hozzád hasonló excentrikus ficzkó képes! — Ahelyett, hogy serényen hozzálátnál a — már is égető, sürgőssé vált munkához: eszedbe jut egy ilyen felhívás... — Nevetve vette fel a hirlapot, melyet az imént az asztalra dobtam és gunyosan olvasta: »Egy tökéletes szépségű 16—19 éves hölgy kerestetik modellül — kettős honorarium mellett — B. Róbert műtermébe. Jelentkezők...«

Ingerülten vettem ki kezéből a lapot. Aladár vállat vont és mosolyogva ült vissza helyére, folytatva félbenhagyott olvasmányát. A tavaszi nap teljes fénynyel ragyogott és sugarai arany szálakban szűrődtek át a műterem ablakán. Az ajtón félénk, halk kopogás.

Szabad!

Egy sűrűn lefátyolozott nő lépett be.

Felugrottam. Szivem hevesen dobogott; de csakhamar lecsitítottam e könnyen lépremenő portékát: a reményre örökké hajló szívet.

A nő bizonytalan, imbolygó léptekkel közeledett felém s utánam tudakozódott. Megkérdeztem: miben lehetek szolgálatára, kijelentve, hogy előtte

áll, akit keres. — Alig hallható, remegő hangon mondá, hogy egyedül kíván velem beszélni. — Tudtára adtam Aladárnak vendégem emez óhaját és barátom — szokott gunyos mosolyával — elhagyta a műtermet.

Kis vártatva a nő felemelte fátyolát s olyan látvány tárult elém, amely megkápráztatta szemeimet! Már nem kellett kétségbeesnem a »Jó és gonosz« megalkotásának lehetősége fölött, mert e nőben a természet mind kettőt egyesítette: angyal volt, aki egy mennyet adhat és ördög, aki a pokol gyötrelmeire kárhóztathat! — Szívemet kéjes gyönyör futotta át s egy perczre az a mámorító gondolat villant meg agyamban: hátha azért jött, hogy modellül szolgáljon . . . ?

Kérdő tekintetemet megértette és remegő, szaggatott hangon szólt:

— Ön tette közzé a felhívást a mintára?

— Én, asszonyom.

— Nem akadt még vállalkozó? — folytatta kérdéseit. Ajkai remegtek s alig nyiltak fel, úgy, hogy szavait megérteni nehéz feladat volt; de hangja olyan lágy, olyan édesen csengő, amilyen csak a mesebeli bájszavu Philomelájé lehetett.

— Még nem; — feleltem, azonban magam is meglehetősen elfogult voltam.

— Ha megfelelnek igényeinek . . .

E szavakat mondva, lassanként kibontakozott hosszú köpenyéből, mely eddig alakját egészen el-

fedte. Arcza e perczben biborvörös lett és egész testében remegett. Egyszerű, de izléses és választékos öltözetében, oly bámulatos szép alak tűnt elém, melynek tökélyét csakis egy művész szeme méltányolhatja értéke szerint.

— Tökéletesen; — hebegtem, a legnagyobb elfogultsággal.

— Ugy, rendelkezék velem, uram.

Olyan zavarba jöttem, amilyenbe — az ilyesmihez nagyon is hozzászokott — a magam fajta művész ember nem jött még soha! Jóformán tagolatlan szavakban adtam elé feladatát.

Hogy nem rendes modellnek való hölgyecskével van dolgom, az iránt az első pillantásra tisztában voltam; de kilétéről tudakozódni nem volt bátorságom. Különben minden erre vonatkozó kíváncsiságom szóbeli kifejezésének elejét vette e szavaival:

— Jól van, uram. Most hallja az én föltételeimet: Én rendelkezésére állok, de soha se legyen köztünk más viszony, mint — szorosán véve — az, melynek a mester és holt eszköze közt kell fennállania. Ha ön készen lesz: kijelenti, hogy már nincs szüksége reám, s még ez idő be nem következik: semmi szavunk egymáshoz. Soha semmi — személyemet érdeklő — kérdést nem intéz hozzám és — ezt jegyezze meg — senki előtt se árulja el összeköttetésünket! — Ezek az én föltételeim. De még ezt is: ha ön valaha, midőn innen távozom,

nyomomba jönne vagy megkísértené kiléteimet fölfedezni: nem lépem át többé e műterem küszöbét. A honorarium kérdése köztünk elesik. Most kezdünk a munkához!

Rejtélyes szavainak és viseletének hatása alatt gépiesen jelöltem ki a szobát, melyben az e célra készült jelmezt magára kelle öltenie. — Ezután magam is készültem a munkához.

Egy rövid negyed óra múlva készen vártam az állvány előtt a modellemre, aki meg is jelent.

Könnyü szövetü — plasticusan szép idomaihoz csak nem egészen odatapadó — phantasticus öltözékében, oly bódítólag szép volt, hogy egy perczig — megbüvölten álltam előtte. — Mit éreztem e pillanatban? . . . ezt leírni, toll nem képes! Ily érzést csak egyszer érezhet az ember életében, de csakis érezheti, elmondani képtelen! Ilyesmit még vissza idézni is lehetetlenség! Ez a pillanat műve, melyet a következő romba dönt! . . . Ha a kin, a fájdalom lehet halálthozó, az ily gyönyör túlélése még nagyobb képtelenségnek tűnik fel.

Elmult! Vége! — Mese volt! — Álom volt!!

— — — — —

Az állás egy félóráig tartott; ezután modellem, öltönyt cserélve, — beburkolodva, lefátyolozva, ahogy jött — távozott.

— Nos, — kérde az estefelé hazatérő Aladár — mi dolga volt veled ama titokzatos nőnek?

— Semmi különös; — feleltem, szinlelt egykedvűséggel. — Valami jelentéktelen kérés... már el is feledtem. Nem érdekes.

— No lám; én pedig azt reméltem, hogy a várva várt modell lesz; — jegyezte meg közönyösen.

Aladár egyetlen barátom. Elválhatlanok voltunk. Afféle scepticismus és pessimismust magára disputáló ember; olyan, aki erővel reális, sőt prózainak akar mutatkozni, de alapjában csupa szivjóság és tudtán — talán akaratán — kívül a megtestesült idealismus. Azok közül a ritka jellemek közül, akik nem kínálják — ugyszólván — tányéron, szivüket, lelküket — amivel az ilyenek tényleg nem is birnak, — de szinte tagadják annak létezését is, azonban ha kell, bármely pillanatban szivesen feláldozzák azért, a kit erre méltónak találnak. Aladárnak minden gondolatát, minden cselekedetét ismertem.

Roszzabb voltam nála: egészen titokban tartottam előtte különös helyzetemet.

Modellem rendesen akkor jött, mikor Aladár nem volt honn. Különben ha hazajött is, ritkán keresett fel a műteremben. A készülő munkát gondosan elrejtettem barátom elől.

Már több napja folyt így a munka és még arra sem volt bátorságom, hogy a modellemtől megkérdezzem nevét. Csodás hatalma volt fölöttem e nőnek, s oly varázsszerű ígézet alatt tartott

melyet nem bírtam megtörni, sőt megfejtteni sem önmagam előtt. Éjeken át nem aludtam. Fájt, gyötört valami itt bent. Sokszor már odáig jutottam, hogy megvessem ezt a nőt, aki ilyen lépésre határozta el magát. Voltak perczeim, midőn düh fogott el ellene, midőn undort éreztem iránta. De mikor, vizbefulóként, e szalmaszálak egyikébe akartam kapaszkodni, hogy el is feledjem: akkor éreztem, hogy a gyűlölet, a düh, a megvetés, csak felerőltetett, magamra hazudott érzelem, ami alapjában nem egyéb, mint egy-egy külön, de elvitázhatlan válfaja — a szerelemnek! Be kellett ismernem, hogy képes vagyok mindenre, csak egyre nem: közönyt érezni iránta és feledni őt! — Szerettem! szerettem örültem! Éreztem, hogy ezt be is kell vallanom! — Bevallani szerelmemet?!... Oh, de ez nem amolyan pillanatnyi szeszély volt, hanem mély és kiolthatlan szenvedély! — Elhatároztam, hogy feltárom előtte szívemet és — nőül veszem! — Nőül venni egy — modellt?! — Miért ne?! Nem vagyok-e független? Nincs családom; ki vonhat érte felelősségre? korlátlan ura vagyok tettemnek. — Imádom, és ez elég! — Elég?! De hát — a szerelem alapja a tisztelet... Becsülés és tisztelet nélkül a szerelem csak szalmaláng, mely csupán pillanatra lobban fel, de mihelyest ellobogott: kihamvad, kihül, csak addig van tápja, amíg a szenvedély éleszti, de aztán... Mi az az aztán?! Van-e az embernek aztánja?! Ki biztosít csak a

holnapról is?! Az ember csak a mára van teremtve s a holnapot — csak úgy történetesen érti meg.

Ily ezer és ezerféle örült szenvedély váltakozott keblemben, de emellett a tetterő végleg megbénult.

A munka már közel állt a befejezéshez s oly rendkívül sikerültnek ígérkezett, hogy egész hirnevemet, művészi önérzetemet kötöttem e — jóformán első nagyobb művemhez. — De hajh! ez csak a művész büszkeségét elégíti ki, azonban az ember, a szerelmes ember sajtó szivére a hideg dicsőség nem adhat balzsamot!

A szó folyton ajkamon lebegett, de a hang megtagadta a szolgálatot.

— Már csak kétszer veszem igénybe kegyességét; — szoltam egy napon. Fájt ezt kimondanom, de reméltem, hogy ha majd nem látom többé, sikerül elfelednem őt.

Nem felelt. Soká elmerengett. Csodás szemeiben oly különös változást vettem észre, mintha egy új lélek született volna keblében.

— Jól van, uram; — szolt hosszú szünet után; — csak kétszer jövök még. Ön kiállítja e szobrot?

— Igen.

Fejét lehorgasztotta. Majd újra reám emelte azokat a világot magukban rejtő szemeket; mintha szólni akart volna, de ajka néma maradt.

— E művet a tárlatra készítem. Az alak

már be van fejezve s így a jelmez felöltésével többé nem is fárasztom; csupán a fejen kell néhány csekély igazítást tennem.

Harmadik napon utoljára jött. Utoljára?! Elérkezett a válpont! Csupán egy rövid negyed óram volt. Egy negyed órai — nem, egy pillanatnyi elhatározás, hogy kinyujtsam kezemet a kínálkozó boldogság felé vagy önkényt száműzzem magamat — némaságom által — a pokolba, holott tán egy szó a mennybe vihet!

— Isten önnel, uram! — szólt és utoljára fogta meg a műterem ajtajának kilincsét, hogy örökre bezárja azt maga után...

Vad kétségbeesés vett rajtam erőt. Öntudatlan kábultsággal ragadtam meg kezét, átkaroltam karcsu derekát s oly közel vontam magamhoz, hogy szive szivemen dobogott és — feltártam előtte titkomat!

— Bárki légy — te nőm leszesz! végzém be örült kitöréssel vallomásomat.

Egy gyors mozdulattal kiszakította magát karjaimból és — mielőtt tehetetlen mámoromból fölocsudhattam — eltávozott!!... Ugy álltam ott, mint akit egy láthatlan kéz lebilincsel.

*

Egész nap az utczán kóboroltam. Házról-házra mentem. El voltam tökélve, hogy fel fogom keresni, habár egész életemet örök zsidóként — bolygással kellene töltenem.

— Hol a patvarban kószálsz? — kérdi Aladár, midőn a késő délutáni órákban kimerülve haza értem. — Már két órája várlak.

Barátom rendkívül levertnek látszott és szinte önkénytelenül kérdeztem lehangoltsága okát.

— Csodás dolog történt velem ma, barátom! — Egy női holttestet hoztak a Dunából a bonczterembe. Hidd el, hogy mesterségem csak ma tünt fel előttem igazán borzasztónak, mert a természetnek olyan remekét marczangolni szét, mint ez volt...

Nem figyeltem rá; nem törődtem e perczben a külvilággal. Öntudatlanul vettem le a nedves leplet szobromról, melyet egy oldalfülkéből hoztam elő s melynek létezéséről barátomnak fogalma sem volt. Dolgozni kezdtem.

— Ezer villám! — kiáltott fel Aladár, s egy ugrással az állványnál teremtett. Hisz ez... Ki volt e nő?

— Nem ismerem! — feleltem reményt veszett hangon.

— Bámulatosan jól van találva! — szólt tompán Aladár.

— Hogyan? Te ismered őt?! — örült izgatottsággal ragadtam meg az orvos kezét.

— Nem. — Aztán siri hangon ezt tette hozzá: — Lám, lám! tehát az volt a rendeltetése, hogy a te vésőd örökítse s az én bonczkésem semmisítse meg!

Hallottam barátom szavait, de anélkül, hogy egyetlen hangot értettem volna belőle.

E perczben kopogás hallatszott az ajtón. Ész nélkül fordultam oda, azt hittem, azt képzeltem...

Egy levél érkezett czimemre. Női irás volt! A remény pislá fénye újra felvillant keblemben: hátha ő ír?!...

O irt!! Levelének tartalma ez volt:

»Mire ön e sorokat olvassa — már nem élek. Nevem: Tarlay Adél. Vagyonos szülők árvája vagyok. Neje lettem egy férfinak, akit nem szerettem, de becsültem. Egy évi házasságunk után rutul megcsalt! Hogy árulását mentse, hűtlenséggel vádolt, amitől oly távol álltam, mint most és örökre — öntől. — Vetélytársam szobrát önnek egy művésztársával készíttette el férjem és kiállítja a tárlatra. Ezt — a »jó barátok« készséges szivességéből tudtam meg. — Egy perczre teljes hatalmat nyert rajtam a bosszu érzete. Örült dühömben ez aljas visszatorlásra gondoltam.

Ha vádol — mondám magamban, — legyen igaza! Igazságot szolgáltatok neki a világ előtt. És végre, ha a férj elég arczatlan kedvese képét nyiltan, a világ elé hozni, legyen ott a becsületes hitvestárs is, mint — modell!! Amíg a fékvesztett düh, a sértett hiuság dult szivemben: nem láttam semmi akadályt. De aztán egy uj érzelem támadt e kebelben, amely felkölté a már holtnak vélt szégyenérzetét. Becstelenség, amit tettem! — Bosszút akartam állni, — de hajh, a nő nem bosszura — szerelemre született! — Ön szeret engem? —

én is szeretem önt! — Ön kezével kínált meg?
— Nem ugy, barátom: saját becsületes nevemet feláldozhattam, de az önét elrabolni -- ennyire nem sülyedtem.

Féltékeny voltam egy méltatlanra, de nem arra, amire mindenekelőtt annak kellett volna lennem: jó hirnevemre. — Imádom és áldom önt! Ön szeret — bevallotta! — ennyi boldogságot nem érdemelt a legszerencsétlenebb modell!«

— — — — —
Aladár erős karokkal ragadta meg kezemet. Késő volt! a minta ezer darabra tört egy ütésre!

— Az égre, Róbert, mit tettél? hisz e szobor...

— Ez a szobor nem a közszemlére való!!

Elmult a csodák kora? Nem! bizonyítja ezt a véletlennek ama mesés játéka, hogy midőn a törzs ezer apró darabra törött, a fejet teljes épségben találtam meg másnap az agyagtörmelék közt!

Életem ez epizódja megtörte szívemet!

A tárlaton nyertem. Egy Sphinxet állítottam ki, melynek bámulatosan szép arczát látva, mindenki így kiáltott fel: »Csodás hasonlat: egészen olyan, mint a szerencsétlen Tarlay Adél volt!«

A fej Adélé volt!

Nem a tervezett »Jó és gonosz« egyesített eszméje, de ez örökös talány, e Sphinx alapította meg hirnevemet.

Leontine.

A lomhán zakatoló vonat nehézkes döcögését s a koronként való kisebb-nagyobb mérvű zökkenéseket egész apathikus nyugalommal fogadták a Bécsből Budapestre ránduló utasok; sőt még amaz »öt percz« czimén történő vesztegléseket sem kifogásolták, melyek az intézők jóvoltából egy-egy negyedórát vettek igénybe.

Csupán az a fiatal katonatiszt képezett kivételt, aki idegesen járt-kelt a kupékból kiszögellő folyosón; majd ismét betért egyik-másik, kevésbé tömött fülkébe, ahol pár perczre helyet foglalt.

Rég elmúlt éjfél. Az utasok legnagyobb része Morfeus karjaiba hajtotta kifáradt tagjait s tán valamivel kényelmesebb fekhelyről álmodott, mint aminővel tényleg birt.

A fiatal kapitány egy pillanatra se hunyta le szemeit; nem is érezte a pihenés szükségét, mert ereiben úgy bizsergett a vér, hogy minden idegét föl villanyozta.

Hajnal felé több utas szállott ki s ekkor

sikerült neki egy kis fülkébe bejutnia, mely szerencséjére egészen kiürült. Itt meghúzódott az ablaknál.

Négy óra volt, de az októberi ködös homály még sejtetni se engedte a virradat közeledését.

A fiatal tiszt soká elmerengett, kitekintve a sötét semmibe.

Révedező pillantása lázas nyugtalansággal akart áttörni a sűrű párázaton. Mikor ebbe is belefáradt, hideg kezével végigsimitotta homlokát s hátra dőlt ülésében.

Fölizgatott fantáziája segélyével a jövő képének megalkotásához fogott, kiszinezve a fiatal vér, a nekihevült kedély képzelhető színeivel. Ezzel szoros kapcsolatban elvonult lelkeszemei előtt a mult, az a mult, melyet tiz év választ el a jelentől.

Most tiz éve annak, hogy a *-ik számú lovaszred fiatal tisztjei vidám lakomával ünnepelték a kantinban egyik bajtársuk előléptetését.

Bedeö Andort, az akkor még nagyon is fiatal hadnagyot, kissé elkábitotta a mértéken túl való ital és tán pajzánabb, fecsegőbb volt, mint illett volna: ugyannyira, hogy nem átallta elárulni azt a féltve őrzött titkot, melyet józan fejvel önmaga előtt sem merészkedett bevallani.

Midőn — a bortól szintén mámoros — barátai egy s más apró szerelmi kalandjaikkal hozakodtak elő, Andor egész hetykén vágott közbe, miszerint ő korántsem oly szerény, hogy egy jelen-

téktelen divatárusnő, kávéházi pénztárosnő vagy ezekhez hasonló néemberke bilincselhetné le szivét, mely örökké ezredesének, Haraszty Pálnak csodaszép nejéért fog hevülni.

— Ah, te pokolból felszabadult démon! a szép Leontinera merted emelni szemeidet? . . .

— Te monád!

— Vigyázz, kedves Andor czimborám: amely kiváló pártfogásban részeltet ezredesed, mint boldogult apád bajtársa, époly könnyü szerrel levághatja füleidet, mint apád fiának vetélytársa.

Harsány kaczaj fogadta e megjegyzést, melyet ez ifju, bortól gőzölgő elmék sokkal mulatságosabbnak találtak, mint alapjában volt.

— Kárbaveszett fáradság, édes barátom, effelől eleve kezeskedem; — vetette ellen mélabús sóhajjal egy ábrándos arczu, szőke hadnagy, szájához emelve poharát; ugy lehet azért, hogy ezzel zárja le ajakát, melyen máris sokkal többet kiszasztott, semmint akarta volna.

— Kárbaveszett? — Ki tudja? Akiért hasztalanul eped az egyik, az — gyakran — önként hull a másik karjaiba.

— Na, te bizonyára az »egyk« voltál ez alkalommal! — forrtyant föl egy apró, vörhenyesszőke hadnagyocska.

— Az asszonyok minden cselekedetét — folytatta az iménti, öles magas kapitány, flegmatikus cinizmussal pödörve bajuszát, miközben teletöltötte

az előtte álló poharat — csak egyetlen rugója mozgatja: a szeszély. Szeszélyből könnyelműek, szeszélyből erkölcsösek; szóval mindig van jó és rossz pillanatuk. Azért csak el kell találnunk a kedvező perczet és — nyert csatánk van.

— Azt a perczet keresem én! — vágott vissza Andor, kibe a mellette ülő ép ekkor diktált egy újabb pohár pezsgőt.

— Csakhogy aztán meg is találjad, ez a fődolog! — élcelődött szomszédja, koccintásra nyujtva gyöngyöző poharát. — Győzelmed dicsőségére, kedves bajtárs!

— Hitemre, arra!

Haraszty Pál ezredes ugyanez estére társaságot hívott magához. Nehány ezredbeli tiszttel együtt Bedeö Andor is ki volt jelölve a meghívottak között.

A fiatal hadnagy feje még mindig nehéz volt a késő délutánba benyuló ebédttől, de azért katonás pontossággal érkezett meg az estélyre. Sőt csekély mértékű kábultsága abban sem akadályozta, hogy tánczra kérje föl a szép ezredesnét.

Leontine ez estén oly elragadóan bájos volt, hogy a kissé fölhevült hadnagy feje egészen elszédült, amint vállán érezte pihenni azt a könnyű, puha kart, amint átkarolta azt az igéző termetet s oly közel érezte magához az imádott nőt, hogy

szívverését is hallani vélte. E bizalmas közelség tökéletesen elkábitotta, megittasította Leontine fiatal tánczosát.

Bedeö Andor jóformán mindennapos vendég volt az ezredes házánál s a szép asszony mindannyiszor a leglelkötelezőbb szivélyességgel fogadta. Csupán affelől nem volt tisztában a fiatal tiszt: egyszerű baráti indulat vagy mélyebb rokonszenvnek tulajdonithatja-e ezen kitüntető nyájasságot?... Ha tán Leontine is viszonozná érzelmeit!... Ezt a kérdést — keletkezésekor — rettegve nyomta el szívében. Egy szó, egy pillantással se árulta el a szeretett nő előtt ama pusztító lángot, mely ifju lelkét emésztette. Csak úgy csodálta, bámulta, mint egy — tőle elérhetlen magasságban álló — szentet.

De e napon az ebéd, a sok össze-vissza beszéd ott a kintinban, teljesen szétkuszálta eszméinek rendes menetét, forrongásba hozta a könnyen fölpezsdülő fiatal vért.

És amíg eddig — az ész fegyelme alatt — csak hódoló tiszteletet árult el Leontine-nel szemben, e perczen a fékvesztett szenvedély hatalma lerontott minden korlátot, mely ezideig visszatartotta attól, hogy szabad kitörést engedjen érzelmeinek.

Leontine, kifáradva a mulatság zajától, pár perczre eltűnt vendégei közül és a büffén-tuli kis szalonban keresett üdülést.

Leült a kandalló előtti zsöllyébe és fejét

kimerülten vetette a szék támlányába. Szemeit lehunyva, egyideig mozdulatlanul maradt e helyzetben.

Mikor ismét fölvetette némileg megpihent pillait, a csak gyéren világított kis terem egyik sarkában Andort pillantotta meg, ki dult arczczal és csodálatos lázas fényben égő szemekkel tapadt reá.

— Ah, maga az, kedves Andor? Mit keres itt?

A hadnagy nem felelt.

Leontine fölemelte fejét s oly tekintetet vetett a némán álló ifjura, mely szigoruan ismételte meg a kérdést.

— Semmit és — mindent! — hangzott a rövid, tompán kiejtett válasz.

— Valóban az értelem egy és ugyanaz, csupán a fölfogás tesz benne különbséget; — jegyezte meg Leontine elmerengve.

— Szerintem tökéletes ellentét; — vágott közbe Andor. — Hogy mit keresek? — Semmit: életemet, mindent: önt! — egészítette ki a fölhevült ifju.

Az ezredesné megütközéssel bámult reá, anélkül, hogy felelt volna.

Andor közelebb lépett. Leontine széke mögé kerülve, föléje hajolt és szenvedélytől remegő hangon suttozta:

— Leontine, imádom magát! — Oh, mondja, szeret-e?

— Andor!? . . .

A hadnagy megragadta az ezredesné kezét és — mintegy parancsoló könyörgéssel — ismételte:

— Mondja, szeret-e? Feleljen; — susogta reszkető hangon; — vagy nem, ne szóljon; hallgasson ki előbb engem, ismerje meg szívem titkát. Mióta először láttam magát, csak egy gondolat élt agyamban, csak egy érzelem szívemben: szerelmem maga iránt. Azonban soha sem volt bátorságom ezt kimondani; de most . . . most már nem hallgathatok tovább: imádom magát! Feleljen kérdésemre; mondja: képes lenne engem szeretni? . . .

Leontine pár másodperczig merőn nézett a hadnagyra; aztán nyílt, minden szenvedéstől, minden érzélgéstől ment hangon válaszolt:

— Igen.

Andor e váratlan feleletre teljesen kijózanodott. Végképen eloszlott a nehézkes kábultság, mely elméjét zsibbasztotta s ragyogó tekintettel, alig hallható hangon tördelte:

— Leontine! . . . Oh, ne őrjitsen meg! vagy ismételje újra e szót, mert azt hiszem, hogy csak álmodtam. Oszlassa el e bizonytalanságot, amely — ha sokáig tart — eszemet veszi! . . . Vagy tán csak gunyolódott velem? büntetni akart vakmerőségemért? — Leontine, egy szócskát csupán: álom? őrült agy képzelete, avagy való, amit ajkairól halani véltem? . . .

Az ezredesné fölemelkedett. Ellenállhatlan várásának teljes hatalmában állt pár perczig a fiatal hadnagy előtt.

— Hallgasson meg, Andor; — kezdte erélyes s mégis lágy hangján. — Magát meglepte felelettem, nemde? Más nő az én helyemben álszenteskednék s fölháborodva utasítaná rendre. Én egészen más — tán nagyon is egyéni — szempontból ítélem és értelmezem e szót: becsületes asszony. Szerintem sokkal több alapja van az oly erkölcsösségnek, mely ilyes vallomásokra nem dugja be elszörnyedve füleit; nem süti le szégyenkezve szemeit; de bátran elhallgatja a mondottakat. És ahelyett, hogy egy hazug »nem«-mel, mesterséges pirulással futna a veszély elől: nyiltan bevallja, amit érez. Maga azt mondja: szeret; tudom; már sokkal régebben, semmint nyilatkozatát hallottam. Biztosítom, kedves Andor, hogy a nők az ilyesmit az első pillanatra észreveszik, s mikor maguk bevallják előttük szerelmüket, soha se mondanak ezzel ujságot; — legfeljebb szenvelgik a meglepetést; én azonban nem élek ily kaczerkodási fogásokkal. Azt kérdezi: tudnám-e szeretni? — nos, igen.

— Leontine! . . .

— Megálljon; ez a sziv őszinte, közvetlen szava volt; most engedje az értelmet beszélni. Maga szeret, e perczben legalább azt hiszi . . .

— Én e perczben nem a pillanattal tovatünő szeszélyről, de egész életemről adtam számot.

Leontine szokott bűbájos mosolyával, kétkezőleg rázta fejét.

— Ez is csak a pillanat behatása alatt lett kiejtve.

— Oh, Leontine, ön tudtán kívül nagyot vétkezik ellenem.

— Nos, akkor bocsásson meg s ne szóljunk többé e tárgyról.

— Azok után, amit mondott? Most, mikor oly őszinteséggel, mely megremegteti egész valómat, azt mondja, hogy szeret? . . . Most, mikor e vallomás jogot ad nekem önhöz? . . . Oh, Leontine, hát minek tart engem?!

— Becsületes, jellemes férfinak, — válaszolt az ezredesné szilárd, erélyes hangon, — ki fölötte áll ama léha, alacsony szenvedélyén kívül semmit sem tekintő . . .

— De ha szeret!? . . .

— Nos, akkor? . . .

— Semmi, semmi! Beszéljen ön, mert én képtelen vagyok a feleletre.

Leontine Andor vállára tette kezét és szinte oktatói hangon szólt:

— Édes Andor, a mi történetünket is, mint mindenkiét, a sors írta meg, s ez igen szeszélyes író; de nekünk bele kell nyugodnunk szerzőnk akaratába. Látja, ennek a regényírónak van sok humora, leleményessége a helyzetek kizsákmányolására; de nagyon, nagyon kevés a szive, s így

egész hideg kezekkel tépi szét a mienket is. Ez a sors tehát úgy rendelte, hogy én, még mint alig husz éves anyátlan árva, utjába jőjnek az ezredesnek, kinek atyám nagy mértékben lekötelezettje volt. Az akkor ötvenöt éves Haraszty Pál az én kezem elnyeréséhez kötötte, hogy lemondjon követeléséről adósával szemben. Szegény, megboldogult atyám nyugalma, tán élete függött elhatározásomtól, — és én gondolkozás nélkül adtam oda kezeimet, melylyel csupán szabadságomat áldoztam föl, mert szivemben nem éreztem senki iránt különösebb vonzalmat s nem is ismertem a szerelmet.

— De most . . .

Leontine hallgatott.

. . . most már ismeri? . . . most már . . .

— Most már az ezredes neje vagyok.

A hang, melyen Leontine e szavakat kiejtette, a tekintet, melylyel azt kísérte, úgy tünt föl Andor előtt, mint a testet öltött, örök tilalom.

Olyan pillantás, olyan hang volt ez, mely nemcsak nyelvére, de gondolataira is békót vetett. Ettől a perctől nem érzett mást, mint igazi valóságos, minden érzéki szenvedélytől teljesen megtisztult rajongást ezen exczentrikus, de oly feddhetlen nő iránt.

Azon estély óta a szó szoros értelmében került Leontinet.

Hasztalan elővigyázat volt. Akadtak olyanok, kik a kantinban fölleplezett titkot: a fiatal had-

nagynak a szép ezredesnéért való lelkesedését elég kiméletlenek voltak besugni a férjének.

Haraszty Pál, mint a korabeli vén férjek, örült szerelmes és eszeveszett féltékeny hirében állott.

Ez utóbbi gyöngeségére számítottak azok, kik régtől fogva ferde szemmel nézték amaz előnyöket, melyekben Bedeö Andor tekintélyes pártfogója által részesült.

Az ezredes ugyan meg volt győződve neje erényéről, de a gyanakvás, a bizalmatlanság éveivel járván, csak addig hitt az asszonyi hűségben, amíg nincs alkalma hűtlenné válni.

II.

— Jöjjön, jöjjön, hadnagy; — szólt az ezredes a hozzá belépő Andorhoz — mintegy két héttel a történetek után. — Már egy óra óta várom.

— Parancsol, ezredes ur?

Haraszty Pál a kandalló előtti nagy karosszékben ült, melyben kissé fölegyenesedett.

— Parancsolni? — Nem; most nem a fölebbvaló, de az apa, barátja hívatta önt, Bedeö hadnagy; — szólt az ezredes, hátravetve fejét a székben.

— Annál megtisztelőbb és becsesebb reám nézve e körülmény, ezredes ur.

— De hát jöjjön közelebb, hadd szorítsak már önnel kezet; hadd gratulálok.

— Milyen alkalomból, ezredes ur? — kérde a fiatal tisztt, Haraszty felé közeledve.

— Terringettét! — tán még nem is tudja? — Előléptetéséhez, melyet még ma meg fog kapni.

— Valóban, sejtelmem se volt... E rendkívüli kitüntetés bizonyára ismét kegyes pártfogómnak köszönhetem? ...

— Csak semmi hálálkodás. — Mennydörgettet! hisz már ideje volt, hogy legalább is főhadnagyi rangot kapjon, hogy haladjon, minden tekintetben. Ezer bomba! amint hallom, ön nagyon szép haladást tesz s amellet igen magasra törő ambíciói vannak.

Olyan hevesen rázta meg Andor kezét, hogy ez alig birt elnyomni egy fájdalmas fölszisszenést.

— Ezredes ur nagyon kegyes; — dadogta a fiatal tisztt, összeszorított ajkakkal.

Haraszty szeme fenyegetőleg villant — és hangjában maró gúnnyal — folytatta:

— Az, az, merész tervek, nagyratörő vágyak; — szóval, haladunk, haladunk.

Az ezredes fölegyenesedett székében s tekintetével szinte átszögezte az előtte zavarodottan álló ifjutt.

— A sok dicséret annyira fölköltötte kíváncsiságomat, — szinte kedvem volna összemérni kardomat az önével, ifju vitéz! — s ujra s egész görcsösen szorította meg Andor kezét. — Na, de öreg legény vagyok már erre... azután egyéb

tekintetek is gátolnak... Hanem villámcsapta! a jutalom még sem maradhatott el. — Én ajánltam önt ez előléptetésre, melylyel egyidejűleg — szürke szemeit gunyos kifejezéssel legeltette a hadnagyon — áthelyeztetését is meg fogja kapni.

— Áthelyeztetésemet? hová?...

— Bécsbe; — vizonzá az ezredes, győzelmes pillantást vetve Andorra. — De miután ott más ezredhez jut — tette hozzá éles hangsulylyal, — az én pártfogásomra nem reflektálhat. — Na, de már nincs is erre szüksége, ugy-e bár, kedves volt védenczem?...

— Köszönöm jóságát, ezredes ur.

»Tehát csak rágalom lett volna? — e kérdést fejezték ki Haraszty vonásai, ama közöny láttára, melylyel a fiatal hadnagy a váratlan hirt fogadta. De aztán újra a nyugalombontó féltékenység emelkedett nála tulsulyra, mely ezt sutogá: »Ne higgy e látszólagos hidegvérűségben mert az egész csak ügyes alakoskodás.«

Andor tisztában volt a helyzettel. Gyanította, hogy valamelyik álnok bajtársa elég lelketlen volt besugni a bormámoros ifju kantinbeli hetvenkedését az ezredesnek. De azért nyugodt maradt; ugyszólván megkönnyebbülést érzett e meglepő fordulat miatt. Azonban csak olyforma könnyebbedés volt ez, mint a halálos betegé, mikor ereje végképen elhagyja.

Pár nap mulva, a délutáni órákban, Andor

fölkereste lakosztályában Leontinet, kivel amaz estély óta alig váltott pár köteles szót a társaságban.

Az ezredesné kis szalonjában ült, egy bájos, szőke leánykát dédelgetve.

A szép gyermek alig volt nyolcz éves, de értelmes, okos arcocskája oly ellentétben állott gyermekes, tulnaiv kedélyével.

A szalon egyik ajtaja csinos, üveggel fődött erkélyre nyilott, melyen a legszebb, legkiválóbb fajtájú délszaki növények diszlettek és vidám madarak csattogtak pompás kalitkáikban.

Az erkélyre szolgáló kijáráttal szemközt levő ajtón gyöngé kopogás hallszott s azon Bedeő Andor főhadnagy lépett be.

Leontine fölállt s a gyermek, ki egy szökéssel lenn termett nénje öléből, az erkélyre iramlott, hol az apró szárnyasok ugrádozásaiban gyönyörködve, ügyet se vetett a benmaradottakra.

Az érkezett elfogultságában nem is látta meg a kiosonó leánykát. Tartózkodólag közeledett az ezredesné felé és szinte reszkető hangon kezdte:

— Bocsásson meg a bátorságomért, de nem távozhattam anélkül, hogy bucsut ne vegyek öntől.

— Férjem említette, hogy ön át lett helyezve Bécsbe; de azt is mondta, hogy avancement-tal. Fogadja szerencsekívánatomat, főhadnagy ur.

Andor fájdalmas pillantással nézett Leontinere, aztán halkán szólt:

— Ugy van. Engedje meg, hogy istenhozzádot mondjak önnek.

— Isten önnel, barátom.

— Az ön barátja? — Nem! e névre nem vagyok méltó. Csak azt az egyet mondja: meg tud-e nekem bocsátani?

— Hisz semmit sem vétett.

— Megsértettem önt.

— Nem engem sértett, de egy mást, aki helyett elismert. Mióta ismer: egy szóval, egy tekintettel se bántott meg.

Andor tiszteletteljes kézcsókkal válaszolt; majd halk, remegő hangon mondta:

— Ön oly jó; de soha se volt annyira, mint mikor azt a szót kimondta:

— Melyiket?

— Hogy... szeret. — Ámbár tudom, ez csak alamizsna volt a koldus számára...

— Ne higgye, Andor. Én — tette hozzá gyöngé mosolylyal — még jótekonyságból se ejtek ki olyan szót, amely nem felel meg az igazságnak.

— Leontine!...

Az ezredesné újra azzal a csodálatos tekintettel nézett reá, melyben nyoma sem volt ugyan a gőgnek, a megsértett nő föllázadásának, de mégis több tilalmat látott benne a fiatal ember a legszigorubb rendreutasításnál.

— Csodálom és tisztelem önt, — rebegette

Andor — de azért engedje kimondanom, hogy ön iránt való szerelmem egybeforrott életemmel.

— Kedves barátom, ön előtt még szép jövő s hosszú élet áll.

— Életem tartama az ön kezébe van letéve, — Leontine, mondja, — kezdte tartózkodólag, alig merve kiejteni a szavakat — ha ön akarná... önt nem a szív, csak a hideg kötelesség fűzi férjéhez...

— Olyan kötelesség, — vágott közbe Leontine — melylyel első sorban is magamnak tartozom s melyet teljesíteni fogok a végpontig.

— És ha az ön szigorú elvei szerint is elhárulna minden akadály...

— Hadnagy ur, ily vétkes föltevés!...

— De hisz ez a természet rendje. Az ezredes már hatvanöt éves... Leontine, ha ön újra szabad lesz, mit szándékszik tenni?

— Nem tudom.

— Nem tudja?! nem tudja, hogy van a világon egy ember, aki... Én nagyot vétettem ön ellen, de ismerje be: mily kegyetlenül bűnhödöm az által, hogy öntől így el kell szakadnom. Megleszek fosztva életem egyetlen vigaszától: hogy napról-napra láthattam, szavát hallhattam... Még alig voltam több, mint gyermek, midőn önt először láttam. Ön tanított meg szeretni, Leontine! Oh, hogy épen öntől kell megtanulnom a fájdalmat is!?

— Feledjen el, Andor, s legyen boldog.

— Ez annyi, mintha azt mondaná: halj meg és élj! — felelt a fiatal tiszt fájdalmas keserőséggel.

— Ön még oly fiatal. Keressen egy magához méltó leányt, kinek oldalán . . .

— Ne tovább; az égre, szünjék meg engem gyötörni.

Andor szenvedélyesen fogta meg az ezredesné kezét és rendithetlen szilárdsággal folytatta:

— Ha ön — bármikor — azt tudatja velem, hogy ismét szabad, akkor nem kell keresnem, de addig nincs oly lény a világon, aki mellett ne érezném magamat a föld legboldogtalanabb teremtményének. Ha van önben irgalom: igérje meg, hogy ezt a két szót: »szabad vagyok« meg fogja nekem irni, akkor, ha . . .

— S mi célból?

— Hogy tudtomra adja, miszerint van jogom kezéért esedeznem.

— Ez képtelenség, barátom; az ön kora s az én éveim . . . Ön alig huszonkét éves és én harmincz vagyok . . .

— Ily kicsinyes tekintetek önnél!?

— De a társadalmi követelmények . . . a világ . . .

— A szerelem nem ismer más világot, mint azt, melyet maga teremt önmagának! Hogyan, Leontine, ön, aki annyira fölül bir emelkedni min-

den társadalmi fonákságon, ily szükkeblüséget tétélez föl nálam?

— Bocsásson meg.

— Tegye jóvá e sérelmet a kért ígéret megadásával.

— Igérem.

— Leontine néni! Leontine néni! — szólott egy csengő gyermekhang az erkélyről. — Elszabadult a kis kanári!... Fogja el, édes Leontine néni!...

— Ki van ott künn? — kérdezte a fiatal tiszt összerendezve.

— Magda, az ezredes öcscsének kis árvája, kit férjem a napokban hozott magával a faluról. Anyját már ezelőtt hat évvel elvesztette a kicsike s most rajtunk kívül nincs senkije.

Leontine az erkélyre lépett, hova Andor is követte.

— Jőjjön, jőjjön, néni! Nézze, ott van... ott fönn... azon a széles levelü fácskán...

Andor pár másodpercz alatt kezében tartotta a vergődő madárkát s át akarta adni a siró gyermeknek; de a leányka ijedten huzódott nénje mögé a hadnagy elől.

— Köszönd meg s vedd el a bácsitól — biztatta Leontine.

A gyermek tagadólag rázta fejét.

— Nem, nem! — szólott halkán, de határozott ellenszegüléssel.

— Miért? — kérdezte a hadnagy, lehajolva a gyönyörű gyermekhez.

— Mert... mert...

— Nos, vegye el szépen, különben újra elbocsátom.

— Nem bánom, még se veszem el magától.

A kis vadócz ezzel a szobába szökött, ahonnan csakhamar kisuhant.

— Remélem, ha szabadságot kap, látjuk olykor-olykor? — kérdezte Leontine, midőn visszamentek a kis szalonba.

— Soha, addig, amig... Az ön férje oly kicsinylő gunynyal bánt velem, melyet csak ezredesemnek türhettem el; de háza küszöbét soha se léphetem át.

— Ej, tudhatja, hogy ő rendkívül változékony, szeszélyes természetű. Hát mi oka lenne ön iránt ily viseletet tanusítani?...

Andor meghökkent. Hogyan mondhatta volna a mitsem sejtő nőnek, hogy férjének volt oka, sőt joggal bánt vele így ama férfiatlan gyávaságáért, melylyel ép őt, nejét sértette?...

A fiatal tiszt röviden ennyit felelt:

— Meguntam már örökös szeszélyeskedését, — s aztán... aztán... szólt égő tekintettel — nem nézhetem őt az ön oldala mellett, mert...

Az óra ütése félbeszakította Andor szavát.

Öt óra volt s már alkonyodni kezdett.

— Isten önnel, Leontine! Gondoljon reá, hogy

van egy ember a távolban, akiben önnek egyetlen szava tartja az életet; ígérete, hogy egykor, ha ismét joga lesz maga felől rendelkezni . . .

— Igéretemet meg fogom tartani. Ez azonban csak reám nézve bir kötelező erővel, de ha az ön érzelmei ez idő alatt megváltoznak: ígéretem beváltásáért cserében igaz baráti bizalmat követelek öntől.

— Ilyen kegyetlen föltevést még sem érdekeltem. Szerelmem, életem örökre az öné s egyelőre semmit se kérek ezekért, mint azt, hogy ne feledje adott szevát! . . .

III.

»Szabad vagyok. Leontine.«

E három szót tartalmazta az ezredesné levele, melyet tegnap kapott tőle a kapitány.

Bedeö Andor kifáradt a mult visszaidézésében s azt érezte, hogy a száz és száz előtölülő emlék agyát feszíti szét.

Tíz éve nem látta őt. Tíz éve nem tudott róla, csak közvetve, egy-egy meghittebb bajtárstól. Ugyanily uton értesült most egy éve a felől, hogy Haraszty Pál ezredest végre kiszólitotta Isten abból az igaztalanul bitorolt földi mennyországból.

E hir vétele után a kapitány levelet intézett Leontinehez, meleg szavakban emlékeztetve őt az adott ígéretre.

Leontine nem lett szószegő.

»Szabad vagyok. Leontine.«

Semmi több. Ezt a három szót már olvashatlanná csókolta ama kis levélben.

A vonat most indul az utolsó állomásról és gyorsan dübörög rendeltetési helyére.

A kapitány izgatottan ugrott föl üléséből. Belenézett a tükörbe . . . Figyelmesen vizsgálta magát . . . Az egykor még alig pelyhedző ajkakát most szép növésű fekete bajusz árnyékolta. A félnék, gyermekes vonásokat férfias erélyesség kinyomata váltotta fel. Tüzes, fekete szemei épúgy ragyognak, mint akkor; de tekintetük öntudatosabb, merészebb. A szélesen domboru mellen pedig sokkal csinosabban fekszik meg a finom, elegáns egyenruha, mint egykor a kissé czingár hadnagy alakján.

Ujra leült és ismét elmerengett.

Maga elé szerette volna varázsolni Leontine csodálatos szép arcát, selymes fekete haját, átható tekintetét, azokat a szemeket, melyeknek egy pillantása örökös rabjává tette őt és azt a bájos, igéző termetet . . .

A kapitány vére hol agyára, hol szívére tolt s a dübörgő mozdonyéhoz hasonló zakatolást vitte végbe bensejében.

Már a hajnal derüje kezdett átszűrődni a ködfátyolon, midőn a vonat berobogott a fővárosi központi pályaudvarba.

A kapitány a legközelebbi bérkocsiba vetette

magát, miután értesülést szerzett felőle, hogy a vonat, melyen utját kell folytatnia, csak néhány óra múlva indul.

Mert Leontine közel két év óta nem lakott a fővárosban, de betegeskedő férjével ennek falusi birtokára vonult, honnan az ezredes halála után sem tért vissza.

Pompás, verőfényes nap sütött, midőn a vonat, melyen Bedeö Andor elhagyta Budapestet, beért ama kis állomásra, melyhez — kocsin — alig egy órányira feküdt özvegy Haraszty Pálné kastélya.

A kapitány szállást keresett a faluban, hol elhelyezve málháját és rendbeszedve öltözetét, kocsit fogadott s kihajtatott Leontinehez.

Az ezredesnével nem tudatta érkezése napját; erre rá sem ért volna. Csupán annyi időt szakított, hogy a parancsnokságra siessen és sürgős családi ügy czimén egy hónapi szabadságot eszközölt ki. Ezzel rögtön utnak indult.

Egy órai kocsizás után már ki lehetett venni a kastély körvonalait, melyről a sok kérdezősködés miatt türelmetlenné vált paraszt kocsis ezt mondta:

— Na, katona ur, ehen mutatkozik már a nagyságos Haraszty Pálné kastélya. Nézzen csak egy végtében előre; ahon la!

A kapitány izgatott kíváncsisággal tekintett a kijelölt irányba s megpillantotta a kastély tetejéből emelkedő, fényes lemezzel borított kupolát, melyen

a nyugvóra szálló nap sugarai csalóka játékot üztek. Afféle őszi incselkedés; egy-egy meleg pillantás, melytől azonban megborzongott a tiszt háta. Összegombolta köpenyegét, sipkáját mélyen a fejébe huzta; szóval, valóságos védekezési kísérletet tett a vénülő nap szerelmes-hideg tekintete ellen.

Midőn a kocsi végre megállott a kastély előtt, Andor szive hatalmasat dobbant.

Tíz éve nem látták egymást! . . .

Az első találkozás tíz év múlva!

Szinte megremegett, midőn a kis rácskapu előtt kilépett a kocsiból; mikor már egy — ellenállásra sem mutató, félig nyitott — ajtó választotta el attól a boldogságtól, melyet eddig valódi khinai fal zárt el előle.

Elfogódva tudakozódott az eléje siető cseléd-től az ezredesné után.

— Nincs itthon. Ma reggel a közeli városba ment; — felelt a kérdezett.

— S mikor jön meg?

— Azt nem tudom; de méltóztassék beszélni, Magda kisasszony megmondhatja.

»Magda kisasszony? — szólt magában a kapitány; — vajjon ki lehet az? — Aha! — szötte tovább gondolatait — bizonyára a kanári madaras kis leány.«

Már épen ajkán lebegett.

— »Hol van hát a piczike?« — midőn az ajtóban egy szép, sugár, szőke leányka jelent meg,

ki bár kissé idegenen, de igen kedves tekintettel nézett az érkezettre.

— Bocsánat, Harasztyné ő nagysága . . .

— Leontine néni nincs honn, de valószínűleg nemsokára megjön. Kérem, tessék . . .

A bájos leányka kezével szívélyesen intett a vendégnek, aki gépileg engedelmeskedett.

A harmadik szobába érve, Magda megállt és helylyel kínálta az idegent.

A kapitánynak csak most jutott eszébe, hogy voltaképen be is kellene mutatkoznia.

— Kérem, foglaljon helyet.

— Köszönöm. De előbb engedje meg nagysád, hogy bemutassam magamat. Bedeő Andor, százados a *-dik számú lovas-ezrednél.

A leányka szívélyes fejbólintással nyújtott kezét.

— Haraszty Magdolna, a megboldogult Pali bácsi unokahuga.

— Nagysád . . .

A kapitány akaratlanul elmosolyodott s a leányka kérdő tekintetére így válaszolt:

— Nekem már volt szerencsém; de ennek meglehetősen nagy ideje. És pár percz előtt — nagysád nevét hallva — még mindig azt a piczi leánykát kerestem, akit ezelőtt tiz óvvel láttam s ekkor jelent meg ön . . .

— Hogyan? mi már ismernénk egymást? . . .

— Nagysád aligha, de én igen jól emlékszem

önre. Akkor még olyan apró, vadócz leányka volt. Eleresztett egy kis kanárit és én . . .

— Ah, jut eszembe! a városban . . . az erkélyen? . . . A kis Leontine volt; Pali bácsi kedvencz kanárijja! Még most is megvan. Nézze, százados ur.

Ezzel fölkelt s az ablakhoz lépett, hová a kapitány is követte.

Magda a kalitka előtt állva, összecsucsorítá szép szájacskáját s úgy csicsergett a benne gunnyasztó, szinehagyott kis kanárinak.

— Leontine! Leontine! Nem hallja, süket szegény kis pára. Egy hideg őszi éjjel künn feledtük a terrazon s azóta elvesztette hallását. Aztán öreg is már szegényke: tizenkét éves. Leontine, nézz ide, kis madaram.

A leányka bedugta ujját a kalitka drótjai közé, mire a kis, kopott kanári, fejét kissé félreszegve, rápislogott; majd még jobban felfujta magát s félrehúzódva, tovább gunnyasztott.

— Már nem is énekel; — szólt újra Magda. — Látja, százados ur, milyen kérlelhetlen az az idő: hogy megvénitette a mi szegény kis Leontineünket!?

Andor összerezsent. Ő eddig csak észrevétlenül haladt az évekkel előre és soha se jutott eszébe visszatekinteni. E perczben azonban úgy találta, hogy bizony meglehetősen számu esztendőt hagyott ő már maga mögött. Vajjon az ő külsején is oly kitetsző nyomokat hagyott a kor, mint a kanárién? . . .

— Biz úgy van az, kedves Leontine! — szólt tréfásan a madárkához — öregszünk, öregszünk!...

Magda jóízűen föl kaczagott.

— Ön még akkor nagyon fiatal lehetett, mikor utoljára itt volt.

— Huszonkét éves voltam.

— E szerint most...

— Harminczkettő vagyok!

— Ah, ön még nem beszélhet koráról!

— Köszönöm a bókot; — válaszolt a kapitány mosolyogva. — Nagysád igen elnéző a mások éveit iránt, mint rendesen azok, kik e tekintetben még nem szorultak a mások elnézésére.

A leányka mosolygott, makacsul ragaszkodva állításához.

Bedeő Andor teljes egy óráig várakozott az ezredesnére, de hiába. Leontine nem jött meg a délutáni vonattal s így már csak késő estére érkehetik haza.

Igaz ugyan, hogy a várakozásban eltöltött idő a kapitányra nézve épen nem volt hosszúnak mondható; azonban még sem találta volna illőnek továbbra is terhére lenni e szeretetreméltó leánykának.

— Kérem, kedves nénje ő nagyságának tiszteletteljes kézsókomat átadni és holnap teendő látogatásomról értesíteni; — mondá a kapitány, szívélyesen üdvözölve a leánykát, ki e szavakkal bucsuzott tőle:

— Tehát holnap, százados ur!

— Holnap!

Andor már jó távol volt a kastélytól, midőn még mindig fülében csöngött e mondat: »Tehát holnap, százados ur!«

Csodálatos, míg itt időzött, egészen átváltozott a levegő.

A kapitány fölgombolta köpenyegét, mert tűrhetetlennek találta a melegséget; még sipkáját is levette s érezte, hogy veriték-csöppek ütöttek ki homlokán.

Határozottan nagyon meleg lett.

Az ut kanyarodott, s a fordulathoz újra szemébe tünt a háta mögött elmaradt kastély, melyről mindaddig le nem vette tekintetét, amíg aztán a kocsi által fölvert porfelhő elzárta a szemhatárt.

Már öt óra felé járt. Az októberi nap molsolygó ábrázattal vett bucsut s gömbölyü nagy feje már-már álmatagon bukott le a távoli hegyláncz mögé.

A fölszántott föld hosszú sávolyokban kigyózott az ut mentének két oldalán. Egy-egy megkésztetett vető szórta rajt szét a szemeket, megemelve kalapját az elhaladó kocsi mellett. Sűrűn hullott a mag a fölhasított barázdákba, hogy bő aratást biztosítson jövőre.

Andor úgy belemélyedt az előtte elterülő látkép nézésébe, hogy szemei előtt egybefutott az egész térség.

A kapitány idegesen igazodott meg ülésében, mintegy fölrázni akarván magát e nála szokatlan, merengő lelki állapotból.

»Tehát holnap...«

Nos igen! holnap látja meg azt, a kiért jött s a kinek ezentul életét fogja szentelni.

IV.

Megérkezett!... Két szavába került. Csupán két szót kért tőle egy évtized előtt s ennek a két szónak ma is van előtte értéke.

Leontine egész éjjel nyugtalanul aludt.

Még alig pirkadt a hajnal s az ezredcsné már ott ült karszékében az ablaknál. Fejét kezére hajtva eltűnődött. Lelke a végtelenbe szállott, mintha onnan akarna választ nyerni arra a sok kérdésre, mely oly gyors egymásutánban vetődött föl elméjében:

— Vajjon a régi-e még Andor?

— A szerelem vagy az adott szó hozta most vissza?...

— Nem támadt-e már más érzelem az ifju szivében, mely amazt kiölte?...

De hisz akkor nem sietett volna...

Leontinet különös, magyarázhatlan érzés lepte meg... Összerezcent és szinte akaratlanul, a szemközi konzol-tükörre esett tekintete. Arczára éprátüzött a kelő napnak első sugára... Hirtelen fölemelkedett, közelebb lépett a tükörhöz, mert

izgatottságában úgy rémlett neki, mintha egy idegen arcz leselkednék ama csalfa üveg mögül, hogy vonásaiból lopja ki érzelmeit.

Az ezredesné elmosolyodott, amint némileg csillapulva, arról győződött meg, hogy tulajdon arcz-vonásai ijesztették meg ennyire.

Leontine jóval fölötte állott a köznapi hiu nők ama légióján, mely megelégszik vele, ha minden kérdésre csak e választ kapja: »Szép vagy, bájaid ellenállhatlanok — szeretnek!« Ő szívében, lelkében keresett arra indokot, hogy szerettessék. Azonban annyi gyarlóság mégis maradt benne — nemének közös jellegzetéből; — nem állhatta meg, hogy ne kérdeje ama csillogó üvegdarabtól: »Nagyot változtam-e tiz év óta? ...«

Közvetlen a tükör elé állt s figyelmesen vizsgálta magát benne ...

Elmerengve rendezgette kuszált, sötét fürtöit, melyek közül imitt-amott egy-egy ezüstös szál fehérlött ki; aztán homlokára igazította dus haját, hogy elpalástolja valamennyire azokat a vékony, de e perczben valóságos mély barázdáknak látszó, hosszukás vonalakat, melyek az egykor márvány-homlokra húzódtak végig ... Majd ismét sötét tűzü szeméinek nézésébe merült ... Hogy fénylettek egykor e szemek!?

Most némi színváltozáson mentek át: mint ha nem is feketék, de sárgák volnának ...? Vagy tán azok a kék gyűrűk teszik oly idegenszerűkké,

amelyek alattuk képződtek? ... És azon a gyöngéd, harmatfinomságu arczbőrön itt-ott már különös hajlások mutatkoznak...

Az ezredesné hirtelen elfordult. Megröstellte magát e nevetséges hiusága miatt. E cselekedetében nem ismert önmagára. Ő, a felülemelkedett, fenkölt lelkű nő, ily »kaczérkodási végvonaglást« viz végbe tükre előtt? ...

E méltatlankodás közben azonban, tudtán, akaratan kívül, ismét csak szemközt állt azzal a gonosz üveggel, melyben külsőjének most már nem is természetes alakban történő visszaverődését látta, de valóságos nagyító üveggé tündt föl előtte ez a könyörtelen tükör, mely megtizszerezi fogyatkozásait.

Hasztalan küzdött benne a kivételes nő, az, aki erélyével, öntudatával, mintegy példányképül akart szolgálni másoknak, bebizonyítani, hogy szilárd magamegtartóztatással, kaczérság, hiuság és hivalkodástól ment viselkedéssel el lehet törölni az asszonyi név elől e jelzöt: »gyöngé.« — De e perczen azt érezte, hogy igen merész vállalat új világrendet, új természeti szabályokat alkotni, melynek östörvénye gyarlónak bélyegzi a nőt.

Valóban gyöngé, gyarló teremtés; ki nem talál biztosítékot semmi másban, mint külső várserejében.

Mert alapjában a nő igen szigorú birája a tulajdon szépségének s huz-szemekkel födözi föl a

legparányibb szabálytalanságot, hiányt, változást, mely külsején mutatkozik; de öndédelgetésének kisebb-nagyobb mértéke szerint — azzal hitegeti magát, hogy: »Mások tán nem veszik még észre!« s e tudat teszi őt bátorrá, a kétely pedig gyávává — harczképtelenné.

De hát végre is Leontinenek nem kell tusára kelnie. Az ő győzelme bizonyos. Hisz ő már rég meghódította magának azt a szívet, mely most csak köteles adóját jött leróni... »Leróni?!« Hátha ugy lenne?...

Vajjon önkéntes vagy kényszerű adó-e ez?...

Jóformán egészen lehetetlen időben lépett be a százados Leontine lakosztályába. Alig mult dél-előtti 11 óra, midőn a magát alig türtőztethető szerelmes bekopogott.

Bedeő Andor ott állt az ezredesné előtt, Andor, a harminczkét éves, deli kapitány. Délczeg, ruganyos alakja, öntudatos, fiatal tüzzel teli föllépése a negyven éves, kételyei közepett, bizonytalan, téveteg tekintetü nővel szemben...

Leontine e percz behatása alatt ugy érezte, azt képzelte, hogy abban a két ragyogó, merészen villogó szempárban nem a várva-várt kedves epedő, vágyó pillantását látja, de ismét az előtt a kérlelhetlen üveg előtt áll, mely csupán elmúlt szépségének romjait adja vissza.

Andor ajkához vonta az ezredesné kezét és mentegetődzve szólt:

— Ugy-e bár, megbocsát ez illetlen időben tett látogatásomért, de . . .

— Semmi formaság, kedves Andor; a régi, meghitt barátságának igen ferde alakot ad az ilyes körülményesség.

Leontine még mindig alig bírta leküzdeni elfogultságát, a szomszédos kis szalonba vezette a kapitányt, aki karját nyújtotta neki s így léptek be a szobába, hol Magda ép virágokat rendezgetett az ablaknál levő állványban.

Andor szívélyesen üdvözölte a leánykát s ez jóismerősként nyújtott kezet a századosnak.

— Amint hallom, meg sem ismerte az én kis hugomat? — fordult Leontine Andorhoz, miután helyet foglaltak.

— Ez nehéz feladat is lett volna, — mosolygott a tiszt.

A társalgás igen általános érdekű dolgok körül forgott.

Egy harmadik egyén jelenléte fölötté zavarólag hatott és ez által a valóság messze maga mögött hagyta az első találkozásról, e bizalmas tête-à-tête-ről alkotott képet.

Azonban a kapitány sokkal diskrétebb, udvariasabb férfi volt és sokkal több társadalmi rutinnal bírt, semhogy ne tudná magát a körülményekhez alkalmazni. Andor tehát élénken, kedélyesen csevegett a fölmerült közhelyekről.

Körülbelül egy órai időzés után a kapitány

fölkelt és távozni készült, engedélyt kérve Leontinétól, hogy ismét tehesse tiszteletét.

— Ez kérdést sem szenved; — viszonzá az ezredesné. — Remélem, hosszabb ideig marad körünkben?

— Egy hónapi szabadságot kaptam.

— Ennek legalább egy kis részére számíthatunk, ugy-e bár?

— Ha engedélyt nyerek erre, attól félek, hogy szerénytelenül vissza fogok ezzel élni; — válaszolt Andor, megcsókolva Leontine kezét. — Már lakást is béreltem a faluban; sőt egy lóra is tettem szert, mert enélkül alig képzelheti magát egy lovastiszt. — E szerint, ha megengedi, a mielőbbi viszontlátásra!

— A mielőbbire!

A kapitánytól elbucszuva, Leontine a teraszra lépett s innen látta, midőn lóra pattanva, újból szivélyes bucsut intett neki.

A délczeg lovast már egészen elfödte a porfelhő, midőn Leontine visszafordult. Ekkor vette észre, hogy nem egyedül ő kísérte tekintetével a távozót, de kis huga is ott állt mögötte.

Magda, nénje szemeivel találkozáva, szinte zavarba jött és azt adva okul, hogy félbenhagyott munkáját kell folytatnia, besietett a terrasról.

Az ezredesné nem tartóztatta s maga is szobájába vonult.

Egy könnyü swahl't vetett nyakára, mivel úgy érezte, hogy a hűvös őszi lég a szobába is behat.

A kandalló előtt álló zsölyébe ült s belebámult a gyöngén pislogó tűzbe, mely perczege emésztette a félig-meddig megszenesedett fahasábot.

Tehát megérkezett! . . .

A lángok szeszélyes, bohó alakokat képezve villantak föl egy-egy pillanatra, majd ismét első-tétült a kandalló öblös torka.

Tehát megérkezett! . . .

Leontine most is a kandalló előtt ült, mint amaz emlékezetes estén, midőn kimerülve a társaság zajában, abban a kis teremben keresett üdülést . . . Akkor is így hunyta le szemeit, mint most, — s midőn fölpillantott . . .

Leontine e visszaidézésnél lezárta pilláit, fejét hátratámasztá, és ily helyzetben ült ott . . . maga se tudta, meddig? . . .

Mikor újra föltekintett, Magdát látta maga előtt, ki a kandalló párkányára könyökölve nézte nénjét és midőn észrevette, hogy Leontine fölnyitja szemeit s pillantása rajta akad meg, gyermekes hízkeléssel térdelt le eléje. Szép szőke fejét az ezredesné ölébe hajtotta, míg karját szeretetteljes kedveskedéssel fonta ennek nyaka köré és gyöngéd, enyelgő hangon kérdezte:

— Mit álmodtál, szép Leontine néni?

Az ezredesné fölegyenesedve, nyájas mosolyal simította végig a leányka fejét s felelet nélkül hagyta e kérdést, egy édes csókkal zárta le azokat a kíváncsian faggató ajkakat.

— Régen vagy itt, kicsikém?

— Már jó negyedórája.

— Miért nem szóltál, kis bohó?

— Hogyan háborgattalak volna, mikor oly édesen szunnyadtál.

Leontine elmosolyodott, de nem czáfolta meg a leánykát: nem világosította föl, hogy szemeire nem az álom jótékony súlya nehezedett, de kétkedő tünődések tompították el rövid időre.

Magda egy alacsony guggonyt tolt nénje lábai elé; leült s ölében összekulcsolt kezekkel, kedves, gyermekes mosolylyal nézett föl az ezredesnére.

— Ah, ha láttad volna, édes Leontine néni, mily szép voltál te az imént, amint csöndesen szenderegteél!? — szólt a leányka, őszinte, meleg szeretettel karolva át a föléje hajló ezredesnét. — Épen úgy tüntél föl előttem, mintha édes anyámat látnám.

— Szegénykém! hisz te nem is ismerted anyádat: alig két éves voltál, mikor meghalt.

— De azért tudom, milyen lehetett: szép és jó, mint egy angyal. Oh, nekem van fogalmam róla! Néha egészen magam elé képzelem, mintha szavát is hallanám, — az édes mamám szavát! — Hanem mikor ez a látomány eloszlik, mikor — fölocsudva — üresnek találok azt a tért, melybe képzelődésem az ő alakját helyezte, ez... ez... nagyon fáj. Ilyenkor azonban te reád tekintek, beleillesztelek abba a szomorú ürességbe s szívem

mélyén úgy érzem, hogy a jó mama emléke nem tiltakozik az ellen.

Leontine hévvel ölelte át a leánykát s keze gyöngéden simitá végig azt a tiszta homlokot, melyen a valódi, egyetlen szépség: a fiatalság búbája tündöklött.

— Édes kis leányom!

— Az, az! te kedves . . . kedves jó mama!

Magda forró csókokkal borította nénje kezét és arcját.

Leontinet rendkívül meglepte a leányka érzelmeinek ilyen megnyilatkozása. Hisz eddig is szeretettel csüggött nénjén, de a mostani kitörése oly szokatlanul mély és szenvedélyes volt, hogy majdnem talányszerűnek tünt fel előtte.

Azonban mindez végtelenül jól esett e pillanatban Leontinének. Mintha tökéletesen eloszlatta volna azt a megfoghatlan, rejtelmes borzongást, mely szinte fájt, melytől — maga se tudta, miért — félni kezdett. A boldogságnak egy ártatlan, gyermeteg szivből való kisugárzása volt ez, ami az ő szivébe is édes, jól eső fényt vetett. De hát mi az oka ennek? . . . Mi tette e leányka lelkét oly szokatlanul derültté? . . . Mi? . . . A fiatalság, a gondatlan fiatalság mindent bearanyozó napfénye.

— Kedves kis angyalom, milyen jó vagy te, hogy ennyire szeretsz!

— De hisz ez korántsem jóság; hanem a

leghallatlanabb gonoszság lenne téged nem szeretni, nem imádni!

— Pedig én ezt nem érdemlem tőled; én, aki oly önző módra megvontam a te vidámságra, boldogságra vágyó szivecskédtől minden örömet. De ezentul másképen lesz. Nem fogunk oly elzárkózottan élni. Társaságba megyünk, vendégeket fogadunk. Jövőre már nem fog az én madárkám ez zord kalitkában vergődni, de . . .

— Csitt, csitt, drága urnóm! A te madárkád kimondhatatlanul boldog, elégedett és egyáltalán nem kívánczik több szabadság után, mint a mennyit ebben a kedves, aranyos fogságban élvez.

— Oh, te kis hizelgő! Nos tehát, halljad a jövőre szóló terveimet. Ezentul társaságot hívunk s mi sem vonulunk úgy el, mint eddig, de . . .

— É . . . és kik jönnek hozzánk?

— Hát a környékbeli szomszédok: az alispánék, a főszolgabiróék, az orvosék és . . . szóval, lehetőleg jó társaságot gyűjtünk egybe. — A százados is vendégeink között lesz, — tette hozzá színlelt egykedvűséggel, mivel eddig alig beszélt többet Andor felől huga előtt, mint más ismerőseiről.

A fiatal leány Bedeő százados nevének hallatára megremegett.

Az ezredesné sokkal inkább el volt foglalva saját érzelmeivel, semhogy meg bírta volna figyelni e jelenséget.

Leontine soha egy hanggal sem érintette a titkot, mely szívének oly édes volt. Ajka néma maradt most, a boldogság küszöbén is.

Csak a zsenge ifjúkor élvezi valódi gondtalan gyönyörrel az élet kínálkozó örömeit, melyeknek minden tartalék-gondolat nélkül át meri magát adni; később azonban oly bizalmatlanná, oly gyávává válik a sziv, hogy szinte fél a boldogságtól, mert előre sejti, miszerint a csalódás oly hű kísérője ennek, mint árnyék a napnak.

V.

Már két hete mult, hogy Bedeö Andor jóformán midennapos vendége az ezredesné házának.

De e két hét alatt alig volt pár perczre is egyedül, tanuk nélkül Leontinenel, aki Magdával közölt tervéhez képest, csakhamar hozzálátott a kastély benépesítéséhez.

Megtette az obligát látogatásokat, azzal mentve ki magát az eddigi mulasztásért, hogy gyászéve letelte előtt nem akart társaságba vegyülni, a miben ezelőtt férje betegsége gátolta.

Ozveggy Haraszty Pálné neve sokkal hangzatosabb volt, társadalmi állása sokkal kedvezőbb, hogy ez a mentség bármily részről is visszautasított volt.

Pár nap alatt az addig kihalt, csöndes Haraszty-kastély az egész vidék intelligenciájának találkozási helye lett.

Andor rendszeren a délutáni órákban ment ki s ilyenkor már együtt találta a társaságot.

A kapitány egy csöppet sem bosszankodott e különösnek tetszhető állapot fölött: sőt mintha kedvére lenne e vigság, ez üres, semmitmondó zaj.

Igaz ugyan, hogy voltak pillanatok, midőn maga is megütközéssel gondolt azon kellemes hatásra, melyet e fonák helyzet kedélyére gyakorolt és mindamellett el nem tudta képzelni: mi történik, ha egy napon mindez megváltozik? ...

Andor egy illatos cigarettát sziva, merengően ült szobájában. — Sok, sok furcsaság fordult meg elméjében; míg végre a tovaszálló füsttel utrobocsátá a gyorsan hömpölygő, szürkésfehér gyűrűkhöz hasonló gondolatait. Komolyan gyóntatóra fogta azt a benső valamit, melyen csodálatos változást észlelt.

Ime, tiz éve eped a pillanat után, melyben magáénak mondhatja e nőt, — s most, mikor közvetlen az elhatározó percz előtt állna: még föl sem lázad a véletlen ellen, mely utjában áll. Csupán rövid negyed órai, négyszemközti beszélgetésre volna szüksége — s ez a negyedóra mindig hiányzik. Naponta látja Leontinet, kivel a legfesztelelenebbül fecseg mindenféle közhelyekről, a milyenekről egy közönyös elemekből összeverődött társaság előtt beszélhet; de a véletlen konok makacssággal tagadja meg tőle ama kevés perczet, melyben megérthetnék egymást, melyben így szólhatna hozzá:

»Ime itt vagyok; az ön fölhatalmazása következtében jöttem ide, hogy följánljam önnek szívemet, életemet, amit csakis az ön számára tartottam meg« . . .

A cigarettáról le nem vert hamu Andor bal kezére esett, melyet kabátjában félig rejtve tartott. Hirtelen lefujta, attól félve, hogy a tüzes pörnye megégeti ujjait . . . Nem volt mitől tartania, mert a hamu teljesen kihült állapotban jutott kezére . . .

Andor ezután megnézte óráját, mely már egészen fél órával túl volt azon időn, melyben ki szokott lovagolni Harasztyné birtokára.

Mikor a kapitány a kastélyba ért, a társaság nagy része már a növényházban volt szétoszolva; csupán néhány élteőbb ur (kik között az ezredesné egy a közelben lakó nagybátyja vitte a háziur szerepét) javitgatta a maga theoriájával a világot, melyről általánosan elfogadott nézet volt, hogy »nagyon megromlott!«

Ez urak a pipázóban ültek, hol kiki vastag dohányfüstből alkotta meg a saját mennyországát, melynek közepette olyannak érezte magát valamennyi, mint felhőkből magasra halmozott trónusán az égi hatalmasság.

A kapitány csupán a pipázónak a tornácra nyíló ablakán át vetett egy pillantást a társaságra és egyenesen a szalonba sietett, hol Magdát magában találta. A zongora mellett levő hangjegytartón a füzeteket forgatta.

Andor könnyü, majdnem nesztelen léptekkel

közeledett, de a leányka azért rögtön észrevette és fölhagyva a kereséssel, barátságos mosolylyal ment az érkező elé.

— Ah, csak egyedül?

— Leontine néni a növényházban van a vendégekkel. Én csupán azért maradtam itt, hogy néhány zongoraátiratot készítsek elő, melyeket a mult alkalommal odaigértem az orvos s a főszolgabíró leányainak, kik nemsokára szintén itt lesznek. Ha ugy tetszik, lemehetünk a növényházba.

— Köszönöm, de — engedelmével — inkább itt maradnék, míg Magda kisasszony megtalálja a hangjegyeket, melyeket . . .

— Oh, már ráakadtam valamennyire.

— Sokan vannak lenn?

— Mind együtt vannak, az orvos, a főszolgabírókat és — százados urat kivéve.

— És önt, — tette hozzá nyájas mosolylyal Bedeö.

— Nos, igen, engem; de az nem számít.

— S az én távollétem talán igen?

— Bizonyára! . . . A vendégek közül már többen kérdezősködtek ön után.

— Amint látom, itt roppant zajos élet uralkodik, — jegyezte meg a kapitány.

— De csak rövid idő óta.

— Ah, hát eddig . . .

— Tökéletes elvonultságban éltünk. Nem igen

mentünk társaságba és Leontine néni sem fogadott látogatókat.

— Ön akkor nagyon unatkozhatott.

— Korántsem; mindig van valami, ami elfoglal. Időmet a zene, rajz és festés között osztom föl és ez igen kellemes szórakozást nyújt nekem.

— Ah, ön fest is?

— Szóra sem érdemes, százados ur; csak amolyan amateur szárnypróbálgatás.

— Ha nem találja óhajtásomat nagyon is szerénytelennek... s egy pillantást engedne vetni abba a kis szentélybe, mely ily szeretetreméltó művésznő atelierjeül szolgál: nagy hálára kötelezne.

— A legnagyobb készséggel; de csak egy föltétel mellett.

— És ez?

— Ha e — szinte gúnyorosnak tetsző — elnevezést s az ehhez füződő igényeket nem hozza magával oda, ahol nem fog egyebet találni, mint a művészetért való rajongást, de semmit abból a követelésből, mely megérdemelné, hogy gúnyt üzzenek belőle.

Magda mintegy utat mutatva ment a százados előtt. A dolgozó-szobába érve, e szavakkal fordult Andorhoz:

— Ime, százados ur, itt az én műtermem.

A szobácska, melybe léptek, hű képe volt egy valódi, tiszta, ártatlan, szűzies kedélynek, amelyen, mint az átlátszó kristály tónak tükörén,

keresztül csillogott egész lelki világa. Izlés, kere-
settség nélkül; ellenállhatatlan báj, a legcsekélyebb
kaczérkodás nélkül.

A leányka fölemelte a lepelt az állványon
levő képről s ragyogón mosolygó tekintetével a
kapitányra nézett.

— Ez a legujabb művem. Nem mondom, hogy
rossz, hogy minden bírálaton alól áll, mert ez szen-
velgés lenne részemről. Tehetségemhez mértén ezt
tartom legsikerültebb művemnek.

Andor kellemesen meglepődve állott a való-
ban szép munka előtt.

— Hisz ez pompásan van találva.

— Ah, hát ráismer?

— Hogyan kérdezhet ilyet? kedves néjének
ennél sikerültebb képmását még nem is láttam.

— Leontine is meg van vele elégedve s ez
olyan büszkévé tesz.

Magda kipirult arczczal, csillogó szemekkel
állt a kép előtt. Keble pihegett s egész gyermekes
öröm, diadalérzet töltötte el szivét, látva, hogy műve
ily kedvező benyomást tesz.

A kapitány egy perczig mozdulatlanul szem-
lélte s ez idő alatt — önkéntelenül — párhuzamot
vont a művésznő és műve között. Az ezredesné
pompás, klasszikus arczéle, mely a hideg vásznon
— a leghűbb utánczatra — még fagyosabb
lett... S mellette ez az élénk, derült arczu leányka,
ki úgy tűnt föl e bűvös légkörben, ebben a kis

paradicsomban, mint az örök ifju természet az ő elbájoló varázsában.

Minden élt, beszélt, mosolygott e kis fészekben, egyedül ama jól eltalált hideg arcz holt vonásai váltak ki fájólag e pezsgő életből...

A százados megdöbbsent s szinte egész testében érezte azt a csodálatos nyilalást, mely szivén keresztül cikázott.

Nagy önmegtagadásába került az a — kötelességszerű — magasztalás, melyet a képre tett; aztán sietett kijutni e veszedelmes, bűvösen marasztaló kis szobácskából.

Mikor Bedeö Andor késő este hazatért magányos fészkébe, honnmaradt gondolatait ismét ott találta, ahol elhagyta: abban a nagy karosszékben, melybe zugó fejét hajtá. Amint csöndesen pihenni akart, megint odaültek vállaira s újból fölvettek kérdéseiknek khaotikus zavarát: »Miért jöttél ide? ...« felelet: »Leontineért!« »Nos tehát, ha már itt vagy, a szeretett nő közelében: miért vesztegelsz összetett kezekkel? miért nem iparkodol szivedet azzal a szivvel egyesíteni, mely a tied?«...

Napról-napra látja Leontinet, azt az asszonyt, ki először dobogtatta meg szivét, kinek birhatásáért örömmel áldozta volna életét... és most, tétlenül, jóformán közömbösen nézi, mint halad el előtte, naponta számtalanszor, anélkül, hogy csak egyszer így szólna hozzá: »Leontine, meneküljünk egy pillanatra csupán e zajongó semmiből, ahol

szívünk, lelkünk hangját végképen elnyomja a részvétlen tömeg diszharmónikus zsongása. Mondjuk ki végre azt a szót, amiért idejöttem, amire te is várni látszol . . .»

De mikor e pár szóra nincs alkalom. Hiányzik a fizikailag megkivántató idő, melyben e szavakat kiejthetné; mikor még annyi ideig se lehet vele zavartalan magányban, mint például ma, azzal a leánykával . . .?

IV.

Kora délután volt, a vendégek még nem érkeztek meg. Leontine, engedve Magda kérésének, nagy idők óta először s mint a leányka biztatás-ként megjegyezte: ez alkalommal utoljára ült a kis művésznő előtt, hogy ez még pár vonás javítást eszközöljön a képen.

— Így; most már igazán tökéletes szépség!
— szolt Magda, letéve a festő-műszereket és az ezredesné elé térdelt.

— Ej, ej, te kis elbizakodott!

— Nem jól értettél, édes, szép nénikém. Ez a jelző nem az én művem kifogástalan voltát fejezte ki, de az eredeti szépségét . . .

— Már megint hizelegsz? — pedig tudhatnád, hogy az őszinteséget mindenenk fölé helyezem.

— Bocsáss meg, én ezt csak gondolni szoktam, de a nyilvánításhoz nem igen lenne bátor-

ságom. E szavak nem tőlem eredtek, én csak egy más valakinek az észrevételét ismételtem.

— Kiét?

— A századosét.

— Az Andorét?

— Igen. Midőn tegnapelőtt itt volt, arra kért: mutatnám meg neki műtermemet; és én elég hiu voltam annak legfőbb ékességével kérkedni.

— És Andor használta e különös jelzőt?

— Ó! Sokáig állt szótlánul képed előtt, míg végre, különös hangon, ezt mondta: »Tökéletes szépség!« — ez a bírálat olyan büszkévé tett; szinte megelevenülni láttam művemem. Lásd, még pár nap előtt is, tudtam, éreztem, hogy van valami hiány e képben s ugyanezt tapasztaltam a többinél is... És ez a két szó mintha valami megfeythet- len varázserővel birt volna, amit magamnak se tudok megmagyarázni, de ami oly végtelen jól esik. Nézd, ez arczon — lelkesedéssel mutatott Leontine képére — minden vonás ugyanaz... és még sem az; sőt nem is hasonlitható ahhoz, amelyen volt. Tudod miért? Mert ebben van lélek, amig ez ideig... Nos, ne haragudj; ne nézz rám ily különös tekintettel... Valami rosszat mondtam talán? Valami helytelen volt beszédemben? Ah, bocsáss meg, te kedves, kedves jó mama!...

Ez volt a varázsszó. Az idegenszerű vonás eltörlődött s a jóságos szemek ismét úgy néztek a leánykára, amint hozzá volt szokva. Homlokát ép-

oly szeretetteljes csók érintette, haján époly gyöngéden siklott át az a kedves kéz, mint rendszeren... Magda legalább e meggyőződésben volt és tökéletesen nyugodt lett.

— Mondd csak, édes Leontine néni, nem találsz te, hogy ez a százados egy kissé magának való, hogy nem igen szereti a társaságot?...

— Miből következteted ezt?...

— Tegnapelőtt oly különösen hangsúlyozta, hogy nálunk igen zajos élet van; és ő soha se jöhet ide, anélkül, hogy látogatót ne találjon itt.

— Ah, azt mondta? — veté oda az ezredesné, olyan hangon, melynek árnyalata csupán egy minden kételytől ment, ifju kedélyt hagyhatott érintetlenül.

Aztán pár másodpercig magában bonczolgatta e kérdést, mely egy újabbat is vont maga után: vajjon mi vitte hát őt voltaképen amaz elhatározásra, hogy Andor megérkezésével egyidejűleg megnyissa házát a látogatók előtt?... Ismét hiúságon, sőt kaczérságon érte magát, amint mélyebben kutatta az okokat. Évekkel ezelőtt a fiatal tiszt abban a csillogó keretben ismerte, szerette meg, melyet a hódolók serege árasztott körülte. Tán ez a fény, ez az ünnepeltetés gyakorolta reá ama hatást; — s ha most egy magányban elzárkózott, a világtól teljesen visszahúzódott nőt találna: nem foszlanék-e szét minden illúziója? Nem lenne-e nagyon is köznapias, nagyon érdektelen az egykor ünnepelt ideál?...

Hiába, a nő olyan kép, melynek becsét nem növeli, de csökkenti az idő és csakhamar fényes, ragyogó foglalatra van szüksége, hogy legalább a keret födözze, amit reális értékéből veszített a kép...

E tünődés a gondolat villamos gyorsaságával suhant végig Leontine elméjén; aztán mosolyogva, de némi kesernyés éllel szólt ismét:

— Különös! ha csakugyan állna Andornak a társaságtól való idegenkedése: miért jön rendszeren abban az időben, amidőn tudja, hogy vendégeink már együtt vannak? Az ember azt hihetné, hogy ez kiszámított dolog nála.

— Az igaz. De gyanum alapos voltát bizonyítja az, hogy ha mi megyünk valahova s kedvünkért őt is meghivják: ha csak teheti, kihuzza magát; sokszor a leglehetőlenebb ürügygyel is. Te már régóta ismered a századost, ugy-e bár?

— Férjhezmenetelem után mintegy három évvel láttam először. Andor akkor tizenöt éves volt. Anyja már évek előtt meghalt s azon időtájt atyját is elveszíté, ki mint bajtársra és legjobb barátira, nagybátyádra bizta fiát. Az ifju katonanövendék majdnem mindennap eljött hozzánk, hol igazi családtagnak volt tekintve.

— Na lám, hisz te e szerint épen nem nézheted idegennek.

— Nem. Nos, készen vagyunk már az ülésel? — kérdezte Leontine, el akarván ejteni a társalgást.

— Készen.

Magda egy pillanatig csodálatos kifejezéssel nézett Leontinere, majd hévvel ölelte át.

— Édes, édes, szegény Leontineom! . . .

— Ej! és miért tartasz egem oly szájalomraméltónak?

— A most hallottak után már nem tartalak annak, mert . . . Mondd . . . de ne neheztelj édes! . . . Szeretted te Pali bácsit, midőn neje lettél? . . .

Az ezredesné e váratlan s ép annyira meglepő kérdésre összerázkódott, majd erőt véve magán, komoly, szinte feddő hangon szólt:

— Kedves gyermekem, e kérdés kissé . . .

— Oh, nagyon vakmerő; tudom! De lásd, az én szívem az előtt, akit szeret, önkénytelenül kitárul és attól, aki engem szeret, viszont azt kívánom, hogy ne zárja be előttem a szívét. »A titkolódzás az első lépés a boldogtalanság útján«, ezt olvastam egyszer egy könyvben, és ez nagyon igaz.

— Ha nekem a legparányibb titkom lenne előtted, avagy olyan előtt, akit szeretek: szerencsétlennek érezném magamat. Én hát kimondom nyíltan, hogy mint vélekedtem felőled. Nem tudom miért, de az a föltevés rögzött meg bennem, hogy te soha se szerethetted a nagybácsit és csak kényszerből lettél a felesége. Hasonló eseteket sok regényben olvastam és ezek behatása alatt támadt reád vonatkozó eszmém. Csakhogy a regényekben az ilyen boldogtalan hitvesnek mindig ad az Isten

egy kedves kis gyermeket, akiben kárpótlást nyer. Neked ilyen vigaszod se volt s ezért sajnáltalak oly végtelenül. Most azonban megnyugtattál, mert még se voltál egészen elhagyatva: neked is voltak gyermekeid; egy idő óta én és azelőtt — a kis pártfogolt fiu: Bedeö Andor. — Nemde, ugy szeretted őt kietlen magányodban, mintha a tulajdon fiad lett volna? — Az igaz, hogy nagyon fiatal mama voltál; de hát mit tesz az! Szomorú dolog lenne, ha mert fiatalok vagyunk: nem volna szívünk az ily szegény elárvelt fiu iránt. Oh, én is nagyon jó mamája lettem volna — helyedben — a századosnak!

E pillanatban látogató érkezett, a szomszéd birtokos, Rudnay Zoltán, aki rendesen az első szokott lenni a vendégek között.

Rudnay, bár még javakorbéli férfi, teljes elszigeteltségben élt már hat éve, mióta neje, kit bálványozásig szeretett, meghalt. Senkivel sem érintkezett, s valóságos embergyölölő hírében állt. És csak akkor vetkeződött ki teljesen magából, mikor egy véletlen folytán megismerte új szomszédnőjét, akihez rokonság füzte.

Rudnay Zoltán minden tőle telhetőt elköve-tett, hogy megismerkedjék szép rokonával, de fáj-dalmasan hallotta, hogy Harasztyné senkit se fogad. Most azonban, midőn értésére esett, hogy a kastély megnyilt a látogatók előtt: nála jobban senki se örvendett e változásnak.

Egy közös ismerős által rögtön bemutatattatta

magát és azóta — a rokonság jogczimén — igen gyakori vendége Leontinenek, akivel még eddig sejtetni se merte rég rejtegetett titkát, mivel az ezredesné semmivel sem szivélyesebb vele szemben, mint többi vendégei iránt. Sőt vannak napok, mikor Rudnay azt észleli, hogy Leontine közönyösebben bánik vele, mint amazokkal.

Az ezredesné e délutánon szokatlanul szeretetreméltó nyájassággal fogadta Rudnay Zoltánt, ki elsőnek kopogtatott be a vendégek közül s megjelenésével végét vetette hugával való társalgásának.

VII.

Másnap a cselédszobájában arról panaszkodott az ezredesné szobaleánya, hogy urnője egész éjjel nem aludt.

Harasztyné a mult este — mint a szobalány regélte — szokása ellenére, nagyon korán visszavonult hálószobájába. Őt elbocsátotta anélkül, hogy a vetkőzésnél igénybevette volna segítségét és bezárta az ajtót.

De mivel a szobaleány a szomszédos szobában aludt s mivel csak egy ajtó választotta el urnőjétől, amely ajtón kulcslyuk is létezik s végre, mivel őt majd megölte a kíváncsiság ama rendellenes intézkedés miatt, hogy asszonya — szolgálatát mellőzve — ily jókor elküldte őt magától: fölhasználta a kínálkozó előnyöket és — a kulcslyukon át bekanalált ő nagysága szobájába.

— Láttam, — kezdte a jól körülirt kémszemle eredményét a városból került szobaczcizus, ki e fölénye miatt nagyon imponált a külső népségnek; — láttam, mikor a nagyságos asszony, magára kapva könnyü pongyoláját, föltárta a terrasra nyíló ajtót...

— Ah, maga csak álmódott, Flóra! — veti ellen a cselédszoba egyik szorgalmatos szóvivője; — hisz csak nem ment el a jó dolga, hogy éjnek éjszakáján főnvirraszson, mikor minden jó lélek pihen.

— Pedig föltárta az ajtót, így ni.

Flóra pár ügyes taglejtéssel illusztrálta leírását.

— Hát aztán?

— Aztán módnélkül hosszú ideig állt ott, abban az egy helyben, akárcsak az a márványszobor, ott a szalonban. Egyszerre hirtelen visszahőkölt és úgy becsapta az ajtót, hogy még az üvegek is megrecsegték benne.

— Tán biz kísértetet látott a sötét kertben?...

— Tán épen a megboldogult ura jelent meg neki?...

— Na, — jegyzi meg a csalánnyelvü szobaleány — ha életében — el nem rémült tőle, holta után tán csak nem félne...

— Az ám! de hátha azt hitte, hogy visszajön?...

— Az már más! Szóval akármi okból, de annyi szent, hogy ki volt kelve a színéből és a szemei is vörösek voltak a sirástól. Egy darabig aztán föl s alá járt a szobában, mig végtére belevetette magát

a hintaszékbe s úgy ült ott, mintha kővé dermedt volna. Már azt kezdtem hinni, hogy elaludt, de a szeme nyitva volt s karja is meg-megrándult. Nagysokára aztán felszökött helyéből, fejére, majd mellére szoritotta kezeit s egyszerre csak egész hallhatóan azt mondta: »Balga gyermek! mit értesz te ehhez!?!...« meg ezt: »És ha mégis...« Aztán újra visszarogyott a székbe és keservesen zokogott... Mindent egybevetve, lelkem, bizonyosra tartottam, hogy elment az esze. Ugyannyira, hogy ma, mikor csöngetett, szivdobogva nyitottam be az ajtón. De akkorra már oly szelid volt, mint a kezes bárány.

— Vajjon mi lelhetete?

Flóra pajkosan mosolygott:

— Én azt hiszem: szerelmes.

— Ah, persze! Nagyon okos asszony arra a nagysága, hogy...

— Azt szokta mondani az apám: »Mennél több esze látszik az asszonynépnek, annyival inkább megbolondul, ha szerelmes lesz«, — bölcselkedett Flóra.

— Aztán kibe volna szerelmes?

— Kibe? — Ugyan, Zsófi, hogy kérdezhet ilyet? Na, magának is hiába adta Isten a fejébe azt a két szemet! Kibe?... Hát Rudnay Zoltán urba, aki folyton-folyvást körülötte settenkedik, aki olyan szerelmes belé, hogy!...

— Hát ezt honnan tudja?

— Tegnap hallottam, mikor vacsorához teritettem s eközben véletlenül betévedtem a kis sza-

lonba, hol senki se volt, csak Rudnay ur meg a főjegyző, akivel együtt suttogtak. Azt mondja Rudnay a főjegyzőnek: »Sándor, Sándor« — szólt, miközben úgy szikrázott a szemcsillaga, mint a rakéta, — »de jó volna ma meghalni!« »Tán biz valami nagy csapás ért s azt fogadod ilyen ragyogó ábrázattal, Zoli pajtás?!« »Nem, barátom! — felelt Rudnay ur — de Leontine oly szívélyesen fogadott ma délután, hogy ilyen napot nem virraszt rám többé az Isten. Ha láttad volna, milyen édesen mosolygott... Azt mondanám, hogy eszemtől fosztott meg, de azt már régen elvette a szivemmel együtt!« ...

— Ejnye, ezzel aztán jól jár a nagyságos asszony! — szól közbe a Lidi szakácsnő. — Olyan szép és gazdag ember, hogy párja sincs a megyében.

— Az ám! de azt mondják, hogy már negyvenkét éves; — veti ellen Zsófi.

— Hát aztán? A nagysága tán tizennyolcz?! — méltatlankodik Flóra.

— De azért olyan szép, hogy sok tizennyolcz éves leány elbujhatik mellette.

— Na, Rudnay ur mellett is az egész környék fiatalsga. Tudják-e, hogy az orvos meg a főszolgabíró leánya olyan szerelmes belé, hogy majd elvesztette magát érte mind a kettő; de az nagy idők óta fél szemmel se nézett az asszonyokra, mert valóságos vadember volt; amig aztán a nagyságos asszony szépsége így megszelidítette.

Még sokáig tárgyalta a cselédség — rendes

szokásaként — az uraság dolgait, midőn, ugy délutáni két óraker — az országot felől hallszó lódobogás másfelé terelte figyelmüket.

Bedeö Andor érkezett, ki az ezredesnénél jelentette magát.

Amint a kis terem ajtója föltárult előtte, egy pillanatra megállt; aztán némi elfogultsággal lépte át a küszöböt.

Leontine szivélyes mosolylyal jött az érkező elé, de reszkető hangja nagy benső izgalmat árult el.

— Bocsánat, hogy ily illetlen időben . . .

— Már mondtam önnek, kedves Andor, hogy közöttünk nagyon visszás, rideg az efféle formaság.

Leontine erőltetett nyugalommal nyujtotta jobb-ját a kapitánynak, ki ajkához emelte a kissé remegő kezét.

Rövid szünet állt be, melyet Andor tört meg.

— Leontine, — kezdte erélyes szilárdsággal a kapitány — két hete mult, a mióta körében vagyok, amely körülmény első sorban a saját akaratomban és az ön által irt pár szóban találja indokát. Ezelőtt tiz évvel egy ígéretet tett nekem s ez ígéretet be is váltotta. Én ugyanakkor szivemet, életemet ajánlottam föl önnek s most eljöttem a válaszáért: Leontine, elfogadja-e ezeket? . . .

Tiz év előtt!?

Egy perczre fölujult Leontine lelkébe ama kép, azon jelenet, mely e huszonkét éves, szenvedélyes ifju és az akkor annyira bálványozott nő

között folyt le. A lelkesedés, a szerelem el nem fojtható tüzétől felhevült hadnagy, aki most...

Azokban a nyugodtan, tisztán ragyogó szemekben egy szikráját se látja annak a lángnak, mely akkor oly elementáris erővel lobogott bennük. A hangban a leghalványabb árnyalata sincs a sóvárgó vagy delejes vibrálásának, a szenvedély reszkető hangjának, mely a szerelem mámorától pihegve suttogá:

»Leontine, imádom önt!«

Semmi, semmi! A becsületérzés, a kötelességtudat, a férfias önérték kényszerű adóján kívül semmi!

— Nem felel? — kérdezte, hosszú hallgatás után a százados.

— Öszintén válaszoljak?

— Csakis úgy, — ha érdemesnek tart erre.

Leontinenek már ajkán lebegett a szó, mely föloldja Andort kötelme alól, mely föltárja előtte az igazságot, mit a jellemes férfi, merő álszeméremből, tán önmagának sem akar bevallani: de mikor ránézett, mikor azokba a férfiasan szép vonásokba tekintett, mintha ígézet tartaná lekötve nyelvét: egy hangot se birt kiejteni.

— Leontine!?!...

Az ezredesné már harmadizben kísérlette meg kimondani: Ne áltassuk egymást, — ne önmagunkat, mert köztünk már vége mindennek. — Amde a világon a legszivósabb szeretet: az önszeretet, amely

mindig új reményt önt a szivbe, és e csalóka remény, álnok, biztató ábrázattal ezt suttogta neki: »Hátha ma is úgy szeret, mint akkor? ... Hátha nem az ő szivéből fogyott ki az irántad való szerelem, de az idő ültetett több kételyt, több gyanut a te gyarló, asszonyi szivedbe? ...«

Az ajtó gyors és heves zörrenése riasztotta fel őket az újabb nyomasztó némaságból.

Magda lépett be. Orczái égtek és szemei ki voltak sirva.

A leányka bánatos hangon köszöntötte a kapitányt és nényéhez fordulva, fájdalmas panaszszal szólt:

— Ah, édes néni! ...

— Mi az? mi történt? — kérdezte megütközéssel az ezredesné.

Magda rávetette kisírt szemeit, aztán eléje tartá jobb kezét, melyben a kis kanári dermeteg testecskéje feküdt.

— Nézd, édes, a kis Leontine ...

— Ah, szegény madárkám! — szólt megilletődve az ezredesné és kezébe vette a hideg, merev kis tetemet. — Mi történt vele?!

— Nem tudom. Friss vizet akartam neki adni s mikor a kalitkához léptem, a homokban találtam, élettelenül. Most mit tegyünk vele?

— Szépen eltemetjük szegénykét a növényházban.

Andor résztvevőleg nézte, amint a nők egy kis csinos dobozba helyezték a parányi jószágot.

Magda maga akarta eltemetni és kérte nénjét: jöjné vele.

— És maga, Andor, nem jön a kis Leontine temetésére? — kérdezte az ezredesné.

— Készséggel.

Épen az ajtó felé indultak, midőn jelentették, hogy vendég érkezett, Leontinet tehát háziasszonyi tisztje akadályozta abban, hogy eleget tegyen Magda óhajának.

— Menj, gyermekem, — mondta az ezredesné — én nem tarthatok veled, szólítsd a kertészt, ő majd segítségedre lesz.

— Ha megengedi, elkisérem Magda kisaszszonyt . . .

— Kérem, édes Andor, — szólt az ezredesné s elmosolyodott, mert eszébe ötlött Magdának Andorra tett észrevétele s így szólt magában: »Csakugyan fut az emberektől! . . .«

Mikor elhagyták a szobát, Leontine a helyett, hogy vendége elé sietne, önkéntelenül az ablakhoz lépett s onnan nézte a távozókat.

Elmerengve kísérte őket tekintetével. Figyelmesen vizsgálta Andort, ki könnyű, ruganyos léptekkel haladt a lányka mellett. Milyen derült az arcza, amint — látszólag — vigasztaló szavakat intéz Magdához . . . A park egy lejtős részéhez értek . . . Andor karját ajánlotta Magdának . . . Most karöltve haladnak . . . A kapitány folyton cseveg. — Vajjon miről beszél ily élénken? . . .

Leontine — a nőt jellemző — hirtelen elhatározással eljött az ablaktól s megnyomta a villamos csöngetyü gombját.

— Kik érkeztek?

— Rudnay ur; — válaszolt a belépő szobaleány.

— Kérje meg nagybátyámat, fogadja Rudnay urat. Pár percz mulva én is a szalonban leszek.

— Értem, nagyságos asszonyom.

Az ezredesné egy mellékajtón suhant a parkba, hogy vendégei észre ne vegyék.

Magda és kísérlője a növényházba érve, körültekintettek a virágok gruppjai között, hogy hol találnának illő helyet a kis halott számára.

— Itt talán jó lesz, szólt a leányka egy — a növényház középpontját elfoglaló — remek agave-re mutatva, mely hatalmas tartóban diszlett.

A kapitány úgy vélte, hogy fölösleges volna előhívni a kertészt és tollkésével vágott egy gödröcskét a növény aljában, melybe helehelyezték a piczi doboz-koporsót és Andor ügyesen formált föléje egy kis halmot.

Magda szótlánul mélézött egy ideig maga elé, aztán lehangoltan jegyezte meg:

— Milyen szomorú, hogy a vég mindig ez!

— Nagyon szomorú, nagyon silány vég! Ilyen tehetetlen, gyámoltalan madarak vagyunk mi valamennyien, édes Magda kisasszony. Egy pár kapa föld elegendő arra, hogy teljesen ártalmatlanná

tegye, végképen eltörölje a föld színéről azt az embert, ki e föld urának vallja magát.

— Ugy van, — felelt Magda mély érzéstől áthatott hangon. — De emlékezetüket semmi sem képes kitörölni a visszamaradottak szivéből.

— Ez a legnagyobb igaztalanság, melyet a végzet ellenünk elkövethet: hogy még e rövid lét alatt is széttépi azokat a sziveket, melyeket épen ő adott egymásnak.

— Ez alól a fájdalom alól senkit se ment föl a kérlelhetlen sors.

— Kedves gyermek, ön még — hála az égnek — nem ismeri e fájdalmat.

Magda érzékeny sértődve kapta föl fejét és keserű szemrehányással szólt:

— Én szüleimet vesztettem el.

— Igaza van. Bocsásson meg gyöngédtelenségemért. Csakhogy ön abban a korban vesztette el szüleit, midőn sem nem tudta, sem nem érezte e csapás súlyát.

— Jól mondja: nem éreztem elvesztésüket akkor, — de éreztem hiányukat azután.

A százados egészen közellépett a leánykához s meghatott hangon mondta:

— Önnek fölötte mélyen érző szive van, kisasszony. Ez olyan kincs, mely nem mindenkinek adatott.

— Azt hiszi? — kérdezte Magda, elbájoló természetességgel; miközben a kapitányra emelte át-

látszó, tiszta szemeit, melyekből egész lelke sugárzott ki.

Andor eme pillantás hatása alatt öntudatlanul, mintegy delejes vonzásnak engedve, lehajolt a bájos leányhoz, ki merengően ült az agave előtt levő kerti kanapén és kezét gyöngéden megfogta, anélkül, hogy Magda visszavonta volna ezt.

— Milyen boldog az, akit e páratlan szív szeretetének melegével fog körül; — mondta Andor, valódi benső meggyőződéssel.

A szép leány újra rátekintett azokkal a mélységes, nedves szemekkel s egy ártatlan gyermek szívének mesterkéletlen hangján viszonzta:

— Az én szeretetem nagyon mély, de nagyon egyszerű arra, hogy azt még észre is vegye valaki.

— Oh, ne higgye azt; mert akit az ön szeretete nem tesz az emberek legboldogabbjává . . .

A bokrok között suhanásszerű zaj volt hallható. Andor hirtelen elbocsátotta Magda kezét. Ossze-rezzent, mintha vétkes cselekedeten érte volna magát; mintha egy másik énje halálos bűnben találta volna őt. Megütközéssel nézett körül:

— Ki jár itt?

Magda is fölállt s figyelmesen vizsgálódott; de miután senkit se látott, azt hitte, hogy mind a ketten képzelődtek.

Aztán gyöngé mosolylyal jegyezte meg:

— Talán a kis Leontine szelleme lebbent el fölöttünk? . . . Azonban, ha szabad kérnem, száza-

szott, melyet csak a legnagyobb önmegtágadással birt némileg elpalástolni.

Szokott szeretetreméltó nyájasságával üdvözölte vendégeit, mentegetődzve kényszerü elmara-dásáért; ürügyül egy rendkívül sürgős ügynek el-intézését hozta fel, melyet — mint mondá — lehetlen volt elhalasztania.

Az estefelé távozó vendégek között Bedeö Andor volt a legelső, ki egész délután szótlan és magába vonult volt.

Amint Leontinehez lépett, hogy bucsut ve-gyen tőle, halk, alig hallható hangon kérdezte:

— Mikor fejezhetjük be a félbeszakított tár-salgást? Mikor kapom meg kérdésemre a választ.

— A legközelebbi alkalommal.

— Tehát . . . holnap?

— Legyen! Holnap megtudja határozatomat.

VIII.

A kapitány az egész éjet ágyon kívül töltötte. Egy karosszékből ült az ablakkal szemközt és tágra nyitott szemekkel, szinte kifejezés nélkül való tekintettel bámult ki a sötét éjszakába.

Egyik cigarettát a másik után szívta, jófor-mán azt se tudva, mit tesz. Tekintete, minden mozdulata, szinte önkéntelen, gépies volt.

Koronkint egy-egy fájdalmas sóhaj szakadt föl kebléből, amelyet valamely szétfosló remény után küld a megadó lemondás.

Ily helyzetben találta őt a reggel; sőt a déli órákban se változott kedélyhangulata, amidőn rendbeszedte öltözetét, elővezettette lovát s utnak indult a mindennapi irányba.

Csöndesen haladt; lázán fogta a kantárszárát, anélkül, hogy a legcsekélyebb ügetésre nógatná a lomhán poroszkáló állatot.

A falu végéhez érve, hol kétfelé ágazott az ut, a kapitány füleit éles rikkantások, kurjongatások ütötték meg; sőt a távolból zene hangja is szállt felé, mely mindjobban közeledett.

Néhány percz mulva a szemközti bükkösből három parasztszeker gördült elő, melyek tele voltak fölbokrétázott legényekkel és czifrán kiöltözött asszonyokkal, leányokkal.

A fölsengőzött, fölpántlikázott lovak vidám prüszköléssel, nyeritéssel vágattak, mintha reájuk is átragadt volna a kocsiban ülők szilaj kedve.

A falut bekezdő kis templom előtt megálltak s a legények, férfiak, asszonyok és leányok hamarosan lenn termettek.

Legelől ment a menyasszony, mellette a deli vőlegény, ki sugárzó arczczal, büszke tekintettel legeltette szemeit a szép mátkán, amint lehajtott fejjel, elfogódva lépte át a templom küszöbét.

Utánuk szép rendben vonult be a nászkisérret. A férfiak kalapjukat mellükre szorítva s az asszonyok sok, gyors egymásutánban vetett keresztel, szapora hajlongással, miközben csak úgy ro-

pogott rajtuk a kemény szoknya, a módosabbján meg-megsuhongott a selyem viganó.

Andor szinte öntudatlanul állította meg lovát. Érdekkal, figyelmes tekintettel követte a bevonulást.

Aztán csaknem önkéntelenül, hirtelen leszállt lováról, odakötötte a közeli vadgesztenyefához, — s mintha ő is a nászmenethez tartoznék, belépett a kis templomba.

Odabenn ünepélyes csönd volt.

A násznép meghatottan, ájtatos ábrázattal foglalt állást. A vőlegény már az oltár elé lépett menyasszonyával.

A pap hozzálátott az esketéshez.

Andor egy félreeső sötét kis zugból nézte a szertartást.

A szép ara odanyujtotta kezét a ragyogó tekintetű vőlegénynek; szende, jóformán gyermekes orczái égtek a felindulástól, míg félénken rebbenő szemei egy-egy loppal vetett, édes pillantást löveltek a mellette álló tulboldog leendő élettársra.

Az a megfélemllett, szinte remegő leányszó, minden tartózkodása mellett, mily odaadó szeretettel, mennyi bizalommal simul ahhoz, kinek remegő ajka — most fogja elmondani, hogy: »Holto-miglan a tied leszek.«

— Te ifju, élettársul óhajtod e leányt? — hangzik a pap ünnepélyes kérdése.

— Igen.

— És te leány, szereted e férfit?

— Igen.

Ez a két »igen«. Az egyik az öntudatos férfi hangján, bár a maga természetes nyersségében lett is kiejtve; míg a másik gyöngé, lágy, alig hallható suttogással... De mind a két »igen«-ben benne volt a szivük, benne volt a lelkük!...

Ezután elhangzott az »Isten minket ugy segéljen!«

Isten őket ugy segélje!...

Ah, bizonyára segíteni fogja; rajtuk lesz az áldása, mert igaz szót pecsételtek meg az esküvel.

A kapitány mint az árnyék ugy suhant ki a templomból, anélkül, hogy valaki meglátta volna.

Ideges gyorsasággal oldozta el a türelmetlenül toporzékoló lovat és vissza se tekintve, száguldott ki a boldogtalan faluból.

Mikor kiért a mezők-menti széles országútra, ujra megfékezte a vágatva ügető paripát.

Lassu lépésben tartott ama kis erdő felé, mely az ezredesné birtokát határolta.

A ló csöndesen, egyenletesen szedegette lábait, melyek alatt, megzörrent, zizegett, a lehullt, száraz falevél. Egyszerre csak mintha a távolból harangszó halk kongását hozná magával az erdőn keresztül suhanó szellő: bizonyosan most indult új fészkebe párjával a szerető vőlegény; abba az édes fészekbe, ahol — vele együtt — övé lesz minden és akinek viszont ő lesz mindene...

»Isten őket úgy segítse!« . . .

Andor lova egy kiálló rögben megbotlott s majd levetette lovasát.

A kapitány, helyreigazodva nyergében, lovagostorával meglegyintette az ügyetlen állatot, amit ez nógatásnak véve, gyors galoppban indult neki.

Andor észre se vette, mint ér a kastélyhoz, de már oly közel volt, hogy tisztán kivehette annak ablakait.

A kapitány szemei merőn tapadtak az utraszögellő ablakok egyikére, melynél egy mozdulatlan alakot pillantott meg; egy bájas szőke fejet, melyet — tán pusztá véletlenből — mindig ott lát, valahányszor a kastélyba jön.

Megfékezte lovát, mintha nem lenne bátorsága tovább haladni; vagy tán, hogy pihenjen, hogy fölhevült agya némileg csillapodjék. Szemeit azonban nem bírta elfordítani arról az ablakról.

És amint így mereven oda tűzte tekintetét, magyarázhatlan, csodás látomány tárult eléje. Ismét abban a kis templomban látta magát. . . . Az oltár előtt egy boldog pár állott: de az ara nem az egyszerű parasztleányzó volt, hanem egy más. . . . Bájos, szőke fürtü angyal lép az eskető pap elé, hogy örök hűséget fogadjon annak a — Andor előtt teljesen ismeretlen — férfinak, akinek van joga Isten színe elé lépni azzal, akit szeret . . .

Erős szélroham rázta meg a száraz galyakat.

mely aztán a kapitány szeme elől is elkapta a gonosz igézetet.

Hirtelen végigsimitotta kezével forró homlokát — s a káprázatos látomány eloszlott.

Minden eltűnt: a templom, az oltár, az ismeretlen vőlegény, — csak a szép szőke leányka alakja nem törlődött el; az ott áll, annál az ablaknál, a szokott helyen.

Ép most lépett mellé az ezredesné s mindketten szívélyesen integetnek a közvetlen közelbe ért Andor elé.

A kapitány e perczben tökéletes önunalomra tett szert; de egyszersmind tiszta, minden önámítástól ment ismeretére ébredt a saját lelki világának. Nem tagadhatta többé maga előtt, hogy szívét, lelkét csak egyetlen érzelem tölti el: elfojthatlan, legyőzhetlen szerelem olyan valaki iránt, akinek ezt soha sem szabad megtudni; sem neki, sem másnak . . .

Ez a szó »szeretlek« olyan drága kincs, melyet fukaron kellett volna őriznie mindaddig, amig eljött az az egy, kinek férfias öntudattal, higgadt, valódi mély érzelemmel mondhatta volna ezt el. Ő elpazarolta lelkének e legnagyobb kincsét s most ennek koldusa . . .

A kapitány átadva lovát az eléje jövő szolgának, nyugodt szilárdsággal ment végzete elé, melyet a sors, ez a »szeszélyes regényíró« — amint Leontine egykor nevezte — jelölt ki számára.

Bedeö Andor erélyes, makacs ellenszegülés-sel kapta föl fejét:

»Nem, nem a sors, nem a végzet, de saját akarata . . . adott szava! . . .«

A boldogság a gyöngé nő előjoga; — szólt magában kemény meggyőződés hangján — a férfinál ez csak másodrendű kérdés, — első a becsület.

Mire a kapitány a kis szalonba lépett, csak Leontinet találta ott; ez a körülmény rendkívül megkönnyítőleg hatott reá.

Az ezredesné ép oly halvány volt, mint az előző napon: de hangulata nyugodt, derültnek látszott.

— Ön határozatomért jött, nemde? — szólt Leontine, az érkező felé nyujtva kezét.

— Azért.

Az ezredesné egy pillanatig tévetegen nézett maga elé, mintha a szavakat keresné, miket a századoshoz akar intézni.

— Kedves Andor — szólt némi szünet után — mi már régtől fogva ismerjük egymást. Ön, mikor először láttam, csaknem gyermek volt; ugyszólván, szemünk előtt nőtt föl. Mindig ábrándos hajlamokkal birt, ami igen meglepő az ön pályáján levő egyéneknél. Tíz évvel ezelőtt eltávozott körünk-ből, de barátsága zálogául, letétben hagyta nálam kezét és szívet . . .

Leontine hangja reszketett:

— Nos, kedves Andor, nekem most be kell számolnom e letéttel.

— De . . .

— Ne féljen, barátom, hiven megőriztem a legszentebb helyen.

Az ezredesné, mielőtt Andor szóhoz is juthatott volna, besietett a szomszéd szobába, a honnan csakhamar Magdával tért vissza.

— Gyermekem — kezdte Leontine halk, szakgatott hangon — Bedeő Andor százados ép e perczen kérte meg tőlem kezedet.

A leányka egész testében megremegett, míg Andor oly bámuló tekintettel révedezett maga elé, mint akit álom, láthatlan igézet tart lekötve.

A rövid ideig tartó, de kínos csöndet ismét az ezredesné szakította meg. Gyöngéden fogva meg huga kezét, így szólott:

— Nem felelsz? — Nos, felelek én helyetted. Megtisztelő ajánlatát készséggel fogadom, kedves Andor s midőn ezt teszem: legyen meggyőződve felőle, hogy e némán álló gyermek szivéből olvasom ki a választ.

A százados szinte tehetetlenül nézett maga elé s alig hallhatóan tördelte . . .

— De Leontine . . .

— Ön egykor azt mondta: élete az enyém, — viszonzá suttogva az ezredesné — én hát rendelkezem tulajdonommal.

Kezét szívélyesen nyújtotta Andornak, miközben még halkabban mondta:

— Ez a leányka nagyon szereti önt s az ő

szive még gyöngé lenne a csalódás elviselésére. — Édes százados, szolt aztán főnhangon, Andorhoz vezetve Magdát — tegye boldoggá hugomat s ez által engem is azzá tesz.

Bedeő Andor előtt elsötétült az egész világ, melyből csak egy fényes alak vált ki: ez a bábajos leányka, kinek könyektől csillogó szemei az övéibe tekintettek, kinek gyöngéd, reszkető keze az ő kezében pihent.

— Ah, Leontine néni, — suttogta Magda, amint nénije keblére simult — hogyan tudtál így a szivemben olvasni? . . . Te valódi angyal vagy.

— Nem, nem angyal, — viszonzá Leontine, szeretettel ölelve magához a leánykát — csak jó anyja akarok lenni gyermekeimnek.

IX.

Egy hó elteltével Bedeő Andor nagy fényvel tartotta meg esküvőjét a fővárosban özvegy Haraszty Pálné bájos unokahugával, Haraszty Magdával.

Az esküvőt szűkebb körü lakoma követte, amely után az ifju pár azonnal a férj állomáshelyére utazott.

Az ezredesné kikísérte a fiatalokat a pályaudvarba, hol be szándékozta várni a következő vonatot, melyen ő is visszatérhet birtokára.

Midőn már bezárták a kupék ajtaját, Magda

és vőlegénye még mindig az ablaknál állva, csevegtek a perronon tartózkodó Leontine-nel.

Még egy csöngetés ... egy éles fütty, — és a futárvonat gyorsan robog ki a pályaházból.

A fiatal pár boldogságtól sugárzó arczczal újra mutatkozik az ablaknál ... Leontine mosolyogva viszonozza a bucsuüdvözlést, aztán elfordul, hogy kitörölje szeméből azt az odatévedt csöppet ... ne-hogy meglássák!...

Nem látták meg! szemük világát egészen elvette a saját boldogságuk fénye ...

A vonat már messze röpül és Leontine még mindig ott áll. Elmélázik ... Maga elé képzei azt a kietlen elhagyatottságot, mely reá vár ott, abban a szomoruan kiürült kastélyban ...

Eltűnt hát az ábránd, hogy helyet adjon jogos utódjának: a valóságnak.

— Mi talán együtt utazunk, ugy-e bár?

E kérdés rezzentette föl a tünődőt.

Rudnay Zoltán derült arczát látta maga előtt, aki szintén jelen volt az esküvőn.

— Ha megengedi, utitársul szegődöm.

Leontine nem tett ellenvetést, sőt úgy érezte, hogy e kiürült világban jól esett egy ismerős arczot látni, egy ismerős hangot hallani ...

OSZK

TARTALOM.

	Lap
Báránfelhők	1
Férfi volt... Asszony volt... ..	16
A lelkiismeret	36
Asszony boszuja	51
A legjobb barátja	69
A modell	86
Leontine	98

OSZK

OSZK

